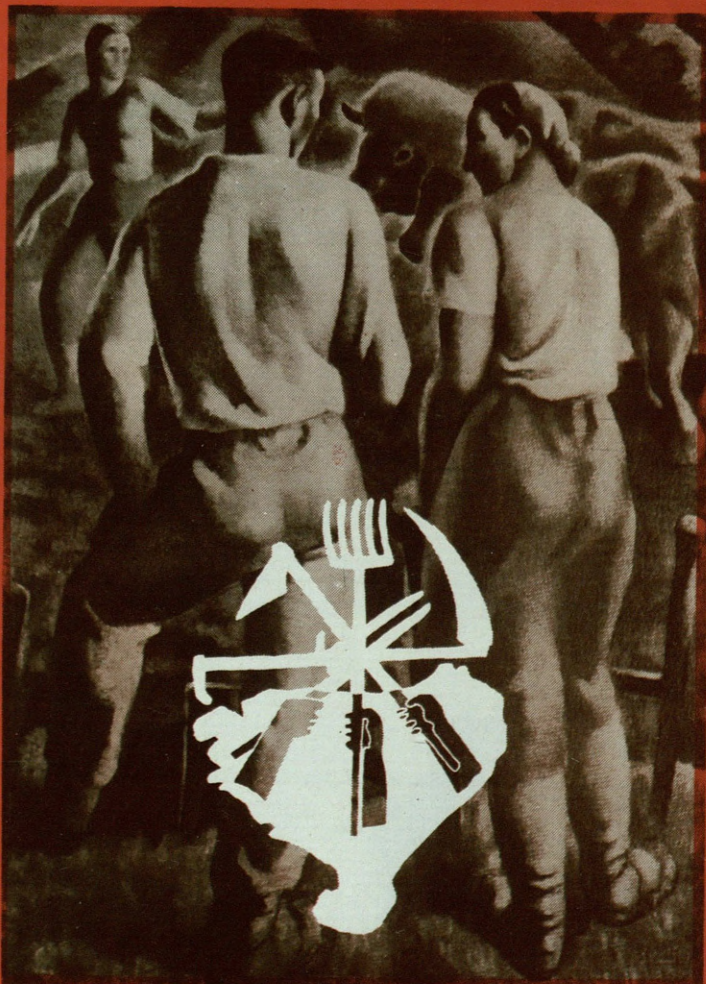

ARGIA

1.984 - Azaroa 25 - XLVII. urtea - 1037 zenbakia. 100 peza

**EHNE baserritarren
sindikatura kezkatur**

**EUROPA,
EUSKAL NEKAZARIAREN
ETORKIZUN ILUNA**

Kultur orrialdetan:

● «Herria» ren
40. urteurrena

● «Txanbela» rekin
elkarrizketa

Erreportaia:

● Ander Manterola,
Labayru Ikastegiak zutik
dirau

Aste honetan ere
**ERDIAN
DUZU
«KOXKA»**

*Abenduaren
2. an
ARGIA
eguna*

**ANDONI
MONFORTEREKIN
ELKARRIZKETA**

Gure ahalegina Bizkaia rentzat da.

Gaur, betiko moduan, gure herriaren bilakaerei laguntzeko gagoz.

Gaur, aurrera joteko sasoian, itxaropena oztopoen gainetik jarrita,
zerbitzu eta laguntzarako gure gogorik onena,
berriro eta gehiagotuz sortzen da.

Gaur, eta egunero, Bizkaiko izena ohore eta,
batez ere, konpromisu moduan daraman
Aurrezki Kutxaren lana, indarra eta ilusioak, ez dute huts egingo.

Berari erantzuten jarraituko diogu.

TXURRUKARI Oroikaria. Areetan
Itsasoaren oldarra gelditzen
gizonaren neurrigabeko
ahalegina.

BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA

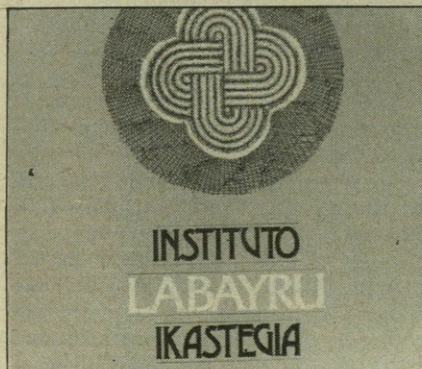

CAJA DE AHORROS
VIZCAINA

Bizkaiko Foru Diputazioak sortu eta bultzatutako Erakundea.

Madrilgo Kongresuan PNVko diputatu den Andoni Monforte ekarri dugu gizarate saileko orritara. Diputatu izateaz gain Kanpo Arazoetarako batzordeko partaide ere ba da. Ameriketatik bueltatu berria dugu eta Euskal Herriak mundu estratejia mailan duen panoramaz hitzegingin digu. **11. orr.**

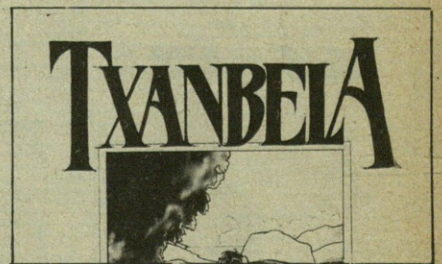
Labayru behin baino gehiagotan atera da hitzera Bizkaieraren afera dela eta. Labayru Institutoak ekintza asko antolatzen ditu: Derioko Ikastaroak horien artean. Ekintzetaz etabarraz hitzeging du Laura Mintegik Labayruko Ander Manterolarekin. **26. orr.**

- 4.— Aste Giroa
- 10.— Ttanttaka
- 11.— Andoni Monforterekin el-karrizketa. **I. Zubiondo.**
- 15.— Mundua ez da borobila. **Fanxin.**
- 16.— Nazioartekoa
- 19.— Donostian Bizikleta martxa bat martxan. **M. Ubillos.**
- 22.— EHNE baserritarren sindikatua erne Europako sarreran. **Artaso. J. Mollarri.**
- 26.— Ander Manterola: Labayru ikastegiak zutik dirau. **L. Mintegi.**
- 29.— ARGIAren irakurleentzat inkesta
- 31.— Kultur Ataria. Berriak. **Sabin.**
- 32.— Euskal Literatura egoera larrian. **X. Etxaniz.**
- 33.— «Herria»ren 40. urteurrenean. **I. Borda.**
- 34.— «Txanbela» diskoa dela eta J.M. Beltran mintzo. **D. Zuazalde.**
- 36.— Tolosan Kontrakultur hamabostaldi bat aamaitu berria dugu. **P. Unzueta.**
- 37.— «Keinu» Gasteizko antzerki taldearekin solasean. **X. Etxaniz.**
- 38.— Txutxumutxuka. **Sabin.**
- 40.— Jo... Adarra!
- 41.— Bertsoak: "20 N". **Fito**
- 42.— Azkena: Manikeismo eta hipokresiatik aski. **J.J.R.**

29. ORRIAN ARGIA IRAKURLEARENTZAT INKESTA

Nekazaria, bere lan eta kezka izan dira aste honetako erreportaia nagusiaren ildoak ezarri dituztenak. Europako Ekonomi Elkartean sartuko da Estatu espainola 1986.eko otsailean. Kalte handia izango da hori Hego Euskal Herriko nekazariarentzat. Denbora gutxi geratzen da neurri egokiak hartzeko. Europa gainean eta guk ezin konpetitu. EHNE sindikatukoak izan ditugu honetan argi mintzatu zaizkigunak. **22. orr.**

Disko berri bat dugu euskal kulturaren Txanbela taldeak atera duen Txanbela izeneko diskoa. Juan Mari Beltran, lehen Azalakoa dugu talde horren sortzailea. Berarekin hitzeging dugu musika herrikoiaz, diskoaz, Txanbelaz, eta jaialdi-kantaldien antolakizunaz. Histori politak kontatu dizkigu. **34. orr.**

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia Kooperatiba.

Donostiako erredazioa: Josu Landa, Joxemi Zumalabe, Pello Zubiria, Iñaki Uria, Xalbardin, Jon, Joseba Alvarez.

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Bilbon: ANAITASUNA taldea.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Hiribarren, Allande Sokarros.

Iruñean: Pello Lizarralde.

Kolaboratzaileak: Martxel Aizpu-

rua, Enrike Amonarriz (Jo... Adarra), Mikel Antza, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Luis Mari Bandres, Xabier Erro, Iñaki Camino (Aste Giroa), Emilio Lopez Adan «Beltza», Alfonsito Martinez, Mikel Nabarro «Trikuharri», Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi «Murumendi», Joseba Sarriñandia, Pablo Sastre, Joxean Gezalaga «Zaldubi».

Marraskilariak: Joxemi, Julio, Zut.

Argazkilariak: Kristina, Txema Ormazabal, Luis Otaegi.

Publizitatea: Xabier Erro.

Administrazioa: Joxe Mari Ostolaza.

D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA. Virgen del Carmen, z/g. Ramonenea behea.

DONOSTIA-12.

Telefonoa: (943) 28 33 99.

Inprimategia: GRAFICAS SEMI.

Hego Euskal Herria, Estatu Espainola.....	3.500 pta.
Iparr Euskal Herria, Beste atzerriak.....	4.800 pta.
Airez.....	7.300 pta.
Ale bakarra.....	100 pta.

AZAROA 24 AZAROA 30

Azaroaren 30-an ilgora

mareak: (Azaroaren 25ekoak)

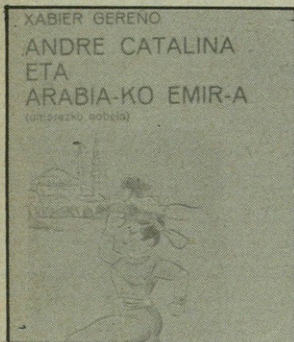
gora: 10.15 eta 23.10
behera: 03.39 eta 16.33.

eguzkia: (Azaroaren 25ean)
irten: 08.13
sartu: 18.18

(ordularen ordutan)

liburuak

Iñaki Camino

Egilea: Xabier Gereño.
Titulua: Andre Catalina eta Arabia-ko Emir-a. (umorezko nobela).
Argitaletxea: Xabier Gereño.
Ezaugarriak: 160 orrialde. 300 pta.

Joan den urtean hasi zen Gereño umorezko nobelak idazten: Antonello Euskal Herrian izeneko hain zuzen. Nobela horrek harrera izan du dirudienez. Bigarrena ere kalean da dagoeneko. Pertsonaiak ordukoak berak dira batzu kenduta eta beste batzu erantsirik. Oraingo honetan, Andre Catalinak bere alaba Antonello pijama saltzaile dirudunarekin ezkontzeko asmoa badu ere, ez du hori egingo, Mediterraneoan ze-

har egindako txangoan emir aberats baten semea ezagutzen baitu, eta noski, bere hurrengo buruhauste oro alaba arabiarrekin ezkondu ahal izatea dateke. Emakume saltsera bezain harropuztut honi kukuak oker joko dion zantalzarik ez da, ezustean harrrapatutako zartakoak hankaz gora utziko baititu bere itxaropenak.

Aldarte oneko zerbait egiten saiatu da Gereño, barrea sortzen duten gertakariak Andre Catalinaren laina eta izakera urduriarekin nahasiz. Dela mamiaren aldetik dela hizkuntzarenetik elaberri xumea dugu egilearena, xede hanpaturik gabea. Argitalpena idazmakinazko letre-la mamiaren aldetik dela hizkuntzarenetik elaberri xumea dugu egilearena, xede hanpaturik gabea. Argitalpena idazmakinazko letrekin egin da, eta irarkola akats zenbait aipatzekoa da.

Egilea: Iñaki Begiristain.
Titulua: Bata zu eta bestea ni.
Argitaletxea: Antzerki. Eusko Jaurlaritzak. 66. zenbakia.
Ezaugarriak: 94 orrialde. 200 pta.

Liburu hau atzo goizean argitaratu zuten arren, ez dugu gure orrialdeetatik pasatzeko utzi nahi izan. Iñaki Begiristain hil berriaren lan honekin batera Azpeitian iaz izandako antzerki topaketa eta bertako sarien berri ematen zaigu. Egilearekiko elkarrizketa bat ere bai. Bertan egileak lanaren funtsa hizketa dela dio, jazki, argi, mimo eta gainerako adie-

razpideak albo batera utzi xamarrak daudela aitortuz. Egungo antzeslari gazteek euskararen doinu eta azentu kontutan dituzten hutsei ere jorraketa ematen die. Lan hau ohiturazkoa da, herrikoia eta ingurugiro aski kostunbrista batean kokatua. Moral garailearen babesa, herriko moxkorriari egindako kritika, apaizaren inportantzia salatzen duena, Euskal Herrian gerra ondoren hain ugari izan dugun horretakoa. Ezkontza asmotan dabilzan gazteak, apaizari urdai azpikoak ostu eta andregaiari opari egitea, zapaterian emakume erdi bilut-sien argazkiak ipintzea eta abar dira lanean ageri direnak. Euskal antzerkilaritzan historiari sortuko ez duen beste lan bat gehiago da, eta izan ere, egilearen asmoa horixe zen, herri xeheari gehienez belaunaldi arazoa itxuratzen dion zerbait eskaini. Aldarte onean ordu pare bat pasatzeko. Antzerki honi aurki dakioken huts bakarra, egileak hasiera hasieratik gauza handi bat egiteko asmo falta baita. Agertokiak aski soilak dira, taberna eta zapatar baten garita. Umorerik ez du falta, hizkuntza, Begiristainen lan orotan bezala aberats bezain adierazgarri da, gehienetan bere lanetan topa ohi diren hitz asmatu baldresik apenas sartu du honetan.

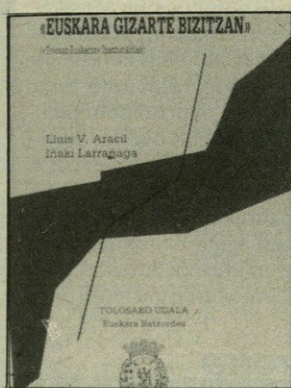

Egilea: Joakin Lizarraga.
Titulua: Ongui iltzen laguntzeco itzgaia. Edizio kritikoa Franzisko Ondarrak paratua.
Argitaletxea: Euskaltzaindia. Euskararen leku-koak 10

Ezaugarriak: 850 pta. 314 orrialde.

Topiko nekagarri bihurtu arren, esan egin beharko berri ere Lizarragaren lanen argitaratzeak interes berezia duela euskalkiak hein batez aztertu edo ezagutu nahi dituztenentzat. Elkanoko Lizarragaren euskalkia okerraren ezagutzen duguna dela hitzetik hortzera botatzen diguten arren, egia da Iruñeaz beheko testu anitz agertzen ari dela, eta gainera Ondarrak egin duen lan hau bezalakoak hain urri ez direnez, zertxobait bederen badugula aitortu behar. Liburu honetan apaizentzat testu errazak moldatu zituen Lizarragak (orain arte esku izkribuak zirenak liburu bihurtu dira). Mundu honetan zintzoki joka dezagun asmoz eginak dira, eta gisa honetako lan guztiak bezala, erlijioz kanpo arras balio gutikoak dira. Gaztelaniazko hitzen kopurua ere (euskaraz ordain jatorra dutenak gainera) handi samarra izan ohi da. Hala ere Ondarraren lana da hemen aipatu beharrekoa. Goitik behera jorratu du liburua, hitz, adizlagun, izenorde eta bestelako zerrenda luzeak ipini ditu, liburuan ageri diren guztiak gainera, bat bera ahanztu gabe. Grafia kontua ere aztertu du, baita fonetika eta morfologiari dagozkionak. Sintaxia ere ukitu du, menpeko perpausak, joskera, aditza, izena, izenlaguna, atzizkiak, zenbakiak eta liburuaren zehar gramatikari dagokion oro bertatik atera, ordenatu eta argitaratuz. Jorraketa lana erabat eskertzekoa baldin bada ere, huts galanta nabaritu dudala adierazi behar; lan ikaragarria eta ongi egin-a Ondarrarena, baina ordenatze irizpideak aski nahasiak daude, eta gainera oso leku laburra eskaintzen zaie, askozaz leku gehiago merezi zuten Ondarraren hurrenkerek, dena argiago geratuko bailitzateke. Edota behintzat, tituluak beltzez nabarmentzea bururatu zekiekeen, baina hori ere ez dute egin. Hala ere Ondarraren lanak ez du ezer galt-

zen lanean soilik ohartzten bagara. Nafarroako euskarari inork ez bezala ekin dion egile honek halarik ere hobe zuen bibliografia amini bat gaurkotu balu. Edozein dialektologok eskertu beharko dio Ondarrari liburu hau irakurri behar ez izana, liburaren forma eta hitz guztiak bildu baititu Frantzisiok.

Egilea: Lluís V. Aracil eta Iñaki Larrañaga.
Titulua: Euskara gizarte bizitzan. («Tolosan euskaraz» ihardunaldiak)
Argitaletxea: Tolosako udala, euskara batzordea. Itxaropena irarkola.
Ezaugarriak: 200 pta. 79 orrialde.

Egungo ezein udal ez bezala ari da Tolosakoa hizkuntzaren kontua aztertu eta zaintzen, herri honetako euskara batzordea gogoz ari da dirudienez, itxura hori ematen digu kanpotarroi bederen. Liburu honek «Euskara Gizartean» deitutako ihardunaldietan izandako hitzaldi eta galde-erantzunen bilduma duzue, bertako bileretan errepikatu egin ziren gaiak ez dituzte argitaratzen (behin aipatzea nahikoa da), sektore alderdi batzuri eskaintzen zaien tarte besteena baino luzeagoa da batzutan grabazio arazoak eta liburu egileen jorraketa lanak direla medio. Aurreneko gaian hitzaldietako sarrera orokorrean euskararen atzerakadaren historia aipatzen da mapa lagungarritzat harturik, hizkuntzaren gaur eguneko egoeraren diagnostia edo or-

dezkatze prozesuaren sintomatologia erantsiz. Azken honetan euskararen ajeak gauregun zein diren adierazten da. Ondorengo euskara irakaskuntzan da, eta besteetan bezala galde-erantzunak ageri dira. Administrazioak euskararekin dituen harremanak dira azkenurrekoak, bukatzeko euskara gizarte-zerbitzuetan aztertzen da dendari, enplegatu eta era guztietako elkarrekin. Lan mundua eta euskara ere badira. Ihardunaldien ondorioekin bukatzen da lana. Esan beharra dago zenbait galdera eta erantzun zein baino zein interesgarriagoak direla. Lan honek aipatu bezala ikuspegi soziologikoa dakar, psikologiarekiko konturik bat ere ez baita aipatzen liburu guztian.

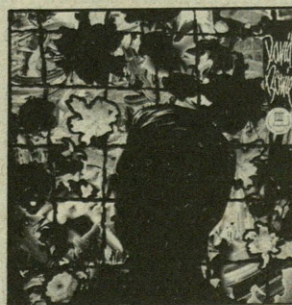
Egilea: Pello Huizi.
Titulua: Psikologia. Unibertsitateko testuliburu.
Argitaletxea: Elkar. Argitalpen-moldatzea: UZEI.
Ezaugarriak: 287 orrialde.

Unibertsitatean euskaraz ematen zuen Pellok gai hau, eta hasieran publikatzeko inolako asmorik gabe apunte gisa prestatutako lana jorratu ondoren UZEI eta Elkarren bidez kaleratu egin du. Ez dira psikologia orokorrean lantzen diren gai guztiak ageri, hala nola, mintzaira, emozio eta kontzientzi egoerei eskaini ohi zaien tarte ez baitu liburu honek jasotzen. Ukitzen diren gaiak ez dira gehiegi sa-

kontzen, egilearen asmoak ez bait ziren halakoak. Gaiak beraz hauexek dira: psikologiaren definizioa, bere gaia, jokabidea eta zientzia aztertuz. Psikologiaren historia laburra bere eskolekin: estrukturalismoa, funtzionalismoa, erreflexologia, behaviorismoa, Gestalt psikologia eta psikoanalisisa. Metodologian kausazko esplikazioak eta metodo zientifikoaren mugak datoz, ondoren esperimenezko metodoak, inkestak, eta metodo kliniko eta psikometrikoak zertan dautzan argituz. Jokabidearen oinarri sozialak, jokabidearen oinarri biologikoak, pertzepzioa, oroimera, adimena, pentsamendua, ikaskuntza, motibazioa, giza garapena, nortasuna eta nortasunaren nahasketak. Gai bakoitzak noski, bere bibliografi orokorra d'kar.

diskak

Kaki

Egilea: David Bowie.
Titulua: Tonight.
Diskoetxea: EMI.

Nork esango lukeen due-la hamar urte. 84ean oraindik ere Bowie, duke txuria bai, POP musikaren egoera eta norabideak markatzen. Seinale txarra zalantzarik gabe. 70etan Bowiek bete zuen katalizadore papera beregan hartuko lukeenik ez bait da sortu.

Beno, agian ez da gaur egun halakoren beharrik. Bakoitza bere bidetik doa eta denetarik dugu, botikan bezelaxe.

Baina nolatan ordean, Bowiek bere musikaren eraba-

kikortasunari pixua kendu ondoren pop-aren eraberritze lanak «besteentzat» utzi ondoren, azaltzen zaigu «Tonight» honekin, 84 urtearen laburbilduma perfektu bezala defini dezakegun trantsizio lan batez. Asmatze-botere berezi bat izango du agian, berriro ere asmatu bait du.

Mundu osoan izugarritzko ibilaldi bat jorratu ondoren tipoak bere materiale orijinal eskasei gustoko doinuen bertsioak eta Iggy Pop-ekin eginiko elkar lanak gehituz bide erdian geratzen den lan bat egin digu.

Berak esan du. Ez da erabatekoa, harkaitz baten moduan. Doinu politak dira, gustoz eta estiloz egin dago lana orohar baina urte honetan zehar tonika izan dugun ezaugarri hori tarteko. Transizio zentzua, erabatekotasun falta, entzulea K.O. uzteko ahalmen eza. Entzun bestela «Culture Club», «US», «Bronski Beat», «The Sinatras» eta beste hainbat aurtengo lanak («Ech and The Bunnymen», «Siouxie»...)

David Bowie-ren lana ere linea horretan doa, baina alu honek buelta eman dio trantze arriskutsu honi. Egoeraren alde negatiboa (iheskortasuna, zalantza, zer esan falta, norabide zentzu eza) irauli eta elegantziaz atera zaigu tranpatik, gauza berririk gabe baina zihur, anbiguotasunaren alde baiezkorra, alaia, hutsala ere agian, baina eraginkorra maixuki erabiliz.

TONIGHT Lpra inguratuz A alde lehen bat topatzen dugu. Lehen sorpresa. Doinu lehen eta gozo bat, Reggae pare bat (txit eder-erak biak), giro lineala. B aldean berriz martxa bizia. Video eta single moduan ere atera den «Blue Jean» eraginkorra, beronen bukaeran Lparen zatirik ederrena datorrelarik. Tumble and Twirl, I keep forgetting (doinu zahar baten bertsioa) eta Dancing with the big

boys izugarria. Ez du galera-rik. Berriro ere karta manga

azpitik atera du. Bera da du-kea. Duke txuria.

antzerkia

Azpeitiko II. Euskal Antzerki Topaketak

30 Datorren azaroaren 30ean, ostiralez, emango zaio hasiera Azpeitiko II. Euskal Antzerki Topaketari. Lau asteburutan zehar ospatuko den Topaketa honek bi arlo oso ezberdin hartzen ditu. Alde batetik helduentzako antzerki-lanek osatutakoa, eta bestaldetik haurrentzako lanekin osatutakoa. Jakina denez, Antzerki Topaketa hau lehiaketa gisa ospatzen da, eta azken egunean abenduaren 21ean sariak banatzen dira.

Sei dira helduentzako antzerki sailean lehiatuko diren antzerki taldeak, eta hiru haurrentzakoenean. Helduentzako, Bederen 1, Xirixiti Mirixiti, Lizardi, Branka, Bordaxuri eta Antxieta taldeek eskeiniko dituzte beren lanak. Haurrentzako sailean, Orain, Ttanttaka eta Taupada.

Azaroaren 30ean Topaketari hasiera emanez Bederen 1 antzerki taldearen emanaldia, gaueko 8,30tan, Thornton Wilder antzerkigilearen Gure Herria eszenaratuko dute.

Hurrengo egunetako egitaraua hau duzu:

Abenduaren lehenean, Xirixiti Mirixitik Daniel Landarten Nola jin, hala joan. Abenduaren 6an, Orainek Kuluskaka. Abenduaren 7an, Lizardik Gazzoren Txapela bete euri. Abenduaren 13an, Ttanttakak Bai, baina non? talde lana. Abenduaren 14ean, Brankak Mikel Antza eta Iñaki Uriaren Beteluko Balnearioko Mirakulua. Abenduaren 15ean, Bordaxurik Basajauna.

Abenduaren 20an, Taupadak Behin batean...ju, ju, ju... talde lana. Eta bukatzeko, abenduaren 21ean Antxieta

Imanol Eliasen Lapurreta urtsua eta sari banaketa.

Euskadiko Txotxongiloen urteroko agerketa

Larunbatean, azaroaren 24ean amaitzen da abenduaren hemeretziaren hasitako Euskadiko Txotxongiloen Urteroko Agerketa. Euskal Herrian antzerkiaren arlo horretan diharduten ia talde guztiak sartu dira Bilbon ospatzen den agerketa honetan, bai gaztelerazkoak eta bai euskarazkoak. Egun horietan zehar ere Lankide Aurrezkiak Arenalean daukan erakusketa aretoan txotxongilo lantoki eta salmenta azken egun horretararte zabalik izango da goizetan hamarretatik hamabitara eta arratsaldez bostetatik zazpi t'erditara.

Larunbatean hiru talderen emanaldiak eskeiniko dira Bilboko Albeniz antzokian. 10,30tan Iruñeako Retablo de Figurillas taldeak hiru obra eskeiniko ditu gazteleraz, Andanzas de Tragaldabas, Zapateado eta Osito de Urbasa. 13,00tan Donostiako Colorinek Colorin y sus aventuras eskeiniko du. Eta Agerketa honetako azken emanaldi gisa Larrabetzuko Kukubiltxok Kukubiltxo begiluze eskeiniko du. Albia lorategian kale antzerki emanaldia ere izango da azken egun horretan.

Teatre de la Claca Tolosan

Asteburu honetan amaitzen du Kataluinako Teatre de

la Claca taldeak hilabete osoan zehar Gipuzkoako zenbait herritan zehar burutu duen itzulia. Tolosan egongo dira hilabete honen 26a arte. Karpa batekin dabil antzerki talde hau alde batetik bestera, karpa horren barruan eskeintzen duen bere produkzioa. Egunean zehar antzerkigintzaren alor ezberdinak jorratzen diren tailerrak antolatzen dituzte, eta baita bi emanaldi eskeini ere La flor Romanal izenekoa arratsalde haurrentzat, eta bigarrena Las aventuras de Hercules helduentzat gauetz.

EAZI Gipuzkoan

Aurrera darraiki EATB Gipuzkoan zehar antzerki emanaldiak prestatzen abendurarte iraungo duen Zirkuito Iraunkorrean. Hilabete bukaera bitartean ere bada emanaldirik.

Azaroaren 23an, ostirala, Urnietan, Zarautzko Branka antzerki taldeak Beteluko Balnearioko Mirakulua antzeztuko du.

Onatiko Institutoan, Kimalaxok Harriola Marriola haurrentzako obra eskeiniko du.

Azaroaren 24ean, larunbata,

Hernaniko Aitor antzokian, Ttanttakak haurrentzako Bai, baina non? obra antzeztuko du.

Azaroaren 30ean, ostirala, Bergarako Compañía de María Ikastetxean, Branka taldeak Beteluko Balnearioko Mirakulua antzeztuko du. Irungo Amaia antzokian, egun berean bi emanaldi izango dira, arratsalde haurrentzat Kimalaxok Harriola Marriola eskeiniko du, eta gauetz, Bordaxurik Basajauna.

musika

Igande Musikalak Gasteizen

Datorren igandearekin, azaroaren 25arekin bukatzen dira hilabete guzti honetan zehar Arabako hiriburuan ospatu diren Igande Musikalak. Principal antzokian egiten diren saio hauen azkena Ezberdinak taldearen esku joango da. Aurrekotan jakinarazi dizugun bezala, musika emanaldiok eguerdian izaten dira, hamabitant puntu-puntu. Ez da plan txarra izanen agian Ezberdinak taldearen musika aditzera joatea bermutaren aurretik.

azoka

Okasiozko liburuaren feria Bilbon

Bilboko Gran Vian seigarren urtez eratu den okasiozko liburu zahar eta berrien azoka datorren iganderarte, azaroaren 25a arte hain zuzen, egonen da zabalik. Bertan, biblioteketako saguek ez ezik edonork aurki dezake liburu interesgarriarik, batez ere, hori bai, okasiozko salneurrian. Bilatu eta arakatu, ikusi eta agian ez erosi, baina beti interesgarri izan ohi dira azoka hauek, beste inon aurki ez daitezkeen liburuak topatzeko. Asteburuan daukazu handik pasadatxoa egiteko azken aukera.

lehiaketak

Ondarroako euskal antzerki lan errazen sariketa

Azaroaren 30ean amaitzen da Ondarroan eratu den antzerki lehiaketa bitxi hau.

Eratzaileen asmoa lagun gutxiarekin burutu daitezkeen antzerki lanak promozionatzea da. Horretarako jartzen dituzten baldintzak errazak eta sinpleak dira. Epea hasieran aipatu dizugu, euskaraz eginak behar dutela izan orain jakinarazten dizugu. Horretaz gain, jakin ezazu ez dutela itzulpenik onartzen, eta, gainera, lanak honoko helbide honetara igorri behar dituzula parte hartu nahi izanez gero: Ondarroako Kultur Etxea. Sobrean hiru kopia sartuz lema batekin izenpeturik. Beste karta batetan, badakizu zer sartu, zure helbide eta datu pertsonalak. Epai mahaia antzerkizale ezagunek osatuko dute. Eta hauek dira sariak: Bakarrikzeta sailean bost sari 20.000 pezetatxoak. Elkarrikzeta sailean beste bost sari aipatu diru kopuru berdinekoak, eta antzerki laburrentzat zortzi sari izango dira, bakoitza 25.000 pezetatxoak. Ez dakigu noiz jakinaraziko den epaiaren erabakia.

Musika eta Arte Plastikoen Bilbo Hiria sariketa

Honoko beste sariketa hau artistentzat da sariaren izenburuak argi adierazten duenez: musiko eta pintoreentzat. Biek baldintza ezberdinak dituzte. Adibidez, musika sariketara aurkeztuz gero milioi eta erdi irabaz zenezake; arte plastikoen sariketan berriz hiru sari banatzen dira milioitik hirurehun mila pezetatarainokoak. Musikarako lanak 1985eko martxoaren 31ean dute aurkezteko azken eguna. Arte plastikoetakoak berriz aurtengo azken eguna, abenduaren 31a. Musika saria irabazten duen lana Bilboko Orkestra Sinfonikoak estreinatuko du, eta Udaletxeak bere aldetik partiturak argitaratu eta kontzertua grabatzeko eskubidea hartzen du beregain. Arte plastikoetan dauden modalitate ezberdinetara artista bakoitzak lan bat baino ez dezake aurkeztu. Nora bidali eta nora jo argibide gehiagoren bila? Bilboko Udaletxera, noski.

Euskal Arteko I Biurterokoa

Bienal deritzoten horietako lehiaketa prestatu dute Amorebieta-Etxanoko udalak, Kooperatiben fondo erki-deak eta Lurkoi udal herri-argintza lantegiak. Lehenaldiz egiten dute deialdia, eta lehenik hau jakinarazten dute: Euskadiko zazpi herrialdeetan jaio edo bizi diren pintore, eskultore, zeramikagile eta tapizgile guztiek parte har dezaketela. Hori bai, azaroa edo hazilaren hamabosta eta abenduaren 3ko eguerdia bitartean dagoen epean igorri behar dira lanak. Nora? Enrike Renteria Udal Erakusketagelara, Udal Kultur Etxea, Zelaieta Parkea, Amorebieta-Etxano, Bizkaia delarik helbide osoa. Durangoko Liburu eta Disko azokarekin koizindituz zabalduko da erakusketa aurkeztutako lanekin, abenduaren 7tik 23ra. Sariak bi izango dira 200.000 pezetatxoak bakoitza. Argibideak eskatzeko eta kontsultak egiteko dei telefono honetara: 673 06 63 (Jose Inazio Atxa). Hegoaldekoek, Bizkaitik kanpo deituz gero 94 aurretik eta Iparraldekoek 07-344.

ekologia

Ekologistak Argedasera

Datorren igandean, azaroaren 25ean, Nafarroako ekologistek kontzentrazioa batetara dei egin dute. Erriberan aurrera daramaten basamortutzearen aurrean protesta egiteko, Argedas herri inguruan badago Soto de Bergara izeneko naturgune bat Iberduerorena zena. Duela gutxi Caja Ruralak erosi zuen bertako zuhaitzak botatzen hasiz, bertan landatzerako lurra prestatu eta saltzeko asmoz. Horren kontra protesta egiteko bilduko dira ekologistak, lurralde hori parke nazionala izenda dezaten eskatuz eta Nafarroako

Erriberan gertatzen ari den basamortutzeaz eritzi publiko ohartarazteko. Iberduero ere hor bertan nuklear etxe bat eraikitzen saiatu zen, baina ezin izan zuen, ez dute ba oraingoa Caja Ruralekoek irabaziko!

dantzaldiak

Irulegiko Irratiaren aldeko dantzaldia

Nafarroa Beherako Irulegin dagoen iratiaren izena da Irulegi. Herri horretan dago irati libre hau, Iparraldeko besteak bezala oso estimatua, bertako langileek lan eskerga egiten bait dute, informazio eta gaien erabiltze moldetik ere. Laguntza beharrean dira orain Irulegi Irratikoak, eta horretarako Ortzaizen azaroaren 24ean, larunbatez, dantzaldia eratu dute Oker talde ospetsuarekin gaueko hamaiketatik aitzina.

lehiaketak

Txistulari taldeen lehiaketa Bilbon

azaroa
25 Euskal Herriko Txistularien Elkartek eratu du datorren igandean, 25ean, Bilbon ospatuko den txistulari lehiaketa. Parte hartzeko baldintzetan hau

aurkitu dugu, taldeen osagaiak lehenengo eta bigarren txistua, silbotea eta atabala badira, ez dagoela inongo arazorik. Aurkezteko epea aspaldi amaitu zen. Talde guztiek jo beharreko pieza da Sagarnaren Malkoen jolasak, jo beharreko beste pieza, talde bakoitzaren esku. Epai mahaia lehendakari Bilboko Musika Kontserbatorioari Victor Olaeta zuzendaria izango da. Banatuko den saririk nagusia 50.000 pezetatxoak izango da. Dena dela, talde guztiei emango zaie 8.000 pezetatxo laguntza.

kantaldiak

Azaroaren 23an

Bergarako frontoi municipalen, gaueko 10,30tan, LA POLLA eta HERTZAINAK. Hondarribiako Ama Guadalupeko zineman, gaueko 9tan, OSKORRI.

Azaroaren 24ean

Tolosan, BARRIKADA. Tafallan: LA POLLA eta CINTRIZ.

Elizondoko frontoian, gaueko 10etan, URKO.

Lasarteko "Autodromoan", gaueko 10etan Mak eta Zarama. Zumarragako Legazpi eskolaren areto nagusian, gaueko 10etan, OSKORRI.

Azaroaren 30ean

Zarauzko polikiroldegian, gaueko 10etan, OSKORRI.

kultur ihardunaldiak

Tafallan kultur ekintzak

Tafallako Kultur Etxekoek Denon artean izeneko kanpainari ekin ziotenetik ez dira falta izan kultur ekintzak Tafallan, argazki erakusketak, zinema, erakusketak... Hain zuzen ere, hilaren 30ean, ostiralez, ugeren pelikula bikain bat ikusi ahal izango da zine alemanaz eratutako zikloan, Ferdinand el Radical. Bestalde, Zumeta pintorearen erakusketa zabalik egongo da abenduaren bigarren eguna arte. Ez da aukera txarra izango erakusketa horretatik itzuli bat egin eta euskal pintore onenetariko artean kokatu ohi den Zumetaren lanei begiradaxoa egitea.

ikastaroak

Bergarako euskarari buruzko ikastaroa

Bergaran eratu da Bergara bertako euskara aztertuko duen ikastaro interesgarri bat. Azaroaren 26tik, hau da, datorren astelehenetik aurrera ospatuko da ikastaro hori Bergarako UNEDen. Izena emateko epea hil honen hogeitahiruan amaitu zen. Hona egitaraua:

Azaroaren 26an, astelehena, Bergarako euskararen egoera. Datuak eta Euskalkien azalpena. Bergarako azpieuskalkia bizkaieraren barruan gaitiaz arituko da Jerardo Elortza. Azaroaren 27an, Juan Martin Elexpuruk Bergarako lexikoaren gaia ikutuko du. Azaroaren 28an, Xabier Pardo Bergarako euskararen fonetikaz arituko da. Azaroaren 29an, berriro ere Elexpuru arituko da lexikoaz mintzatzen. Hurrengo astean, abenduaren 3an, astelehenez, Xabier Pardok Fonetika gaia harrotuko du. Abenduaren 4ean, Deklinabidea eta aditz sintetikoa gaia tratatuko da. Abenduaren 5ean Anaje Narbaizak Aditz laguntzailea aztertuko du. Eta bukatzeko, abenduaren 6an Anaje Narbaiza bera Hikako aditzaz arituko da.

kirolak

futbola

Azaroaren 25ean, Donostiako Atotxako futbol-zelaian, arratsaldeko bostetan hasiko den Real Sociedad eta Zaragozaren arteko partidua.

Egun eta ordu beretan, Iruñeko Sadar futbol-zelaian, Osasuna eta Español futbol taldeen arteko partidua.

Azaroaren 28an, asteazkenez, kopako partidua, Lasasarren, arratseko zortziretan, Santurtzi eta Realak jokatuko

dute. Sadar-en, zortziretan ere, Osasuna eta Endesak. Eskubaloia Azaroaren 24ean, larunbatez, Billaban, arratseko zortziretan, Beti eta Barcelonaren arteko partidua.

zine-klubak

Bilboko FAS zine-kluba. San Vicente, 2-4. Azaroaren 26a, astelehena, arratsaldeko 19.30tan, R.W. Fassbinderrren La ansiedad de Veronica Voss (1981).

Arrate zine-kluba, azaroaren 30a, ostirala, gaueko 22.15etan, Francois Truffauten Los cuatrocientos golpes. Zumaia zine-kluba, azaroaren 30a, ostirala, gaueko 22.00etan, Monty Pythonen Los Monthy Phytton en Hollywood.

zinema-mendia

Mendi kirolen zinema astea Gasteizen

Azaroaren 26, 27, 28 eta 29an Gasteiz mendi-klubak V. astea eratu du, bertan mendia gaitzat hartuta espezializaturik dauden dokumental eta diapositiba muntaiak ikusi ahal izango direlarik. Luis de Ajuria kultur aretoan izango dira proiektzioak.

lehiaketak

Haur literatur lehiaketa Usurbilen

Usurbilgo udalak Usurbilgo haurrentzat euskaraz idatzi beharreko literatur lehiaketa eratu du hiru sail ezberdinetan: olerkia, prosa eta bertso papera. Adinaren arauerako beste bost sail egongo dira sei eta hamalau urte bitartekoak. Olerki eta

prosan gaia libre. Bertso paperetan gaia, udazkena. Epea abenduaren 21ean bukatzen da eta sail bakoitzeko sari bakarra izango da adin-maila bakoitzean.

Arrano bertso-paper saria

Beasaingo Arrano kultur elkarteak Euskal Herria 1984 gaiarekin bertso-paper sariaketa antolatu du. Bertsoon gutxieneko neurria hamar bertsoakoa da. Izenburua eta bertsoak zein doinutan kantatu beharrekoak diren ere zehaztu beharko da Arrano Kultur Elkartea, Oriamendi Kalea, 5, Beasain helbidera abenduaren 17a baino lehen bidali beharreko lanetan. Hiru kopia bidali behar dira. Eta aparte egilearen argibideak, baina inolako daturik ez agerian. Lau sari daude, irabazlearentzat 30.000 pezeta eta oroigarria, besteentzat 20.000, 10.000 eta 5.000 pezetako sariak ere badira. Abenduaren 22an Beasainen antolatutako jaialdi batetan banatuko dira sariak.

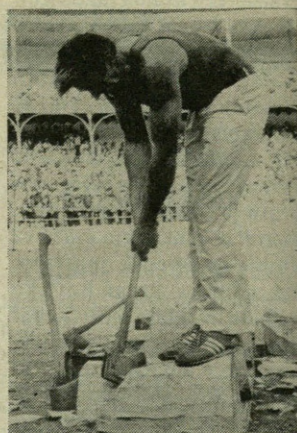
herri kirolak

Aizkolarien Txapelketa Nagusia Tolosan

herri kirolak

Idi-proba txapelketaren azkena Zeanurin

Zeanuriko probalekua pil-pilean egongo da, leporaino, pronostikoek huts egiten ez badute, datorren larunbatean bertan ospatuko den idi-proba txapelketaren azkena ikusteko asmoz hurbilduko den jendez beteta. Azaroaren 24ean zapi izango dira parte hartuko duten uztarriak, onenetxoek, batzu bestetan ere txapelketa honetan garaile izendatukoak. Arratsaldeko boste-

azaroa
25

Datorren igandean, azaroaren 25ean, izugarrizko espektazio piztu duen aizkolarien txapelketa nagusia ospatuko da, eguerdiko hamabitan Tolosako zenzen-plazan. Hamalau izan ziren txapelketa honetan izen eman zutenak eta Leitza joatu zen kanporaketan txapelketa honetan parte hartu behar duten seirak geratu ziren. Kanporaketa horretan izan zen sorpresarik egurren kalitatea zela eta faborito batzu kanpoan geratu bait ziren, horien artean Ugarteburu azkoitiarra. Dena dela, izen hauen artean dago aurtengo aizkolarien txapeliduna: Arria II.a, Donato Larretxea, Anjel Arrospide, Joxemari Mendizabal, Mikel Mindegia eta Joxemari Olasagasti. ETBk ere zuzenean erretransmitituko du. Hala ere frogaren bizigarritasuna Tolosako zezen-plazan egongo da, eguerdiko hamabitan.

tan eta gaueko hamarretan izango dira saioak. Eta garraiatu beharreko harria mila eta zortzirehun kilotakoa. Onentxoek egongo direla esan dugu, eta hala da Gernikako probetan ez bait zen sorpresarik egon. Inork hutsegiten ez badu, hauek dira lehian arituko direnak: Berriitxuko Artadialde, Gatikako Larrauri, Burgo, Uriagereka anaiak, Aurrekoetxea, Xabi Tallerrak eta Pedro Benguria.

Ikus-entzule, zu zeu!

Filmea: La sombra del actor. Zuzendaria: Peter Yates. Produktorea: Peter Yates. Aktoreak: Tom Couterney eta Albert Finney.

Antzerkia hizkuntza batean ezartzeak (hitz idatzia, musika, argia, hotsak) bere galtzearen hurbiltasuna adierazten du. Antzerkiak, kulturak bezalaxe, itzalak zuzendu eta izendatzeko arazoari ekiten dio. Sinistu beharra dago antzerkia eraberritutako bizitzaren zentzuren batean (Antonin Artaud).

Pelikula amaitua dela kon-turatzen da Tom Couterney. Folio zuri bat hartu eta Albet Finneyren hilotzaren gainean hasten da idazten: Denboraren kontzeptuarekin erlazio-natzen dira beti gure bizitzak. Ezinezkoa zaigu oraingo ekintza baten perspektiba historikoa edota bere eragina etorkizunean; halaz eta guztiz ere ezin utzi dezakegu iraga-nak edo etorkizunak gure oraina sabotzea dezaten. Gure bizitzako edozein unetan gure bizi osoa daukagu gugan djo Pirandellok. Gure gizar-tean etorkizunaren oroitza-pen aurreratu bat bezala to-patzen dugu oraina. Zineman ez bezala antzerkian oinarri-zkoena "orain ekitea" da. Ak-tuatzea gure barrena erakus-tea da burukominak eta tri-pakominak bereizi gabe Ar-tistak garenez gero bitarteko batzuk gara ideak gure sent-sazioen bidez erakusten ditu-gunak. Aktorearen erres-pontabilitatea ez datza nire ustez ideia batzuri fideltasuna gordetzean baizik eta intuizio eta entzulegoak eragindako sentzioei fideltasuna gor-detzean. Artea bere ideolo-giarako kideak erakartzeko erabiltzen duen artista salt-zaille bat baino ez da. Arte-gintzan askatasuna da oina-rrizkoena. Eta zuk zeuk ez duzu sekula ulertu hitz honen esanahia, eta halaz ere, bada-kizu ondo zer den saltzea eta zanpatzea.

Libre sentitzen naiz orain eta hildako aktore haundi ba-tekin hitzegingo dut antzer-kiak zer izan behar duen es-plikatzeko; antzerkia, ez bere antzerkia. Ni, Tom Couter-

ney, neu naiz aktorea, eta zu jaun eta jabe, Albert Finney, zu zeu hainbat atsegin nint-zaizueneko ikusleetako bat zara. Zu, ikusle jauna, antzo-ki batetako butaka eder ba-tean zauden hori, oharkabean mutilatzen ari zatzazkizute. Zui zeuk, ikus-entzule, sinis-kaitz horrek aho, sudur, bela-rrri, mihi eta esku ikutu eta oso osorik dauzkazula frogatzen duzu. Frogatu ondoren, zero-rrek ikus-entzule, zera dida-zu, ez zarela Lear Erregeren handitasun izugarria pairatu zuten ikus-entzule haiengan-dik oso ezberdina. "Ezer ez da aldatu" erantzungo didazu bortizki. Espazio fisiko hura, geldoa, urruna, sarkaitza era-berritu beharra dago, ekarri behara, bizitu beharra. Behin horretan sartuta, zuk zeuk, ikus-entzule, zeure butakan zeneukan seguridade hori galduko duzu. Zu zeu, ikus entzule, lehen konbidado de piedra bat baino ez zinena, aktore bilakatu zara orain eta "ikusle-aktore" bakoitzak "bere" ikusizuna antolatuko du. Jokua eta sorpresa. Bapa-teko ekintzak, errepikagait-zak. Ardatz teatrala galdu be-harra dago. Sujeritu egin be-har da, ez antzeztu. Inpresio-natu, ez bakarrik konbentzi-tu. Hainbat mendetan barre-na kultur errepresioak sortu-tako inhibizioa deuseztu be-har da. Antzezfesta. Komu-nikazioa. Arte ordenatu, pro-fesionalizatu eta eksklusibista baten disfrutatzea ezabatzen da.

Zera eskatzen du antzer-kiak, benetan manifestatzea eta kalera jeistea. Zoo kultu-raletik ateratzea eta egunero-kotasunaz kutsatzea.

Ikus-entzuleak, aktore bihur-turik, bere errealitatea ant-zezten du. Antzerkia da pert-sonaren bilakaeran elemen-durik garrantzitsuenak, hau da, antzerkia da bizitza; ho-nelako antzerki bat, Maria Jose Raguek bere saiakera batean dionaren antzekoa: "denak beharrezko, denak aktore, dena benetazko, eta publikorik gabekoa".

Baina zuri, entzun-ikuslea, badakit zuri ez dizutela ezer esango hitz hauek, zeren eta zuri ez zitzaizun batere in-

porta zure inguruko pertso-nen sentimenduak erabat zanpatzea zeure burua ko-mentzituz Olinpoko Jainkoen aldamenean zegoelaz. Azke-nik, zuk zeuk zeure bizitzan zehar egin beharreko gauzak oraintxe esaten ari natzazki-zu belarrira, isil-isil inor ez ohartzeko moduan: irudiak entzun, hitzak ikusi eta eder-tasuna ikutu.

mendi ibilaldiak

Azaroaren 25erako

Lagun Onak (Azpeitia): Sisiarte

Antiguo (Donostia): Añues de Arriba-Sierra Salva-da-Orduña edo Zestoa-Izarraitz-Azpeitia.

Gasteiz: (Elgea-Mugarriluze-Aumategigaitza-(1.187 m.))-Andarto-Arangurengo haitzak-Kurutzeberri Mendila.

Pagoeta (Zarautz): Saioa (Belate-Lantz).

Añamendi (Baiona-Bidarrai) (24-25ean): Pic des Es-caliers. Tf. 632140-371145.

Sestao Alpino Club: Santa Olaya-Puerto Angulo tra-besía: Burdieta (1.116 m.).

Gallarreta (Gallarta): Puerto Angulo (egun erdirako) 23an. Talde honek istripuak prebenitzeari buruz, hit-zaldi bat emango du.

Euskalduna (Andoain): (Gaztetxoentzako) Tolo-sa-Uzturre-Andoain.

Abenduaren 2rako

Oharra: Abenduaren 2a, ARGIA eguna da. Ibilalddieta-rra irten aurretik ARGIAren harpidedun berri bat egitea ez legoke batere gaizki. Ea bada!

Euskalduna (Andoain): Zuazo de Kuartango-Oteros (1.042 m.))-Tres puentes. Tf. 592232

Añamendi (Baiona-Bidarrai): Hilaren lehengo bi egune-tan. Bidarrain eskalada ikastaro bat emanen dute. Tf. 632140-371145

Arrola (Antzuola): Galdaramuño-ra, egun erdirako.

Miru-gain (Otxandio): Kastillo-ra.

Tabira (Durango): Urbia.

Mendikari (Hazparne): Irati-Okabe. Tf. 294336-295027

Pagoeta (Zarautz): Igantzi-Oiartzun, Artikutzatik.

Gasteiz: Bachicabo-Cruz de Bachicabo (1.172 m.) Mo-ta-Sobrón. Tf. 250354.

Aitzarte (Donostia): Loatz.

Meategi eskualdeko mendi taldeak (Bizkaia): Pancor-bo-Castillete.

Oharra: Abenduari begira, elurretarako eskurtsioak direla eta, zeinek bere talde-lagunari aldeztu aurretik deitzea ko-meni da.

Mila langiletatik 125 Estatuak enplegatzen ditu

ESTATU Espainoleko 1.000 langiletatik 125 administraziorik kontrolatzen dituen enpresetan ari dira. Portzentai hori osatzen duten 1.315.832 langileen erdiak baino gehiago Administraziorik ari dira zuzenean lanean, eta zifra hori baino txikixeagoa da enpresa publikoetan ari direnak.

Administraziorik mantentzen dituenen artean seguritate indarrak dira nagusi. Barne ministroak 139.000 lagun enplegatzen ditu eta administraziorik militarrek berriz 128.000. Zerrendan jarraituz, Heziketa ministroak 107.000 funtzionario ditu. Estatuaren administraziorik zibilak 1984ko lehen sei hilabeteetan %10ean hazi du neplegua. Estatu mailan beste sektore guztietan hazi dena langabezia izan den bitartean.

Enpresa publikoetan, aldiz, 1,3 murriztu da plantila sei hilabeteotan, 5.600 langabe gehiago produzituz.

Larrañaga: PNVko borrokaldi berriaren supiztaile

DROGEI buruzko deklarazioekin eta joan den asteburuan Zarautzko akordioak errespetatzen ez dituztenei (Makua eta Arzalluztarrei disimulo gutxiarekin) traidore deituz egindakoekin ezaguna egiten da bere karguagatik (osasunketa ez da distira haundiko postua) itzalean geratuko zen Larrañaga kontseilaria.

Euzkadi Buru Batzarrekoek eskaturik Garaikoetxea bere kontseilariaren alde atera da, honek baseari lehendakaria defenditzera dei egin ondoren. Arzalluz errege beltzak Sodupe jarri bazuen alfil, albotik Unzueta erregina ere erabiliz, Garaikoetxea errege zuriak bilaka ibili ondoren, eta Mario Fernandez puska bat gastatuta, bat egokia aurkitu du. Larrañagak gainera bizkaieraz hitzegiten du.

Ea Arzalluz bere zokotik ateratzen duten azkenean. Hori izanen da azken batailaren seinale garbia.

Polizia eta guardia civilen %10 drogan sartuak

EUSKO Jaurlaritzan osasunketako kontseilari den Larrañagak salatu zuen joan den astean, drogak Euskal herrian duen garrantzia komentatuaz, seguritate indarrek harrapatzen duten droga guztia ez dela gero auzitegietan agertzen. poliziak drogarekin ordaintzen dituela txibatoak eta gogorrena dena: poliziaren ehuneko 10 trefikoan inplikaturik zegoela.

Ez du inork protestarik egin larrañagak esandakoengatik. Aitzitik, gero eta salaketa gehiago dator zentzu berean leku askotatik. Madrilgo astekari batek lortu du demostratzea guardia zibila txibatazo bat heroinatan ordaintzeko prest dagoela. Eta aldi berean, berriketan drogen arazoak bideratzeko izendatu duten Fiskal bereziak, Jose Jimenez Villarejok, kexa latzak bota ditu guardia zibilek agertzen dioten laguntza faltagatik.

Txanbela eta Xalbardinek enbaxadore espainiarra haserretu

IMANOLEK eta Txanbela taldeak Eki Alemaniak (komunistak, alegia) egin berria dute jira bat, han hamaika kontzieto emanaz. Benetan gustora itzuli dira, eta agian hurrengoren batean han ikusiak kontatuko dizkigute luzeago.

Baina Berlinen gertatu zitzaizen politena. Maximo Gorki antzokian jotzen zuten, eta hasieran, kontzieto guztietan bezala, Txanbelakoek jo zuten. Eta pieza bakoitzaren aurretik aurkezle batek esplikatzen zituen kantak. Badute bat gure lankide Xalbardin bertsu berri batzuekin hornitua, eta lehen bertsua itzuli omen zuen aurkezleak.

Han egon, nonbait, Espainiako enbaxadako nonbait eta atsedendian eszenategira inguratu omen zen beste bertsuaren esanahia ulertu nahiz eta bere protesta azaltzera. Kantak zer dioten? Diska laster da kalean eta entzun.

Xalbardin honek Berlinen ere ixkanbilak sortu behar.

Christian Olaskoaga: heriotze ikaragarria

BIRIATUKO festa batetik etxera zihoala hil zuten ezezagun batzuek igande goizaldera Christian Olaskoaga ziburutarra.

GAL letrak ikusten dira gehien ustez atzetik. Errefuxiatua zelakoan hil dute? Behobian ETAK hil zuen Couchoten heriotzaren mendeku itsua? Hala gerra zikinaren estrategian beste urratsa?

Andoni Monforterekin nazioarteko estrategiaz

ESPAINIAKO MILITARRAK BONBA ATOMIKOA

EGIN NAHIAN DABILTZA

«OTAN
barruan egoteak
ziurtasun bat
ematen dio hemengo
bide demokratikoari».

PNVko diputatua da Andoni Monforte Madrilgo Kongresoan eta Kanpo Arazoetako batzordeko partaide. Ez da aste asko Ameriketatik ibilia dela batzordekoekin batera, eta Euskal Herriak mundu estrategia mailan duen panoramaz behin baino gehiagotan idatzi du. Patxada haundiz mintzo zaigu, bizkaierazko hitz eta aditzak disimulatu gabe, «Deia» edozein jeltkiderentzat titular ikaragarri hornitua datorren astelehen goiz honetan.

ARGIA.— Duela aste gutxi, eta Estatu Batuetako hauteskundeak baino pittin bat lehentxoago, handik ibilia zara Madrilgo Kongresuko kanpo arazoetako batzordearekin. «Deia»ko artikulua batean esplikatzen zenuen han Reaganen aldeko ikusi zenuten giroa.

Andoni Monforte.— Zera ikusi genuen, azkenean politikan ideologiak edo pentsamentu politikoak gero eta gutxiago balio dutela, nahiz eta lehendik ere Ameriketara horrek garrantzia gutxi eduki duen. Botoemaileak bere papera ematera doanean bere poltsikoa nola dagoen begiratzen du. Eta lehendakari batek, Reaganek egin duen bezala, egoera ekonomikoa osatu egiten duenean jendea berekin ados dagoela.

Rekuperazioa oso haundia izan da: azken lau urteotan 26 milioi lanpostu sortu dira, berriak, eta langabezia ehuneko 6-7 artean dago, eta hori oso gutxi da. Ez noa horrekin esatera dena ondo dagoela, gauza asko daude oso

txarto. Joan den astean apezpikuen biltzarrak salatu zuen jende askoren pobrezia egoera, hainbat marjinazio egoera badela.

Oroitzen naiz irakurria dudala egunkari amerikar batean, orain dela egun batzuk, 1980tik 84rako denboraldiak alderatuz, 10.000 dolaretik beharako errenta zuten herritarrak ehunetik 26 zirela, eta aldiz aurren 19. Beraz hori ere jaitsi egin da. Nahiz eta joaten bazara Ameriketara ghetto batzuetara, beltzen ghettoetara, hura penagarria eta nazkagarria izaten da. Hala ere, han pobrea izatea eta hemen izatea oso gauza desberdinak dira. Hango jornalak eta hango prezioak oso maila ezberdinean daude.

A.— Mondale gizarajoak ezingo du bururik jaso ere egin.

A.M.— Demokratek berriz beren indar guztia galdu dute. Gazteen artean, beltzen artean eta hegoaldean eduki dute indarra beti demokratek. Baina historiari erreparatuz gero iku-

siko duzu ze aldaketa sakonak gertatu diren. Beltzen alderdia, adibidez, errepublikanoa zen, gogora zaitez Lincoln-ez esate baterako. Gero, 29ko krisiaren ondoren, iritsi zen «New Deal», tratu berria, eta beltzak eta beste minoriak demokraten aldeira pasatu ziren. Horrela, aurtengo hauteskundeotan hamar beltzetatik batek bakarrik eman dio botoa Reagani.

Normalki demokratek liberalak izan dira, artistak, profesionalak, irakasleak... Kultur aldetik liberal baina ekonomi mailan interbentziozaleak izan dira, Estatu Federala indartze aldekoak, Segurantzaren Soziala indartu eta abar, baina zentralizatuz. Errepublikanoek bide hori aldatu egin nahi izan dute: Segurantzaren Soziala apaldu, funtzionariak gutxitu, estatuak indartu Estatu Federalaren aurka, baina kultur arloetan oso atzeratuak dira. Ikara ere sortzen dizu konturatzeak Cabo Cañaveralean hainbeste gauza egiten ari diren bitartean nola besteok abortoarekin kontra eta eskoletan errezoak sartzen-eta ari diren.

Baina puntu horiek azkenean botoemailearentzat oso bazterrerak geratzen dira, benetan garrantzia duena egoera ekonomikoa da. Begira, gazteetatik ere ehuneko 60-70ek botoa Reagani eman diote.

A.— Euskaldun mordoxxa bat bada Estatu Batuetan eta nahiko influentzia

dutenak ere bai tartean. Nondik jotzen dute gure «amerikanoek»?

A.M.— Californian, Nevadan, Idahoan... influentzia haundia dute euskaldunek. Orain dela ehun urte joandakoak dira, eta beren ilobek euskaraz hitz egiten dute hainbeste denbora pasa ondoren.

Ipar eta Hego Ameriketako euskaldun asko ezagutzen dut eta esan dezaket denak izugarri kontserbadoreak direla, eskubi-eskubikoak. Zergatik? Balorazioa egitea zaila da, jendeak dirutxo apur bat aurreztu egin du, lana gogor eginda, eta entzuten dutenean «reboluzioa» edo «Cubako esperientzia»-edo, ikusten dute berrogeitamar-hirurogei urterekin atzera berriz honuntza etorri beharko dutela, bizitza berriz hastera, eta erreazioz eskubi-eskubian jartzen dira.

Normalean oso aberatsak ez dira, gehienak denda txiki bat edo negozio koskor bat edo jatetxe bat dutenak dira. Beren eskubitartasuna beren beldurra da. Tartean oso influentzia haundikoa ere badira: hor duzu Laxalt senadorea, edo Idahoan idazkari den Peter Zenarruza edo estatu hartako juezak.

Euskaldunak ez du hispanikoekin nahasturik egon nahi, pelotariei espainol deitzen dietenean ikusten den bezala. Han espainolak hispano usaina du, mexikarren eta txikanoen usaina, eta erreazioz «gu euskaldunak gara» esaten da, baina hori ez da abertzaletasuna. Eta gizarte anglosajoiaren integratzeko, hemen askotan etorki-nekin ikusi dugun legez, bertakoak baino bertakoa bihurtzen dira, eta euskaldun gehienek errepublikano bozkatzeko dute.

A.— Estatu Batuetan ze informazio dago euskaldunek? Esan nahi dut eritziz publiko mailan eta agintarien mailan.

A.M.— Jendea ez dago batere informatua, gu puntutxo bat gara hango munduan. Ixorio barregarri bat kontatuko dizut. Behin bilera bat genuen Defentsa Batzordekoekin, Weimberger-en bigarren egiten duenarekin, eta informean jartzen zuen «Gibraltar-ko irlak», eta pentsa han Espainia eta Es-

«Estatu Batuetako gobernuan Euskal Herriko informazio oso ona dute».

tatu Batuen arteko harremanak defentsa mailan eztabaidatzen ari ginela, Gibraltarrek duen inportantzia estrategiko guztiarekin. Beste politiko ospetsu batek, ez noa bere izenik esatera, esan zigun: «Ez duzue kezkatu behar, hegoalde osoan base bakar bat ere ez duzue eta». Non dago bada Rota? Hori ere ez zekien.

Euskadi toki batzuetan pelotariengatik ezagutzen dute, edo artzainengatik... Badakizu inmigrazio legeak salbuespen bat egiten du artzain euskaldunekin. Eta gero ETaren edo biolentziaren informazioa. Baina gero ez da diferentzia haudirik egiten, zer den PNV edo zer den Herri Batasuna. Orain dela lau urteko gauzak dira hauek. Azken bidai honetan ez dut jende askorekin mintzatzeko aukerarik izan, baina otsail aldean atzera joateko asmoa dut.

Dudarik gabe, Estatu Departamentuan eta Defentsakoan, lehenengoan batez ere. Horiek oso informatuak daude, eta hemengo egoera oso ondo ezagutzen dute.

A.— Gure etorkizunaz Estatu Batuetan duten jarreraz galdetu beharko litzateke. Esan nahi dizut, euskaldu-

noñ ditugun arazoak bi estatuen barruan konpontzen badira, Estatu Espainolean bereziki, prolemarik ez legoke. Baina hori ez gertatzekotan eta estatu berri baten sorrera-edo planteatuko balitz, zer esango lukete amerikanoek?

A.M.— Zaila da jakitea. Baina esan dezakegu bai errusiarrentzako eta bai amerikarrentzako beren interes estrategikoak dira lehenengo prioritateak, beste ideiak bigarren mailan uzten dituzte.

1950ean gertatu zenaz oroitu behar dugu. Bigarren Gerra Mundiala bukatu zenean, orduan zirudien estatu berri bat eraikitzeko une egokia. Francok Hitlerri lagundua zion, gerran kokoteraino zikinduaz, euskaldunok gure jendeak honuntza etortzeko prest genituen eta... zer gertatu zen? Gerra hotza, hobia zela Estatu Batuentzat Franco demokratik baino eta traiziorik haundiena egin zioten euskaldunok gerra horretan egindako sakrifizioei.

Horren bi arrazoin ikusten dira. Mediterraneo itsasoaren garrantzia eta komunistenganako beldurra, sozialistak ahulduta eta komunistak zeuden indarrean. Eta estrategiagatik Francori laguntzea erabaki zuten.

A.— Lekutara joan ziren garai hartako abertzaleen itxaropenak.

A.M.— Erabaki hori indar ekilibrio egoera batean ulergarriagoa izango zen, baina orduan amerikarren nagusitasuna erabatekoa zen. Nuklearra-

«Ameriketako euskaldunek Reagani ematen diote botoa eta eskubi-eskubikoak dira».

ren monopolioa zuten, errusiarrek ez zuten ezer. Munduko produzioaren %52 bat zen amerikarrena, eta gaur 22-25 inguruan ibiliko da. Eta hala ere, indar erlazioa beren alde edukita, Francoren alde egin zuten aukera amerikarrek.

Errusiarrek ere berdin jokatzeko dute: Etiopian zer egiten dute Eritrearekin, edo Tigreko jendearekin? Auto-determinazioz mintzatzen dira, Wilson dotrinaz, ONUko deklarazioaz, denak, baina estatuen batasun territoriala erabiltzen dute nazionalitateak batzuek besteen gainera botatzeko.

Amerikarrek zer esango luketen? Agintean ezkerria balego adibidez, eta horiek baseen kontra egotea, neutralitatearen alde, inperialismoaren kontra, PSOEn lehengo jarrerak, igoal komeniko litzateke amerikarrei Euskadin mugimendua egotea. Baina PSOE eskubikoa da, hori garbi dago, hemen ezker bakarra PCE da, eta kito. Eta harremanak onak direnean, baseak daudela, OTANen alde egonez, hemengo situazio hau hor dago, ez daude ez alde eta ez kontra. Hemen egoera iraultzailea balitz orduan edukiko lukete ardura, baina orain ez dut uste Euskadiz asko kezkatzen direnik. Bakarrik, hau foko bat izan litekeela: Polonia haiei interesatzen zaie eta kezkatzen dira ea hau izan ote litekeen OTANen eta Europaren aurkako fokoa.

A.— Eta Euskal Herria ere, Frantzia eta Espainiako Estatuekin batera, OTANen sartua dago.

A.M.— Kontutan eduki behar da 1950ean zergatik galdu genituen aukera guztiak, lehen esan dizudan bezala, eta azkenean hori izan zen arrazoirik haundiena gu OTANen alde egoteko. Eta gero, hilabete batzuk pasatuta ikusiko zen, garbi ez badago Estatuaren alineazioa berriz etorri litekeela kolpe militar bat Mendebaldeko bendizio guztiekin. Oraingo estatu quo-a zera da: base amerikarrak, Mendebaldearen defentsan parte hartzea... Eta batek hortik alde egiten badu zer egingen dute amerikarrek, eta europeok ere bai? Mediterraneo hor dago, ezin da kendu. Francorekin guztiek eduki zituzten harremanak. Horregatik egin nuen aukera OTANen alde.

Horrela lasaitasuna behintzat badugu. Zeren 1950ean, eta indar erlazioa amerikarren alde zegoela hori gertatu bazitzaigun, zer gertatuko litzateke egun batean ekilibrioa errusia-

«Tejerok kolpea eman ondoren, berehala etorri zen Calvo Sotelo Estatu OTANen sartzera».

rreren alde makurtuko balitz Mendaldeko defentsan konpromiso batzuk ez baditugu?

Tejerorekin ere garbi geratu zen. Kolpe hori ez zen aurrera atera konpromiso batzuk egon zirelako, eta zen garbi edukitzea hortik gero zer zetorren. Berehala etorri zen Calvo Sotelo Estatu OTAN barruan sartzera.

A.— Horrela konfirmatuko litzateke kolpe hura oso ongi telegidatua zegoela.

A.M.— Bueno, hori inoiz ez dugula jakingo uste dut. Baina Espainia OTANen sartuko dela ziurtasuna kolpezaleen kontrako indar bat da. Ikusten baduzu talde fazisten azken proposamena, egunkarietan azaldu da, OTANen aurkakoa izan da, inperialismoa dela esanaz eta.

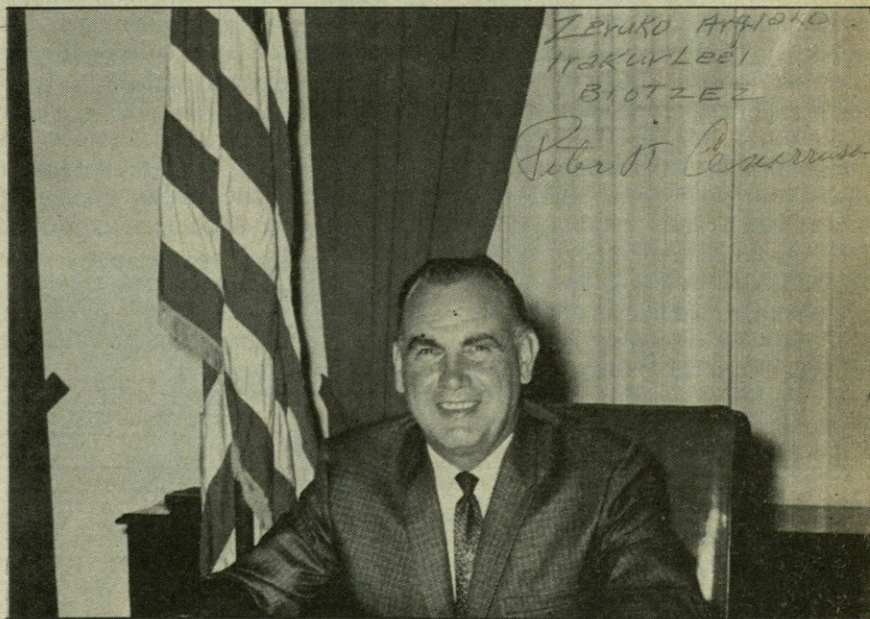
Gero, egia da, Greziako ejenploa ere hor dago, koronelen kolpearekin eta. Ez dut esaten OTAN demokraziaren aldeko ziurtasun bat denik, baina arrisku gutxiago bai. Batzuk esango dizute nuklearzaleak garela eta beste. Ez, bakarrik da guk ondo jokatzen zeko Europar ze garrantzia behar ditugun, OTAN eta Europako Ekonomi Elkartean lana askoz hobeto egin dezakegula.

A.— Hori da beraz zuk OTANen egoteari ikusten diozun alde on bakarra?

A.M.— Bigarren alderdi bat ere ikusi behar da. Gu beti azaldu gara Europako Ekonomi Elkartean sartzearen alde eta ekonomi gauzak eta defentsakoak oso lotuak daude. Adibide bakarra bat dago, Irlanda, ekonomian bai eta defentsan integratu gabe dagoena. Baina arrazoi historiko bat badauka, Irlandako defentsa ministroari batek esan zidan legez: «Ezin gara egon ingelesekin armada batean Iparraldeko egoera konpondu arte».

Defentsa eta ekonomia elkarturik doaz, beraz, eta hori negoziaketak gurtzat oso txarrak direla. Onartu dituzten baldintzekin sartzen bagara, hemendik bi edo hiru urtetara egoera zailagoa izanen dugu, langabezia haundiagoarekin eta ongi pentsatzen ari gara ea nola komeni zaigun EEE horretan sartzera.

Horrela bai kondizionatu daiteke gu OTANen sartzera, zeren gu ezin gara sartu defentsa talde batean baina gero ekonomian eta torlojuak saltzeko ez. Baina besteek ere esaten dute: «zuek sartu nahi duzue EEEen eta letxugak eta tomateak saldu, baina gero

Pete Cenarrusak, Laxaltekin batera euskaldun amerikanoen eredu, urteak daramatza Idahoko Estatu idazkari.

tiroak badaude hor konpon, ezta?». Une kritiko batean gaude beraz, bi erakundeetan sartzeko, biak lotuta daude eta.

PNVn OTANen sartzeko erabakia momentu zail batean hartu genuen. Erreferendum kontsultibo bat behar zela ere esan genuen. Kontsultiboa zeren 45 edo 50ek bakarrik botatzen badu eta 20-20 edo 19-21 geratu, garrantzia gehiago dauka Parlamentuak guretzat. Baietz OTANi beraz, baietz OTANean sartzeko erreferendumai, sartzeko, ez ateratzeko. Eta hirugarrenik desnuklearizazioa.

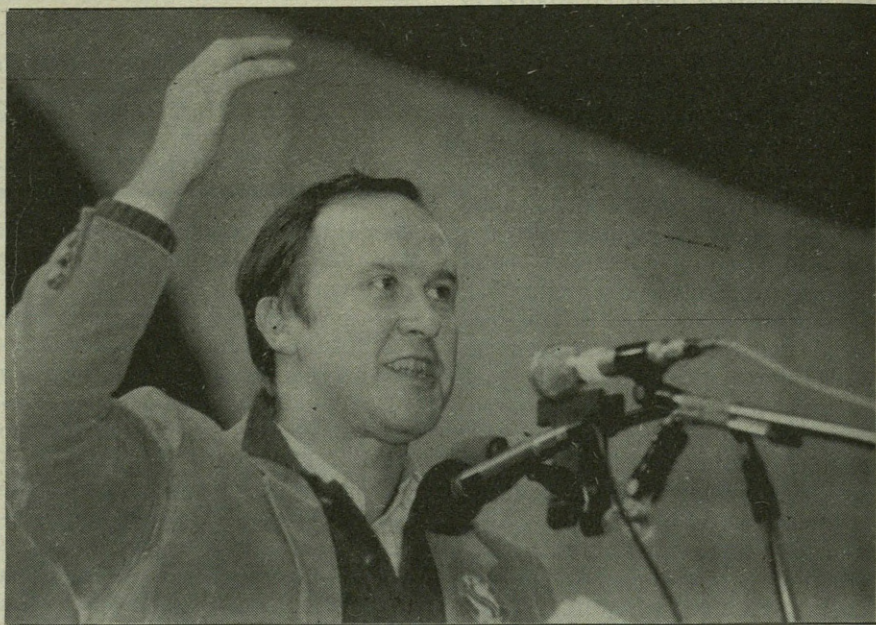
Hortik artikulua idatzi dira esanaz EAJrena zela desnuklearizazioaren aldeko jarrerarik gogorrena. Horretan jarraitzen dut eta nire helburua da ea noiz sartzen dugun Estatu hau Arma Nuklearren Ez Ugaritze Tratuan. Gertatzen da presio haundiak daudela militarren aldetik Tratu hori izenpetu ez dadin. Suarezen denboran tentazio batzuk egon ziren. Une honetan behar zibiletarako erabiltzen da nuklearra, ez militarretarako, baina ez da oso zaila egitea bonba atomiko bat.

A.— Etengabe sozialistak militarren aurrean burua makurtuz ari dira.

A.M.— Gobernua dauden sozialistak dira «los jóvenes nacionalistas», Espainiaren subiranotasuna sekula utziko ez dutenak. Estatutoa eman zenean, Suarezen denboran, koartelekan kritika zen Suarezek saldu egin zuela Espainia. Beren abertzaletasuna «cuartelero» en abertzaletasuna da.

Frantziak daukan egoeraren antzekoa daukagu OTAN barruan. Tratua- ren barruan bai baina ez batzorde militarrean. Frantziak indar nuklearra dauka, eta militarrek hemen ere pent- satzen dute... Moranek esan zuen, submarino nuklear bat behar dugula.

Aipatu dizudan Arma Nuklearak Ez Ugaritze Tratua eztabaidan ari ginela militar eta kazetari batzuk eto- rri zitzaizkidan, esanaz ez jarraitzeko, Espainiako armadak ezin duela baz- tertu posibilitate hori, egoera oso lar- rria dela Ceuta eta Melilla. Eta nik esan nien: «Horregatik proposatzen dut. Bai bai dakit zuek kapaz zarete la

«Askotan esan izan dut militar espainolak bonba atomikoaren atzetik dabiltzala, baina kazetariak ez dute argitaratu».

Marruekoekin edo Libiarekin edo Arjeliarekin istiluak sortuz gero bonba ateratzeko. Eta gainera besteak kon- turatzen direnean zuek daukazuela, haiek ere hasi egingo dira egiten».

Bildurra ematen du hasiera batean bi estatuk botoia sakatzeko indarra edukitzeak, sobietarrek eta amerikar- rrek. Gero Frantzia, Ingalaterra, Txina eta India etorri ziren. Eta zenbat eta herri gehiagok eduki bonbaren botoia sakatzeko ahalmena are eta arrisku haundiagoa dago. Eta gehiago gainera jende beroa direnean.

Beldur naiz orain bertan bonba atomika egiteko asmoa daukatela, eta Estatuaren hegoaldea defenditzeko garrantia hor jarri nahiko dutela. Egoeraren irakurketa nuklearra egin beharko dugu orduan, besteak ere egiten ariko dira eta. Askotan salatu dut hau kazetarien artean, Parlamen- tuan, eta sekula ez dute atera. Zerga- tik? Ez jartzeko presio bat dagoelako.

A.— Flicken gorabeheraz ere mint- zatu beharko gara. Hutsean bukatuko da seguruenik baina eskandalo polita antolatuta da.

A.M.— Carrillok eztabaidan esan zuena nik ere esango nuke: bukatu da

Moskuko urrearen ipuina eta ari da Bonneko urrearen ipuina. Alde biek hanka sartu dute, baina Madrilgo prentsak ez du ongi isladatu hori. CPkoak berötu egin ziren frogarik ga- be. «se pusieron cachondos» erdaraz esaten dena.

Nahiz eta egia izan, mozolo bat izan behar da fakturak eginaz ibiliko direla pentsatzeko. Gauza horiek, nik uste, isilean eta dena ondo lotuta egingo dira, zerbait okertzen bada bata- besteari txantajerik ezin egin ahal izateko. Frogarik gabe egindako salaketak CPkoen kontra jokatu du hemendik aurrera.

Baina PSOE ere totalitarismo ten- taldian erori da. Mimatutako umetxo batek bezala: «A bai, hau esaten al didazu? Orduan alderdi guztien fi- nantzabideen azterketa». Eztabaidak penagarriak izan ziren. Horma bat dago Kongresuan, alde batera esku- na, bestera ezkerre. Erdian gaude zentzun gehiago dugunok: PCE, CDS, katalanak, Esquerra Republicana eta gu, eta batzuen kontra bezala jarri gi- nen besteen kontra.

Alderdiek normalean finantziabide onak ez dituzte. Zer gertatu zen Lok- heed kasuan, edo zer pasa zitzaion Tanakari Japoi- en? Ez korrupzioa in- dibiduo baten alde edo politikoa ziki- na delako, baizik eta alderdiak diru gabe dabiltzalako eta dirua ateratzeko txapuz batzuk egin behar dira, bai Alemanian, edo Italian edo Japoi- en.

«Ideologiak gero eta garrantzia gutxiago dauka, jendeak poltsikoari begiratzen dio».

Iñaki ZUBIONDO

Nikaragua: zai

EEBBak Nikaragua erasotzeko inoiz baino prestuago daude hauteskunde ondorenean. Horrelakoetan ohitura dutenez, propaganda kanpaina luze bat egin eta gero, azkenean akusazio zuzenak egin dizkiote Managuako gobernuari, honen asmoa Honduras eta El Salvador inbaditzea dela esanez. Absurdo iruditzeagatik askok irentsi dezaketean amua da, eta horrek arriskua hurbilerazten du.

Beren aldetik sandinistak ere pairatzen dira, milaka lagun mobilizatuz. Zorotzarrez, batera edo bestera, iparramerikarren mutur-sartzeak inoiz baino seguruago dirudi.

El Salvador: gerra gorria

Azken egunotan El Salvador-eko gerrak ere izan du intereseko bilaka-biderik. La Palmako bake elkarrizketak ametzekoak izan bailiran, Napoleón Duarteren armadak eta gerrilariak elkar atakatzeko dute, orain arte gutxitan erakutsi duten gogoarekin.

Bakoitzak bere posizioak indartu nahi ditu noski. Gobernuaren aldetik konkretuki badakigu Guazapako eskualdean —gerrilariak San Salvador hiriburutik gertuen daukaten fokoa— bonbaketak masiboak egin dituztela.

Guatemala: «aldeas modelo»

Izen hori aplikatu diete guatemaldar gobernu-buruek oraintxe eraikitzen hasi diren herriska berri batzuei. Herriska hauek beren egituragatik iparramerikarrek Vietnamen asmatu zituzten «herri estratejiko» zirelakoak gogoratzen dituzte. Bertara azaldu daitezen deitu dituzte Mexikon aurkitzen diren errefuxiatuak.

«Aldea» horietan beste alde, emakumezkoen bortxatze sistematikoa salatu da pasa den astean. Bakarrik Chimaltenango departamenduko munitipio batetan, soldaduek 800 emakume bortxatu zituzten, nonbait horietatik asko haurdun utzi dituztela.

Etiopia: analfabetismo ez baina...

Izan ere, Yugoslaviako TANJUG agentziak informatzen zuenez, Etiopian analfabetismoaren aurkako 12. kanpaina burutu berri dute; horrekin azkeneko bost urtetan 16 milioi lagun omen dira jadanik alfabetatze ikastaro hauetatik pasatu direnak, eta gezurra badirudi ere, jakin. Etiopiako populazioaren %98k omen daki dagoeneko irakurtzen-idazten.

Zoritzarrez analfabetismoaren ara-

zoak ia deuskeria ematen du egunero 300 bat lagun (umeak gehienbat) gosez hiltzen den herri batetan. Sahara azpiko Afrikaren egoera, berriz ere esan beharko dugu, geroago eta larriagoa da.

India: abenduaren 24ean, hauteskundeak

Rajiv Ghandik bere amaren errautsak abioi batetik Himalaiaren gainetik barreiatu ondoren eta sikh taldekoei oraindik bakea guztiz ematen ez zaie-la, abenduaren 24erako hango parlamentua osatzeko hauteskunde interesgarriak iragarri dira.

Sahara: urrats bat aurrera

Marokoren nahigabea ez zen txiki-txikia izango, joan den astean Afrikar Batasunerako Erakundearen herri-partaide gehienek Sahara erakunde barruan egoteari baietza eman ziotenean. Orain artekoan Polisario, militarrean eusteaz gainera, politikoan aurrera etengabe egiten ari da.

OTAN: estrategia kontu bat

OTAN erakundea osatzen duten 16 Estatuetakoko ordezkariak Bruselasean bildu ziren orain dela egun batzuek, eta beren estrategia zerbaitetan aldatzea erabaki dute.

Orain arte, OTANdarrek plangintzan, «Varsoviako Paktukoek atakatzeko» (esanez behinik-behin beren estrategia posibilitate horretan oinarritzen bait dute), «eutsi eta atzera bidaltzeko» planak baizik ez ziren kontsideratzen. Aurrerantzean aldiz, eta arma nuklear eztabaidatuak oraingoz alde batera utzirik, atake bat gertatuz gero, beste plan bat desarrolatuko lukete, esan nahi bait da, atakatzailen atzetik daudenei (beraz erretagoardiari) ekingo litzaioke, misilez eta gaineratiko arma konbentzionalez. Europako indar aliatuen komandante-burua, Bernard Rogers, aspalditik zebilen horren atzetik, eta nonbait bere kriterioak inposatu ditu.

Beste muga-Estatu bat

Txad posible ote da?

Bi hilabete pasa dira Frantzia eta Libia Txad-i buruz akordio batetara heldu zirenetik, eta hemengo egunkarietan tentsio-foko bezala indarra galdu badu ere, han barruan oinarrizko problemek, ñabardura batzu gora-behera, lehen-lehenagokoan segitzen dute.

Luzera, Txaddek Estatu bakarra izaten segituko badu, denek, bai aar eta erdialdeko arabiar kultura dutenek eta bai hegoaldeko gainerako taldeek, denek badute zertan amore ematerik.

Zer da Txad?, galde egin dezake xalotasunez Afrikaz ezer ez dakienak; eta zertxobait dakienak erantzun nahi badu inoiz ez bezain egoki harako hura aitortu beharko du: «gehiago jakin hala, gehiago dakit ezer ez dakidala».

Nonbaitetik sartuko gara sartu. Beharbada badakizue, Txaden azken urte bolada honetan bi indar handi samarrek elkarri kontra egin diotela; in-

dar horiek gobernuan dagoen Hissene Habré-k eta oposizioan saiatzen den Gukuni Oueddei-k nolabait erreprezentatzen dituzte.

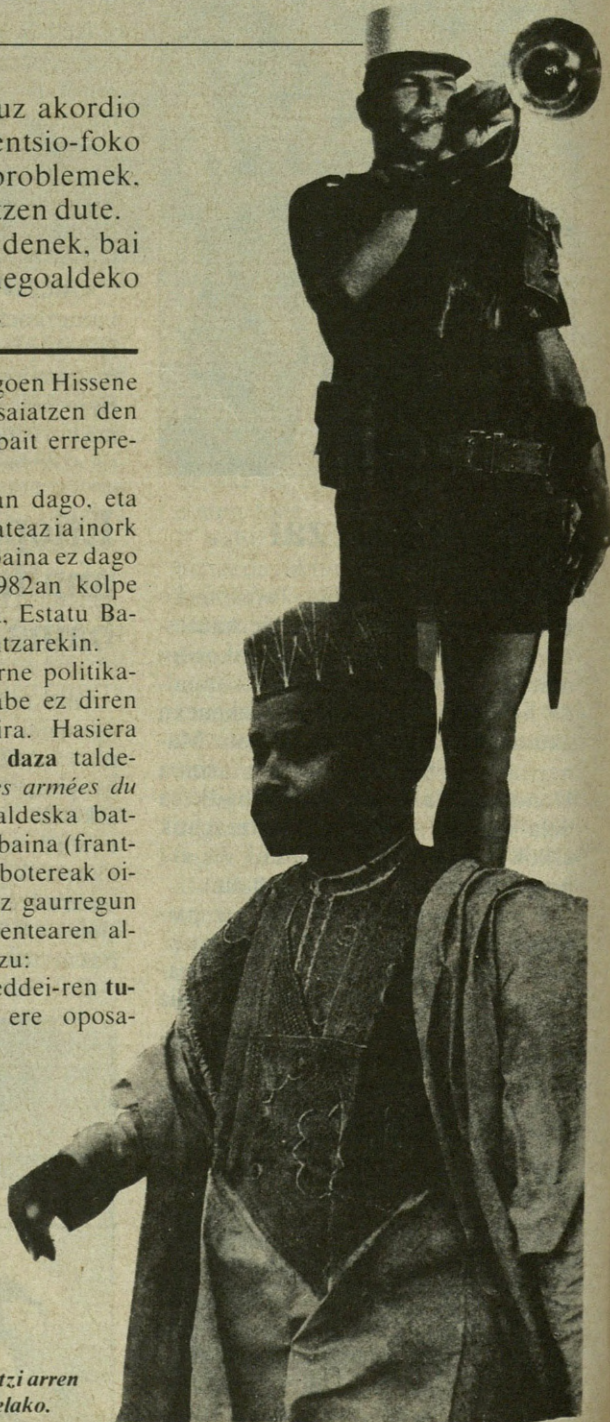
Orain Hissene boterean dago, eta munduan haren legitimitateaz ia inork ez du zalantzarik egiten, baina ez dago gaizki oroitzea, horra 1982an kolpe baten bitartez heldu zela, Estatu Batuen diru eta armen laguntzarekin.

Hissene Habré-ren barne politikaren euskarri nagusia arabe ez diren sektore musulmanak dira. Hasiera batetan, bakar-bakarrik **daza** taldekoek eta **FAN**-en (*Forces armées du Nord*) bilduriko beste taldeska batzuek sostengatzen zuten, baina (frantsesei esker finkatutako) botereak oinarria zabaldu dio. Beraz gaurregun gutxi gora-behera presidentearen aldeko indarrak hauek dituzu:

—**Daza** taldekoak (Oueddei-ren **tu-bu** taldekoei lehenagotik ere oposa-

Gadafi kontentu dago, Hissene Habré bertan utzi arren frantsesek alde egin dutelako.

tuak zeudenak); hauetarik askok, basamortuan aberean hiltzen zitzaizkielea, karrera militarra hautetsi dute.

—Txad-en barrenako beste talde batzu, hala nola **hadjereak**. Bata-ko **bulalak** eta Kanem-go herriak; hauek lekuan-lekuko motibapenak dituzte; beste batzuekiko enfrentamendua, arabiar tribuekiko aspaldiko gatazkak...

—Hiritar musulman ugari, funtzionarioak eta beste, 'orden eta autoritatea' gura daukatenak.

—Hegoaldeko norbaitzu, apoioa mesede batzuren trukean ematen diotenak.

Laguntzarik ematen ez diotenetan, berriz, iparraldeko nomada gehienak (arabiar eta **tubu** etnietakoak), Hissene-k soldadutarako bakarrik erabili nahi izan dituen nekazariak, eta arabiar sozialismoaren aldeko indarrak dituzu, eta batez ere hegoaldeko populazio gehien-gehiena; azken hauxe duzu azkenaldiko istiluak sortera di-tuena.

Izan ere, hasieran Txad-en bi indar handi samar bazeudela esan dugun arren, Hissene Habré eta Gukuni Oueddei-ren inguruan, egia esateko bi horiek kultur alderdi bakar batekoak dira, ipar-erdialdekoak hain zuzen ere, hegoaldekoak (kristauak eta animistak, proportzio beretsuan) borroka, horretatik oso baztertuta dauden bi-tartean.

Beraz GUNT-en (*Gouvernement d'union nationale de transition*, 1979an sortua, orduan Hebré bera partaide zelarik baina honen ateratzearekin eta boterera iristearekin oposiziora pasatu zen) honako indarrok operatzen dute:

—Oueddei-ren *Forces armées populaires* direlakoak, **tubu** taldearen inguruan.

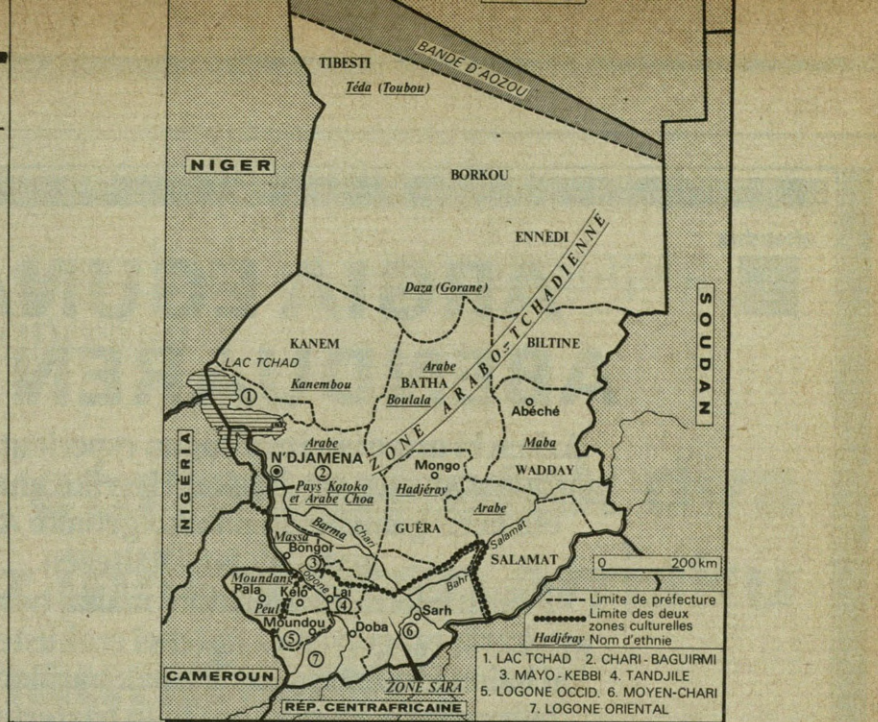
—*Kontseilu iraunkorra*, Kamuge kolonela buruzagi delarik, Gabon-ek zerbaitetan lagundua eta lehen be-hintzat hegoaldean eragina zeukana.

—*Conseil démocratique révolutionnaire* delakoaren abar militarra, berau ere arabiarrena eta Libiako Gadafi-k hoberenik ikusten zuena.

Esan beharra dago, lehen oposizio guztia bateratzen zuen GUNT honetatik aspaldi honetan beste talde moderatuago batzu atera egin direla, nonbait zuzenean Hissene Habré-rekin negoziatzea bilatzen dutela.

Gadafi-rena konpondu eta gero...

Gadafi-k ez du sekulan, zenbaitetan erakutsi nahi izan zaigunaren kontra,

Kultura, etnia, hizkuntza askotatik Estatu bat erditu nahia...

Txad-en bereganatzerik bilatu (Hasane-k Sahararekin egin duenik, alegia); lurrez haren errebindikazioa bakarra Auzu-ko zerrendari dagokio. Hori bai, Libiak Txad-ekin beste arabiar herrieekin betidanik saiatu izan duena saiatuko du, batasuna lortzen, eta horretarako egoera nahasiak aprobetxatuko dituela dudarik ez dago, baina hortik gerra deklaratzera dagoen amiltegia ez du Gadafik berehalakoan saltatuko.

Gadafirena nahiko egonkorra dirudien honetan, berriz, hegoaldea asaldutzen hasi da; hasi ez dugu oso egoki esaten, baina problema bezala orain azalerazten den neurrian, oso gaizki ere ez.

Hegoaldean beraz musulmanek gutxiengo bat osatzen dute. Horko herriek Txad-eko iparraldekoekin baino Ertafrikako Errepublikakoekin harreman gehiago dituzte; horretaz jakin behar da, Txad-eko hegoalde gehiena bigarren gerra baino lehen Ubangi-Txari (orain Ertafrika)-ko parte bat zela.

Hegoaldeko jendeak azken denboretan bere eragina geroz eta gutxiagoratu egin du. Politikan ez dira gauza, eta gainetik okupazio indar bezala aritzen den armada bat jasan behar izaten dute.

Mayo-Kebbi-ko kasua

Mayo-Kebbi ez erabat sara (hegoaldeko bizilagun gehienek hizkuntza izena da berau) eta ez erabat arabedun eskualde batetan dago. Bertan gertatzen denak herri horien konplexitate kulturalaren ideia bat ematen

ten digu. Zehazkiago, bi alderdi berezi beharko ditugu: ipar-ekialdea eta hego-mendebaldea.

Ipar-ekialdean populazioaren gehiengoa **massa** da, erlijioz animista; sara hizkuntza ez da apenas sartu; azoketan berriz arabe nahasi batez mintzatzen dira. N'Djamena hiriburu hurbil dagoelarik, arabearen erabiltzea geroz eta gehiagokoa izango dela ematen du; aldiz, eskola hizkuntza bezala frantsesa besterik ez dute.

Hego-mendebaldean populazioaren gehiengoa **peul** eta **mundang** taldeetakoak da, eta islama azkar sartzen ari bada ere, hizkuntza **peulera** erabiltzen dute; munduko lehen gerra baino lehen lurralde hau Kamerun-go zen (Kamerun-go iparralde guztian **peulera** erabiltzen dute), eta daitekeena da horko jendeak Kamerunen egotea nahigo izatea. Horrela-ko zerbait gertatuko balitz Kamerunek Txad-i ordainez **txoa** eta **kotoko** arabiar etnia eta hizkuntzetako jendea bizi den Waza gaineko lur puxka bat eman liezaiokeela, espekulatzen da.

Hissene Habré-k, denborarekin, Europakoena ez ezik, afrikar Estatu gehienek ezagutza lortu du; alde horretatik inoiz baino finkatuago dirudi Libiak berak ez du lehen bezala kontra ekiten. Aldiz (batipat, berriro esango dugu, hegoaldearekin), oso erne ibili beharko du...

Hasieran egin dugun galderari, «zer da Txad?» galderari alegia, bertakoek erantzun beharko diote noski; hala-baina, iruditzen zait «gehiago jakin hala...»-k beraientzat ere balio izango duela seguraski...

Pablo SASTRE

ARGIA EGUNA 84 ABENDUAREN 2-AN

Azken bi urteotan izan dugun esperientzia ederrari jarraituz, aurten ere Euskal Herriko ahalik eta auzo eta herri gehienetan nahiko genuke ARGIAren mahaiak jarri daitezen.

Fruitu ederra ematen dute mahai horiek. Gure astekaria ezagutzen ez dutenei erakusteko, ezagutu bai baina irakurtzen ez dutenak harpidedun egitera bultzatzeko eta euskara hain baztertua daukan gizarte honetan euskal prentsari oihartzun berezi bat emateko zerbitzu haundia egiten dute. Euskal irakurle berriak sortzen ditugu eta ARGIAren oinarri den harpidedun kopurua sendotzen.

BA AL DA MAHAIRIK ZURE AUZO EDO HERRIAN?

Norbait horretan ari bada, inguratu zaitez.
Eta bestela, anima zaitez eta deitu ARGIAra: 28 33 99

Abenduaren 1-an

ARRATSALDE-PASA ASTIGARRAGAN

Aurten, ARGIA EGUNARI bizitasun gehiago emanaz bide batez euskara eta euskal prentsa sentitzen ditugunon artean arratsalde-pasa eder bat igarotzea pentsatu dugu. Donostiatik Hernanira bidean dagoen Astigarragan egingen dugu hori, eta hona egitaraua:

abendua

1

– 2-etan: ARGIAko langile, kolaboratzaile eta adiskideen BAZKARIA. Parte hartu nahi duten guztientzat zabalik dago, baldintza batekin: azaroaren 27a baino lehen deitzea ARGIAra izena emateko. Astigarragako sagardotegi batean izango da eta bertsolari eta trikitilariak alaituko dute. Bazkari horretan emango zaio «ARGIA Bertso-paper Saria» ere irabazleari.

– 6-etan: bertso kantaldia.

– Ilunabarretik goizaldera arte berbena herrikoia plazan eta trikitilari eta gaiteroak Astigarragako kaleetatik zehar.

*Arratsalde-pasa Astigarragara
ez inguratzeko aitzakiarik ez duzu.*

**DENON ARTEAN ARI GARA SENDOTZEN
EUSKAL PRENTSA**

Azaroaren 24rako dago bizikleta-manifestapen batetarako deia Donostian

Istripuak eta lapurketak dira bizikletaz ibiltzearen arrisku haundienak

Azaroaren azken larunbatean (hilaren 24an, alegia) Donostiako kaleetan zehar, ekologistek berriro haien txirrindetaz ibiliz, bizikletaren aldeko manifestapen bat egingo dute. Duela hiru bat aste Donostiako kaletan hil ziren bi ziklistak gogoratuz eta gaur egungo lapurketa-bolada salatuz. Manifestapen honen kontsigna nagusia «gizalegeko hiri bizigarriago baten alde» izanik, beste ekologisten manifestaldiak bazela, Donostiako Bulebarrean, arratsaldeko 4'etan hasiko da. Manifestapen honetan parte hartzera, kaletan zehar ausartzen diren pertsona guztiei dei egiten zaie. Manifestazio honetaz gehiago jakiteko antolatzaileetako bati, Vicente, galdera batzu egin dizkiogu.

ARGIA.— Zergatik antolatzen du Donostiako Batzar Ekologistak bizikletaren aldeko manifestazio hau?

DONOSTIAKO BATZAR EKOLOGISTA.— Urria hasi zenean, gaur egungo egoera ikusiz, ekologistek bizikletaren aldeko ekintza batzuk egiteko beharra ikusi genuen eta alde horretatik udazken honetan manifestazio bat egin zitekeela iruditu zitzaigun. Gure lehenengo asmoa ordurarte egindako manifestazioetan baino jende gehiago biltzea zen. Helburu hori lortu nahiean Donostialdean zeuden talde desberdinekin harremanetan jarri ginen. Duela bi aste Donostialdeko kaleetan bi txirrindulariak hil zirenean, bat Pasaiko Portuan eta bestea Zuzenbide Fakultatearen ondoan, erantzun bat eman behar genuela ikusi genuen. Honetaz gain haien bizikletak lapurtu dieten pertsonak bilera bat egiteko deitu ziguten. Bilera honetan Donostiako Batzar Ekologistak manifestazioa konbokatuko zuela erabaki zen.

Manifestazio honekin bizikletaz ibiltzeak planteatzen dituen arazoak lau haizetara zabaldu nahi genituzke, batez ere istripu eta lapurketei dagozkienak. Zentzu honetan, Donostiako ekologista gehienek bizikleta lapurtu digutenez, oinez edo autobusez ibili behar izaten dugu.

A.— Jakina denez, urte batzu daramatzazue bizikletaren aldeko errebindikazioa eginez; noiz hasi zineten eta prozesu honen gertakizun garrantzizkoak zeintzu dira?

D.B.E.— Orain dela 4 urte bizikletaren aldeko ekintzei eman genien hasiera, noizbehinka manifestazioak eginez. Manifestazio hauek emaitzak ematen ez zituztela ikusiz. 1982.eko udaberrian Txustarra talde ekologistak Donostiako Udalari proposamen bat aurkeztu zion, hirian bizikletaren erabilpena bultzatu behar zela aditzera emanez. Txosten hau aurteztu baino lehen aldarrikatuak izan ziren errebindikazioak bere barruan ere agertu ziren, horien artean adibide gisa San Juan kaleko aparkalekua aipa genezakeelarik.

Proposamen horri jaramonik egin ez bazioten ere, Udalak Txustarra eta Katagorri talde ekologistak deitu zituen, bizikletaren aldeko kanpaina bat eratzeko. Bilerara joan eta zinegotziek zirkuito esperimental bat eratzea proposatu zuten. Saguesetik Haizeen Orratzeraino joango litzatekeena, Kontxa, Paseo Berria eta Kaia zeharkatuz. Zinegotzien proposamen horren arabera, zirkuito hau igande eta festa-egunetan bakarrik jarriko litzateke martxan, goizeko 8 t'erditik eguerdiraino. Honetaz gain, %80 normalean oinezkoen guneak direnetan zehar ibiliko litzateke. Hasieratik limitazio hauek zirela eta, proposamen hori guri ez zitzaigun ondo iruditzen, porrot egingo bait zuen.

Zirkuito hau zabaltzeko Udalak «Bizikletaren lehenengo jaia» antolatu zuen. Jai hau prestatzerakoan, gauza aipagarria batzuk gertatu ziren: esate baterako, PNVko zinegotzi batek, kirol jantziak eramatea egokia izango litzatekeela esan zuen, mugimendu txirrindularia hiru iletsuren gauza ez zela adieaztearren. Jai honetan zegoen jende kopurua handia izanik ere, Donostian bizikletak erabil daitezten ez zuen balio izan, eta gertatu behar zena gertatu zen; manifestazio hura egin ondoren ez zen ezer gertatu, zi kuitu hau inork ez zuen erabili eta jendeak berehala ahaztu zuen. Jai honen baliotasuna ikusteko hauteskunde garaian izan zela aipatu behar dugu bakarrik. Kointzidentzia interesgarria huraxe!

Bolada berberan Donostiako Udalak bizikletetarako apartalekuak jarri zituen, haien ezarpenaren historia guztiz aipagarria delarik.

Guretat aparkaleku batzu jartzea, Donostian bizikletaz ibiltzeko infraestruturaz jarri gabe, beste folklorada bat zen, haien helburu turismo-

Bizikleta zaleok birritan aldarrikatu dituzte beren eskubideak.

rako propaganda egitea besterik ez bait zen.

Prozesu honen azken fasea, Foruen pasealekuan jarri zuten bizikleta-karrila izan zen. Karril hau Hispanoamerikano hoteletik hasi eta Amarako autopistaren hasieran bukatzen da. Gure ustez, Donostian zehar agiten ez badute infraestruturaz oso bat, zirkuito honek ez du ezertarako balio. Guk uste dugu, karril hau aitzaki bat dela, Donostian bizikletarako benetako plangintzarik ez egitearren.

A.— Ekologistek proposatzen duen alternatiba zertan datza?

D.B.E.— Gure helburu nagusia gizakien araberrako hiri bizigarriagoa lortzea izanik, pentzatzen dugu helburu hau lortzeko bizikletari bultzada bat ematea lehen-lehenengo urratsa dela. Horretaz gain, bizikleta Estatutaren aparatuen kontra dagoen elementu garrantzitsu bat dela, matrikularik ez bait du behar, zergarik ordaintzen ez duelako eta gasolinarik gastatzen ez duelako. Beste alde batetik gauza osasungarri, alternatibo eta ezkertiarra izateaz gain, denbora

eta dirua ere gutxi gastatzen da. Bizikleta garraio medio errentablea eta ekologistena da, ez du kutsadurarik egiten eta.

Bizikleta Donostian medio posiblea izan dadin, uste dugu karrilak jartzea zeharo beharrezkoa dela. Horregatik, Donostiako Udalari bizikleta-karrilen plangintza bat aurkeztuko diogu. Donostiako estruktura urbanistikoa gurutzea dela kontutan hartuz Amara, Parte Zaharra, Bidebieta eta Añorga lotuz. Guk proposatuko dugun plangintzaren helburua langile-auzo hauek bizikleta-karrilen bitartez lotzea da. Eta infraestruturaz minimo horrekin ea lortzen dugun jende gehiegok babestea gure bizikletaren alternatiba.

Horregatik guretat oso garrantzitsua da, manifestazio honetan ahalik eta jende gehiena biltzea, horretarako edozein motatako jenderi manifestazio honetan parte hartzeko dei egiten diogu.

Mikel UBILLOS

ERROMANTZEAK

URKO
Kaien Amada

MANOL

IZ-199-200

EVSKADIKO
ORKESTRA SINFONIKOA

IZ-195

HELAERRE
Ari gara

IZ-202

IZ-201

Villa Arbaitzalde, Bº San Roque
Tfno. 45 96 29 - DONOSTIA

EROS ITZAZU ARGIAren BITARTEZ IZ ETXEAk
ARGITARATUTAKOAK % 25 MERKEAGO.

EHNE baserritarren sindikatua kezkatua

Baserria berregituratu beharrean aurkitu da Europako Ekonomi Elkartean sartu behar dela eta.

Europa, euskal nekazariaren etorkizun iluna

Duela bi urte egin genuen EHNE euskal baserritarren sindikatuari buruzko erreportaia bat ARGIAN. "Merkatu batua orain?" galdetzen genuen orduan eta izatekotan baserriaren hondamendia izan zitekeela esaten genuen. EHNEko lehendakari den Patxi Subijana, Julian Unanue (bigarrena) eta Andoni Lekuona idazkari teknikoa izan ditugu solaskide oraingoan. Orain Europako Ekonomi Elkartean atarian gaude, eta etorkizuna iluna da Euskal Herriko nekazariantzat. Halaz eta guztiz ere horri begira ari dira lanean.

1986.eko urtarrila ezarri dute Estatu espainola Europako Ekonomi Elkartean (EEE) sartzeko fetxa bezala. Horren atzetik ibili dira 1970.ean sartzea eskatu zutenetik eta azkenean horren barrura goazela gauza segurua da.

Hainbeste kontu hor sartzeko eta zenbait sektorerentzat kaltegarria gertatuko da. Nekazaritza, Komunitate Autonomoko nekazaritza batez ere, izango da merkatu komunean sartutakoan gehien sufrituko duena.

«Hasiera batean hor sartzearen kontra atera ginen. Gero gauza izan da guk nahi ez izan arren hor sartu egingo gintuztela eta sarrera hori preparatzen hasi ginen. Ea nola sartzen gaituzten. Ea ze baldintzatan».

Argia Eguna 84

ARGIA EGUNAK eratu ditugu azken bi urte hauetan. Esperientzia ederra izan da Euskal Herriko auzo eta herrian egun batez ARGIA kalean edukitzea, mahaletan.

Ezagutzen ez dutenek ikusdezaten, har dezaten esku artean aldizkari hau. Ezagutzen dutenek asterokoaren presentzia are eta hurbilago sendi dezaten. Abenduaren 2an ospatzen da 1984ko ARGIA EGUNA. Hor izango gara. Klean.

Mahaletan harpidedun berriak egiteko asmoz, horiek bait dira ARGIAren oinarri sendoena, horiek bait dira ARGIAAn hobekuntzak posible egiten dutenak.

Eskuarteaz duzun KOXKA hau izan zen aurtengo urteak eskeini zigun lehen berrikuntza. Lehena, baina ez azkena.

Harrez gero, ARGIAren orrialdeek aldaketak jasan dituzte, hobekuntzaren bidean gure ustez, kultur orrialdeak finkatu ditugu, astean zehar gertatuko diren ospakizunen berri zehatza eskeintzen dugu «Aste giroa» deitu sailean, barneko sailak ere finkatuago egin ditugu... Aurrera goazela.

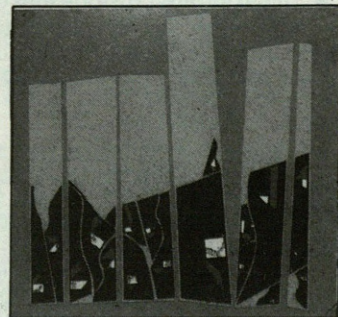
Eta ARGIA EGUNAK dira etorkizuneko euskal prentsaren bidean eman beharrezko diren urratsen lagungarri ezinbestekoak, aldizkariaren inguruan ari garenon arteko harreman estuagoa ahalezko egiten duten egunak.

**Euskaraz
bizitzeko**

**gure
informazioa**

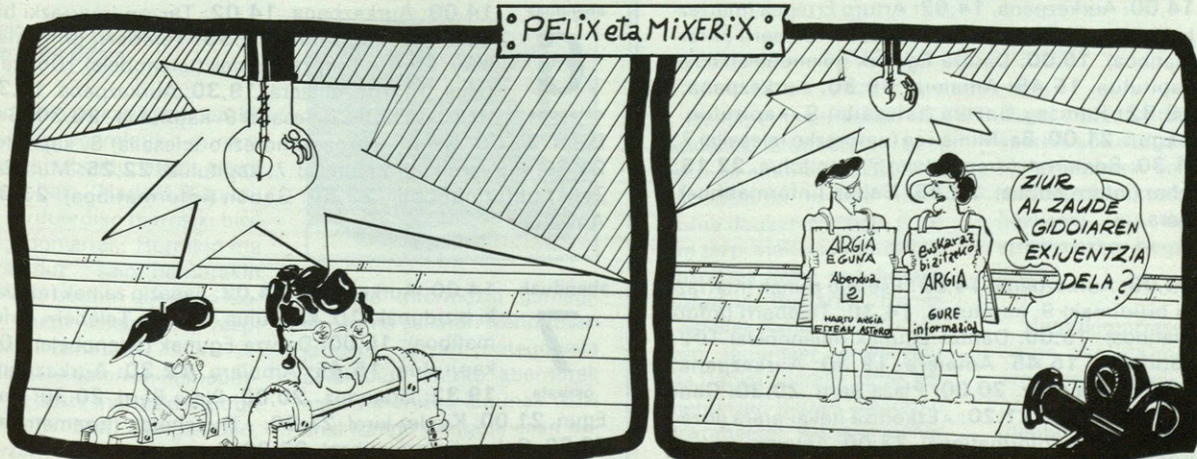
ABILEZIA ETA INDARRA

Kultur Urtekaria 1984

AURTENGO ARGIA EGUNAko «Kultur Urtekaria-1984» prestatu du ARGIAk. Urtekari horretan 1983ko irailetik 1984ko abuzturarte euskal kulturaren munduan jazotako gertakizun garrantzitsuenen berri zehatza aurkitu ahal izango duzu kronologikoki ordenaturik. Horrekin batera, euskal kultura sailez sail aztertzen duen atal zabal bat kultur munduko firmez hornitua. Euskal kulturaren gertatu ziren polemiken berri zehatza ere aurkituko duzu, hala nola erakunde, elkartek eta instituzioen zerranda luze bat beraien historia, eginkizuna eta ekintzen informazioarekin. Eta bukatzeko, alde batera utzi ezinezko agenda osatu eta bete bat eskeintzen zaizu Urtekari horren orrialdeetan.

Euskal kulturaren berri izan nahi duenarentzat tresna baliagarri eta ezinbestekoa egiten saiatu da ARGIA urtekari horrekin. Horrela izango zaizulakoan gaude.

programazioa

24 azaroak 16,30: Aurkezpena. 16,32: Arturo Erregea (marrazki bizidunak) 30. kapitulua. 17,00: «Rampage» (luzemetraia). 19,30: Hegakintzaren Historia (dokumentala) 2. kapitulua. 20,30: Jai Egun. 20,45: «Fantastico» (show musikala) 11. kapitulua. 21,45: Profesionalak (telesaila) 9. kapitulua. 22,30: Amaiera.

25 azaroak 12,30: Euskadiko Aizkolari Txapelketa (zuzenean Tolosatik). 16,30: Aurkezpena. 16,32: Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak) 1. kapitulua. 17,00: Kontzertua igandea 19,30: Bret Maverick (telesaila) 9. kapitulua. 20,00: Gustavus (bisualak). 20,30: Jai Egun (informatiboa). 20,45: Dokumentala 21,15: Hemen bizi (astekaria) 21,45: Arbasoen Jauregia (telesaila) 8. kapitulua. 22,15: Kirolez-kirol. 22,50: Amaiera.

26 azaroak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Pac-Man (marrazki bizidunak) 10. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 98. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Lirainduz. 20,00: Gizon plastikoa (marrazki bizidunak) 30. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Jostundegia (telesaila) 22. kapitulua. 21,30: Kirolez-kirol. 22,00: Dallas (telesaila) 27. kapitulua. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

27 azaroak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Gizon Plastikoa (marrazki bizidunak) 30. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 99. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Akua-man (marrazki bizidunak) 9. kapitulua. 20,00: Oporrak eguzkitan (telesaila) 3. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Gaztetandik. 21,30: Mahai Ingurua. 22,45: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

28 azaroak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Akua-man (marrazki bizidunak) 9. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 100. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Lirainduz. 20,00: Noeren Kutxa bizia (dokumentala) 7. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Zopa haundi. 21,30: Dokumentala. 22,00: Kirolez-Kirol. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

29 azaroak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Arturo Erregea (marrazki bizidunak) 30. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 101. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Ramsay Gaztea (telesaila) 8. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Bai Ministroa (umorezko telesaila) 7. kapitulua. 21,30: Borjiarrak (dramatikoa) 7. kapitulua. 22,15: Munduan Zehar (informatiboa). 22,45: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

30 azaroak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Espazio zainak (marrazki bizidunak) 9. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 102. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Lirainduz. 20,00: Plaza Berri. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Kirolez-kirol. 21,20: «Ezkontza italiar erara» (luzemetraia). 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

1 abenduak 16,30: Aurkezpena. 16,32: Tarzan (marrazki bizidunak) 1. kapitulua. 17,00: «Flap» (luzemetraia) 19,30: Espazio zainak (marrazki bizidunak) 10. kapitulua. 20,00: Jai Egun. 20,15: Saski Baloia (zuzenean Donostiatik) 21,30: Profesionalak (telesaila) 10. kapitulua. 22,15: Amaiera.

2 abenduak 16,30: Aurkezpena. 16,32: Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak) 2. kapitulua. 17,00: Kontzertua. 19,30: Bret Maverick (telesaila) 10. kapitulua. 20,00: Gustavus (bisualak). 20,30: Jai Egun. 20,45: Dokumentala. 21,15: Hemen bizi (astekaria). 21,45: Arbasoen Jauregia (telesaila) 9. kapitulua. 22,15: Kirolez-kirol. 22,50: Amaiera.

3 abenduak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Pac-Man (marrazki bizidunak) 11. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 103. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Lirainduz. 20,00: Gizon plastikoa (marrazki bizidunak) 31. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Popa Zoro (musikazko programa). 21,30: Kirolez-kirol. 22,00: Dallas (telesaila) 28. kapitulua. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

4 abenduak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Gizon Plastikoa (marrazki bizidunak) 31. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 104. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Akua-man (marrazki bizidunak) 10. kapitulua. 20,00: Oporrak eguzkitan (telesaila) 4. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Gaztetandik. 21,30: Mahai Ingurua. 22,45: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

5 abenduak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Akua-man (marrazki bizidunak) 10. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 105. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Lirainduz. 20,00: Noeren kutxa bizia (dokumentala) 8. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Zopa Haundi. 21,30: Dokumentala. 22,00: Kirolez-kirol. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

6 abenduak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Tarzan (marrazki bizidunak) 1. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 106. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Ramsay Gaztea (telesaila) 9. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Bai Ministroa (umorezko telesaila) 8. kapitulua. 21,30: Borjiarrak (dramatikoa) 7. kapitulua. 22,25: Munduan Zehar (informatiboa). 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

7 abenduak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Espazio zainak (marrazki bizidunak) 10. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 107. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Lirainduz. 20,00: Plaza Berri. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Kirolez-kirol. 21,20: «Threshold» (luzemetraia). 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

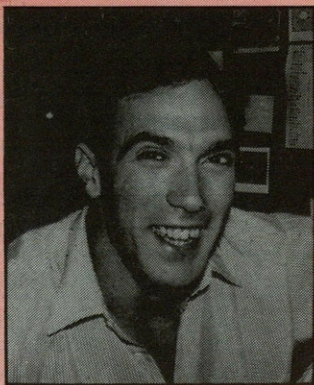
HAURRAK NAGUSI

Hitzik gabe

Ospe haundikoak dira Ekialdeko Herrialdeetan egin ohi dituzten marrazki bizidunak. Bai kalitate aldetik, bai eta gaiak erabiltzerakoan erakutsi ohi diguten xamurtasunagatik. Askoz ere maitasun haundia goz burutzen dituzte beren marrazkiak maila orokorrean. Eta gure telebistan, oso aldizka agertzen bazaizkigu ere, hori erakutsi digute. Nik nahiago ditut.

Ekialdeko marrazki bizidunekin batera, hitzik gabekoak dira atseginez ikusi eta egoki iruditzen zaizkidanak. Haurrek ez dituztela hain nahiago da oso zabaldua dagoen ustea, baina ene eritziz, ohitura kontua da, haurren irudimena bizkortzeko askoz ere baliagarriagoak dira hitzik gabeko horiek, pena da ETBn horietako gehiago ez ikusi ahal izatea.

Luis KRUZ

Estepan Aldamiz «zuzendariak estiloa eman behar du»

Presak markatutako elkarrikeria egin diogu Estepan Aldamizi, Telebistak eskeintzen duen gauetako albistegi-ko zuzendarienez, berriei azken begiradaxoa eman eta koordinazio lana burutzearen arteko tarte batean harrapatu dugu.

«Hamburgoko reenplazoa sartu nintzen... 82ko abuztua. Hamburgon telebista bat zer zen ikasten hasi ginen, aparatuak zer ziren, nire ordurarteko lana idazteko makina, papera eta boligrafoa eta...»

PANTAILATIK KANPO

ETBn sartu aurretik «Deia»n aritu zela gogoratzen diogunean, aurretik ere «Zeruko ARGIA»n aritu zela oroitarazten digu, «beti errebindikatzen dut hori».

«“Gaur Egun” martxan hasi zenean David Barbero zuzendari zela hasi nintzen, kalera irteten eta erreportaitxoak egiten, edota mahaiean korrika testuak idazten». Derrigorrezko galdera, ea aldaketa haundia izan zen komunikabide idatzi batetik irudian finkatutako beste batetara aldatzea, «bai, dextente haundia. Orain piska bat ahaztu zait nostalgia hori, baina hasieran asko nabaritzen nuen, periodikoan zuk idazten duzu, hemen ez, minutu bat eta kitto. Gero ikasten da irudiek esan behar dutela zuk hitzez esaten ez duzun hori. Teknika hori menderatzea kosta egiten da».

Sartu zenean erredaktore zen eta orain berriz albistegi-ko zuzendari, hori ere ezberdintasunik badago, «kazetari batek beti dauka erantzunkizun bat, testuaren luzera kontuan hartu gabe, erredaktore bezala zure eginkizuna lantzen ari zaren hori ahalik eta hobetoan egitea; zuzendari bezala, zati guzti horien konjuntua, “Gaur Egun” ahalik

eta ongien ateratzea, koordinazio lana da, batzutan munda erortzen da, eta morala altza behar da, martxa sartu, estiloa eman, ez dakit ematen diogun hala ez, hori da zuzendariak egin dezakeena, estilo berezia ematea».

Estepan erredaktoreen lana gertutik jarraitzearen aldekoa da, baina ez kontrolatzearen aldekoa, «informatibo bati estilo bat emateko inportantea da parte guztiak ados egotea, zer egiten ari garen jakitea, enfokea diskutitu daiteke, horren zale naiz, eta neurri batean egiten dugu». Gero gertatzen dena presaren eraso da, azkenerako kontrol gehiegi ez dagoela, eta produktua ahal den moduan ateratzen dutela, «horrek badauka bere stressa, patxadarik ez dago. Jende gutxi gara, eta goitik esango digute herri honek ez daukala horrenbeste dirurik plantila haundia goak mantentzeko, eta orduan lau katu gara hemen lanean. Hori batetik. Eta askotan kexu gara, ezinean gabiltzala, baina halere nik uste dut tentsio piskat ona dela. Hori ez balego norbera bere poltronan eserita balego, azkenerako pikardia galdu egiten dela, tentsioak ematen du bizitasuna».

BOTOIA SAKATU AURRETIK

marrazki bizidunak

“Tarzan”, ohianeko errege

Larunbatetan 16,30tan eta ostegunetan 14,02tan

Aurreko astean esan bezala, datorren igandetik aurrera marrazki bizidunetan berrikuntza bat, “Harlock Kapitaina”, orduerdiko marrazki bizidun japoniarrak. Horrekin eta “Lirainduz” saio berriarekin marrazki bizidun gutxiago ikusiko dugu telebistan, zazpi t’erditan behintzat.

Hala ere datorren hamabostaldian beste marrazki bizidun sail berri bati ekingo zaio, “Tarzan” izena eramango duenari hain zuzen. Ez dugu marrazki bizidun berri hauei

buruzko informazio gehiegi-rik, baina sailaren izenburuari jarraikiz, Tarzan protagonista dela, bere ohizko abenturak eta bere ohizko lagunak ikusi ahal izango ditugula esan dezakegu. Larunbatetan eta ostegunetan joan berri zaigun “Artur erregea”ren orde.

dokumentalak

“Hegazkintzaren historia”

Larunbatetan, 19,30tan

Dokumentalen sailari dagokionez larunbatetan hasi berri da emititzen ETB “Hegazkintzaren historia” izenburua daukan sail hau. Guztira zazpi atalez osatua dago, bakoitzak kasik ordubeteko luzapena duenari. Daniel Costellek Rene-Jean Bouyeren laguntzaz errealizatu eta Daniel Costelle berak komentatzen dituen kolorezko dokumental hauetan zehar hegazkintzaren hastapenetatik 1960 urtetarainoko bilakaera ikusi ahal izango

dugu, eskuadrillak, Atlantikoaren gurutzatzea, abiazio komertzialaren sorrera, gu du eta gerretako abazioaren bilakaera, eta azkenerako erreakziozko hegazkintzaren iritsiz.

Hegazkintzaren historiaren izen eta momenturik ezagunenak ikusi ahal izango ditugu kolorezko dokumental sorta honetan zehar, esan bezala, larunbatetan arratsaldeko zazpi t’erditatik aurrera.

TXORI BATEK ESAN DIGU...

AMOREBIETA

ETBren audientziaz datu berri bat

Bertsio diferenteak daude ETBk zenbat ikus-entzule dauzkan zehazteko orduan. Geuk orain arte genekiela, bi alditan eman da horren zifrarik. Bata, ETBko buruek berek ekaina aldean prentsaurreko batetan emanda, eta bestea « Estudio General de Medios » delakoak egindakoa. Lehenaren arabera, ETBren audientzia adieraziko lukeen portzentaia (beti ere Komunitate Autonomoko hiru lurraldeei dagokiari) 21 % litzateke, zifra absolutuak 300.000 ingurutan ibiliko liratekeelarik. Bestetik, Madrilgo beste ofizina ofizial horrek egindakoaren arabera, 14,1 % litzateke ETBren audientzia (200.000 inguru, datu absolututan). Orain, berriz, bada beste hirugarren sondeo bat, zenbait etxe pribatu eta instituzioi CIES etxe nafarrari enkargatutakoa, ETBren audientziaz ere daturik ematen diguna (bestalde, orain arte ez da publiko egin eta itxura denez etorkizunean ere argitaratu gabe mantenduko da). 14,7 % emango luke sondeo berri honek, zifra absolututan 220.000 inguru izango liratekeelarik ETBren ikus-entzuleak. TVE-1ri 68,2 % eta 1.072.000 ikus-entzule ematen dio eta TVE-2ri, azkenik, 23,6 % ko portzentaia eta 360.000 ikus-entzuleetako audientzia kalkulatu den dizkio. Ez dakigu noraino izan daitezkeen fidagarriak datu horiek baina dena dela, iturria ere hortxe gera bedi aipatua.

«Papa Zoro» ez da oraingoz abiatuko

Nahiz eta ETBk abenduaren 3rako iragarri, geuk jakin ahal izan dugu ezinezkoa izango dela erabat egun horretarako « Papa Zoro » saioa martxan jartzea. Izan ere, programa oraindik ere heldu gabe dago, eta Eguberri alderarte ezina izango zaigu musika-saio berri hori pantailatik ikustea. Zerbait gehiago ere esan dezakegu programa honetaz.

Egileen asmoa omen da programa bakoitzean kanpoko bideo-klipekin batera bertako talderen baten zerbait sartzea, gutxi gora behera hilean hiru klip eta zuzeneko ekitaldi bat grabatzeko asmotan dabiltzalarik. Ea lortzen duten.

Eguberri saio etengabeak

Eta amai dezagun gaurko programazioari dagokion beste zurrumurru batez, positiboa litekeena aurrera eramanez gero. Izan ere, Eguberriko zenbait egunetan egun osoko programak egiteko posibilitatea aztertzen ari omen dira ETBn, modu horretan bazkalosteko tarterik gabe eguerditik gauerdinaino saioak eskainiko direlarik. Espezio interesgarria dateke.

BOTOIA SAKA

luzemetraiak

“Rampage”, maitasunezko triangelua

Azaroak 24, larunbata, 17,00tan

Antzezle nagusien hirukotea, Mitchum, Martinelli eta Hawkins, ongi omen dago “Rampage” izeneko filme honetan. Phil Karlsonen zuzendu zuen 1963an, beraz badira kasik hogeitaz bat eta bere emaztea beste ehizerako gida gisa egiten duen gizon bat buru dutelarik. Arrisku eta emozioaren artean gauzatuko da bi

gizonen borroka. Mitchumek gidarena egiten du. Filme honek bestalde Malasiako oiha- nak erakusten dituen irudi ikusgarriak ditu.

“Flap”, inditarren haserrea

Abenduak 1, larunbata, 17,00tan

Inditar protesta lider baten istorioa kontatzen zaigu filme honetan. Carol Reeder zuzendu zuen 1970. urtean Anthony Quinn-ek jokatzeko duelarik protagonisten papera. Protagonista, Flapping Eagle izeneko inditarra dugu. Filmearen planteiamenduak ez du uzten errukirako biderik, zenbait unetan barregarri eta umoretsu gertatzen da eta, baina azpitik doa tragikotasuna, istorioa hunkigarri bilaka-

tuz. Anthony Quinn antzezle ona izatea garrantzia handiegia ez bada ere, interesgarri gerta daiteke ea zernola erabiltzen den inditarren gaia ikustea.

ESTA SEMANA EN EUSKAL TELEBISTA

VIERNES, 9 a las 21,30 h.

EL HOMBRE TRANQUILO

Director: John Ford.
Interpretes: John Wayne, Mauren O'Hara, Barry Fitzgerald.

SABADO, 10 a las 17h

EL ZORO

Director: Duccio Lucca.
Interpretes: Alan Lister, Stanley Baker.

¡ETBn badago zerbait!

EUSKAL TELEBISTA

TU AURRETIK

"Threshold", bihotz mekanikoa

Abenduak 7, ostirala, 21,20tan

Filme berria, 1981. ean egi-na. Richard Pearce izan zen zuzendari eta Donald Sutherland eta John Marley ditu antzezle nagusi. Produktzio kanadar honetan goi mailako drama bat kontatzen zaigu, zuzendaritza metikuloso baten bitartez Sutherlanden aktua-zio fina agertzen zaigu mediku

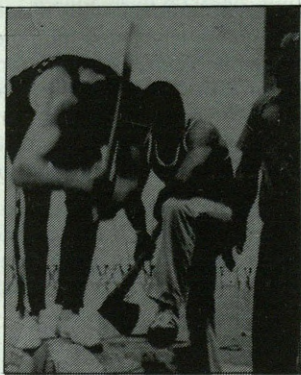
humanista baten paperean. Mediku honen interesa aurre-rago transplantetan erabiliko den bihotz mekaniko baten bilakaeran zentratzen da. Itxura ona dauka filmeak, eta Sutherland antzezle ona denik ezin zalantzan jarri. Gutxienik gomendagarria agertzen zaigu ostiral gaueko filmea.

erretransmisioak

Euskadiko Aizkolari Txapelketa

Azaroak 25, igandea, 12,30tan

Datorren asterako erre-transmisio interesgarri hau zerbitzatuko digu ETBk Tolosatik zuzenean. 1984ko Euskadiko Aizkolari Txapelketa. Tolosako zezenplazara joateko asmorik ez dutenak etxetik la-sai ikus ditzakete Arria Ila, Arrospide, Larretxea, Olasagasti, Mendizabal eta Mindegia-ren ahaleginak. Hor arituko dira 54 ontzako sei enbor eta 72ko beste sei aizkoraz jotzen. Ea nork eramaten duen aur-tengo txapela, eta ea zernola-

ko erretransmisioa eskeintzen digun telebistak.

Saski-baloia

Abenduak 1, larunbata, 20,15

Hamabostaldi honetarako bigarren erretransmisioa saski-baloia-arena izango da. Zuzenean ere, noski, baina orain-

goan Donostiatik, arratseko 20,15etatik aurrera "Las Banderas" eta "C.B.A." taldeen arteko borroka eskeiniko digu ETBk.

IKUSITAKOAK IKUSITA

Antxon URRESTARAZU

«Zopa Haundi»ren berritzea

Lehengo batean «Gaztetandik» saioari buruz esandakoaren antzekoa esan behar dut «Zopa Haundi» saio eraberrituari buruz ere. Konparaketak egitea ez zait gehiegi gustatzen niri pertsonalki, are gutxiago kasu honetan bi pertsona ezberdinek zuzendu dutelarik programa izandako bi aldietan, eta baliabide ezberdinez zuzendu dutelarik ere. Baina ez dira ere bi programa ezberdin. Irabazi egin du «Zopa Haundi»k, eta dexente asko irabazi gainera, Asier Etxeberriak aurkeztzen digun saioak badu, zergatik ez esan, sukalde goxoaren berotasuna; aurkezterakoan kuttuntasunez zaintzen du bere eginbeharra. Kontzeptzio aldetik programa argiago bat da orain, eta era berean zabalagoa. Hala ere, oraindik berria delarik, hobekuntzak iritsiko zaizkiolakoan nago.

«Miss World», ETBren debaklea

Azaroaren hamabostean sekula espero baino gehiago izutu gintuen ETBk. Jadanik egunkaritako iragarkian agertutakoak ez zezakeen beste edozerarako lekurik utz, baina, nire ustez munduko missaren aukeraketa zuzenean ematerakoan burututako programa telebistan emandako txarrenetako bat izan zen. Ez dago horretarako eskubiderik. Aukera ederra eskeiniko zieten ETBko arduradunei tamaina horretako desastrea burutzeko. Konesioa deplorablea izan zen, fotofijen txandakatze etengabea zirudielarik zenbaitetan pantailan ikusten zena. Saioaren mamia, zeresanik ez. Eta Durangotik aritu ziren komentatzaileak desegoki, bestela ezin eta. Gure telebistan denetik ikusi behar dela pentsatzen dutenak Royal Albert Halletik egindako erretransmisioarekin pozik egon daitezke. Dena dela, azkenerako, aurkezleak berak ere, ze erremedio!, teman sartu ziren eta edozein zaldi lasterketetan bezala apostukia hasi ziren. «Venezuelakoak baietz!», «Ezet» besteak. Eta, bai, euskaldun-abizendun emakumeak irabazi zuen: Irazabale, Venezuelakoak. Nori eskatu erresposabilitatea? Nire ustez goikoei. Baina ikusleak biltzea bazen asmoa, ez zuten lortu; ez horixe!

Luzemetraiak hobetzen

Kalitate aldetik luzemetraien arloan hobekuntza saioa antzematen da, baina halere, beste telesail eta marrazki bizidunetako ordu bajutan dabil telebista. Ez da gauza berririk ateratzen. Bertan produzitutako telesail berriei hala ere maila goratzen ari dela esan behar da. Ea aurrerantzean ere horrela segitzen duen.

IRRATI BAKOITZAK BERE KOXKA

Euskadi Irratia (Donostia)

Donostian emisora duen Euskadi Irratia Komunitate Autonomoko hiru probintzietan entzun daiteke, Nafarroa eta Iparraldeko zenbait gunetan ere entzun daitekeelarik.

Oharra: datorren KOXKAn emango ditugu irratia hau entzuteko Fmko frekuentziak.

7,00: Agurra. 7,30: Lehen txanpa. 8,30: Goizkronika. 9,00: Baratzako pikua. 10,00: Goizgiroan. 12,00: Aldenik alde. 13,00: Euskadi/13 ordu. 13,15: Aizu aizu. 13,45: Nere bordatxotik. 14,00: Euskadi 2etan. 14,15: Kirol berri. 15,00: Kafe pop. 16,00: Kostaldeko trenak. 18,00: Klasikoak gaur. 19,00: Konpkat disk. 20,00: Arrastion Euskadi. 20,30: Kiroletan. 21,00: Sorgin afaria. 22,00: Kaki rock. 23,00: Amaiera.

Boletinak: 9, 10, 11, 12tan goizetik. 4, 5, 6etan arratsaldetik.

IRRATI LIBREEN KANTOIA

«Zintzilik Irratia», medio alternatiboaren ilusioa

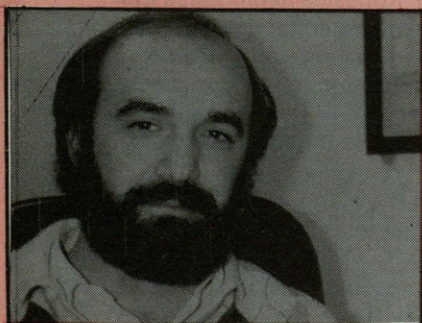
Urte t'erdiko historia dauka lerro hauek argitaratzerako frogak egin eta emititzen hasia egongo den Errenderiako «Zintzilik Irratia» k. Hasiera hartan Gazteen Taldea, Nuklear-aurkako Komitea, independente zebilen jendea eta beste elkarte batzu bildu eta irratia libre bat sortzeko asmoa mamitzen hasi ziren. Lehen urte erdia trsnaria erosteko diru bila aritu ziren, eta aparatoak lortuz gero, urtebetea eman dute taldea indartu eta irratia kokatzeko lokal egoki baten bila.

Hain zuzen ere, orain dela hilabete inguru lortu zuten lokala, eta esan 1ezala, arazo larrikik tarteko izan ez bada, jadanik Errenderia inguruan entzun ahal izango da irratia libre berri hau.

Astero-astero biltzen dira, bertan sortzen diren arazoak eztabaidatu eta jendeak proposatzen dituen programak ikusteko. Punkien programa batetik abesbatzei eskeiniko zaien beste batetarako, tartean herri mugimenduko talde ezberdinek lekua izango dute «Zintzilik Irratia» ren uhinetan. Euskaltegiarekin ere hitzegin dute, eta ezer zehatzik ez badago ere, agian goizez euskaltegiaren esku egongo da irratia. Gauzez bi orduz hasiko dira, bederatziatik hamaiketara, ahal dutelarik hutsik egin gabe, aurterantzean ordu kopurua gehitzeko asmoz.

Medio alternatibo bat lortzeko ilusioz jaio zen irratia Fmtik 101 megaziklotan entzun ahal izango da. Ahotsik gabekoen ahotsa izateko asmoa duen irratia honek ez du inolako legeztapena onartzen, beren ustez denon eskubidea delako komunikatzeko aukera izatea.

Santi UGARTEMENDIA

Mikel Lejarza, Bilbon zuzendari

Erdaraz egitea nahiago zuen arren, euskaraz mintzatu zaigu Mikel Lejarza, Bilbo-ko Euskadi Irratian urte t'erdia darama zuzendari, eta orain hasi da orduko erabakiaren ondorioak jasotzen. Irratira hobby modura, eta lanpostu bakar baten bila sartu zen. Ordurarte, Herri Irratian musika arloa eramaten zuen, Deustuko Unibertsita-

AHOTSEN AURPEGIAK

tean euskara irakasten zuen, eta «El Correo» egunkarian idazten.

«Egun batetan nik ere denbora librea eduki nahi nuela pentsatu nuen. Oposizioetara aurkeztu, atera eta hona etorri nintzen. Nire asmo bakarra zera zen, irratia egitea, hau da, bi edo hiru ordutako irratia saioa egiteko, egun osoz ihardutea. Baina inoiz ez dut hori lortu. Lehen, beste lan batzutan ere aritzen nintzelako, eta orain zuzendaria naizelako. Nik inoiz ez dut «Irratia» egin».

Euskadi Irratira sartu eta handik astebe-tera zuzendari lanpostua eskeini zioten. «Ik hori onartu nuen, eta ez naiz kexatu, zuzendaria izatea batzutan polita ez den arren. Eskuetan boterea edukitzeak bakardadea ekartzen du, eta bakardadea ez zait batere gustatzen. Dena den, esperientzia polita da, eta ni ez naiz bildurtia».

Mikel Lejarza askotan sentitu da kritika-tua. «Orain arte jasotako kritikak ez dira, nire programei buruzkoak izan, karguari buruzkoak baizik. Zuzendari lana niretzat

gehiegia dela esaten didate, «que el puesto es grande». Eta horrek bai mintzen nau, batez ere nondik datorren ikusita. Beren burua progetzat jotzen dutenek esaten didate hori. Autoritatea exijitzen dute demokratak direla esan arren. Zuzendari normala ez naizela onartzen dut, baina langileen laguna izan nahi, eta zuzendari lana betetzea elkarrekinak direla ikusi dut».

Urte t'erdia honetan lagunak galdu dituela aitortzen du, batez ere goizetik gaue-ra bertan ari delako lanean, «baina beste konpensazio batzu lortu ditut; irratia barruan egin ditut nire lagunak, eta bai Arregi, Otermin, Areilza edo Unzuetaekin sorpresa handia hartu dut. Nire adinekoak ez izanagatik, oso harreman onak ditugu, agian heurrek ere boterearen bakardadea sentitzen dutelako».

Mikel Lejarzari gehien gustatuko litzaiokeen zera da, «musika eta kultur irratia saioak edukitzea eta lasai lasai bizitzea, baina zuzendari lana ez dut maitatzen».

Laura MINTEGI

BIDEAK NORA OINAK HARA

Latseko erreka zolatik Hartzamendira eta Mondarrainpetik buelta

Zirkuito hau guztiz ederra da, baina hasieran eta bukaeran biderik gabeko leku latzetan gertatzen da. Nolabait, kirola eta paseoa biltzen ditu.

Itxasutik gora, Latseko errekaaren ondotik dabilen errepidetxoarekin jarraituko dugu, Baionako hiriak dituen ur biltegiak pasatu arte. Handik aurrera, errepideak laister errebuelta handi bat egiten du, erreka zeharkatuz; eta erreka igaro baino lehen den aparkaleku txikian abiatu behar da. Errekaren ondoan abiatzen den bide zabalak itzuli batzu egingo ditu, eta bidegurutze bat baino gehiagotan dudakor egingo zaigu: harritzatua den bide nagusia da gurea eta laister Nafarroze lepoan utziko gaitu, kartak markatzen duen 365 metroko kotaren ekialdean.

Hemen hasten da kasakoan bururatzeko ostiko zuta. Oro har, hegoekialdera jo behar da, lehen iratxetan, gero pagadian, gero belardietan eta, bukatzeko, harritzan; abere sendra nimiño batzuek lagunduko gaituzte, baina gehienetan mendizalearen senak leku errezenak eskutsiko dizkio. Ostiko honen zirkuito bat mugatzen du iparraldean; leku guztietan ez da ongi definitua eta, nere ustez, haren ahoan ibiltzea da hobekiena, posible denean. Harritzan

sartu baino lehen, eskuine-tatik (hegoaldetik) pasa behar den barrera harrokatsu bat dugu.

Igoera latz honen ondoan, kaskoa dugu. Erradar itsusien azpian, hegoak berotzen gintuen, eta Pirineoko ikuskizun ederrena eskeintzen zigun: Atxeritotik Midi de Bigorrera, den dena ikusten zen, Añamendi, Midi d'Ossau, Vignemale... gure Euskadiko mendiak aipatu gaberik.

Gero, behera jo genuen, Mehatse lepora. Aztarna megalitikoaren ondoan, GR 10 delakoa arrapatzen da; bere balizaje gorri eta zuriz, Latseko erreka mugatzen duten mendien itzulia egiten da. Iguzkimendiaren iparmendebaletik, Esteben bordaraino, eta hemendik iparraldera, Bizkailuze mendiaren ekialdean dabilen sendra eroso eta horizontalaren zehar, Zuharretako leporaino. Hemen erosotsunak utzi egin behar dira: Urreztiko kaskoaren inguruan ibiliko gara ekialdetik, goitasuna hartu gaberik, basurdearen logika erabiliz, goizian pasa dugun Nafarroze lepoaren aurre aurrean gertatu arteraino. Zuren behera joko dugu, biderik gabe, burdinari zehar hesitua den hesparru batetan ageri arte. Hemendik aurrera, bide zabal batekin joango gara, errepidea eta aintzineko bidean zehar autoa dugun zubian izango gara.

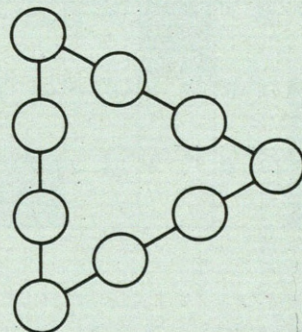
BELTZA

Desmaila: 870 metro. **Denbora:** ordubete. **Nolakoa:** Igoeran, bertikaltasuna eta bakardadea oso nabariak dira. Horiak hola, eta sendren faltaz, eguraldi ederrez eta mendizale egiztatuak egiteko. **Mapak:** Pays Basque Ouest.

EZETZ ASMA

Hiruki magikoa I

Bana itzazu 1-etik 9 arteko zifrak (errepikatu gabe) zirkuloetan, hirukiaren alde bakoitzean dauden zifrak batuz 20 emateko moduan.

OSASUNAREN ARDURAZ

Elgorria European baztertzea posible ote?

Nahiz eta eritasun hau arina den normalean, izan ditzakeen konplikazioak larriak dira, eta konplikazio hauek txertaketaren bidez desagertzen dira. Txertaketa bizitzaren bigarren urtean egiten denean %90etik gora inmunitatea geratzen da umea eta gaur egun frogatu denez inmunitate hau iraunkorra da eta seguraski bizitza osoan mantentzen da.

European oraindik ere asko dira eritasun hau harrapatzen duten umeak, eta urtean zehar honek ehundaka heriotza, umeentzat (eta baita zaindu behar dituzten gurasoentzat ere) milaka egun eskolara joan gabe, etab. dakartza.

Guzti hau kontutan harturik Txekoslovakian, Suedian eta Finlandian helburu bezala eritasuna desagertzea hartu dute, eta Txekoslovakian hain zuzen 25 kasu besterik ez ziren agertu 1982an, ia guztiak kanpotik inportatuak gainera. Finlandian eta Suedian oraintsu jarri dira martxan txertaketa-programak, elgorria, pasotiditisa eta errubeolaren aurkako txerto hirukoitza erabiliz.

Horrelako txertaketa masibo bat interesatu guztiek onar dezaten beharrezkoak izango dira zalantzarik gabe heziketa sanitariooko programa oso aktiboak, gaur egun jendearen baitan elgorriak duen eritasunaren orinaren irudia kentzen lagunduko dutenak. Dramatismoa gabe, lan honetan pediatrik laguntza handia suposa dezakete. Bestelako herriek egiten badute, guk zergatik ez?

Xabier AGIRRE

Damero

ENBIDO

1	E	2	A	3	I	4	J		5	D	6	H	7	E	8	J	9	F	10	I	
11	G	12	J	13	A	14	I	15	D	16	J		17	G	18	A		19	D	20	B
21	K		22	K	23	F	24	B		25	I	26	H	27	B	28	A	29	K	30	H
	31	J	32	F		33	E	34	D	35	B	36	G	37	K		38	F	39	H	
40	I		41	K	42	K	43	D	44	I	45	E	46	F	47	G		48	F	49	E
50	H		51	D	52	G	53	J		54	H	55	E	56	B	57	G	58	A		

A.	2	58	13	28	18	Garaitu, menderatu	
B.	35	24	56	20	27	Aro, sasoi	
D.	19	15	5	34	43	51	Erantsi
E.	1	7	49	45	33	55	Ziria
F.	38	32	23	48	9	46	Su handiak
G.	11	17	36	52	57	47	Edatekoa
H.	54	6	26	39	30	50	Gipuzkeraz, duguna
I.	10	25	44	40	14	3	Egoera mingarria ahoz adierazi
J.	12	53	4	31	8	16	Argia iragaten uzten du
K.	22	41	29	21	37	42	Polita, xarmanta

SOLUZIOBIDEA: Proposatutako definizioak zehaztuz gero, pasa itzazu letra guztiak bakoitzari dagokion zenbakiaren laukira. Lauki guzti horiek bete ondoren Axular euskal idazlearen esaldi baten aurrean aurkituko zara.

soluzioak

«Jo... adarra» sailaren orri berean

IXTORIO / MIXTERIO

Erregalu eske

MONTSE-TXIKI pape-raren gainean jarri zen, mihia hortzen artetik kanpora ateratzen zuela eta lapitza ere nola edo hala hatzamarretan helduz.

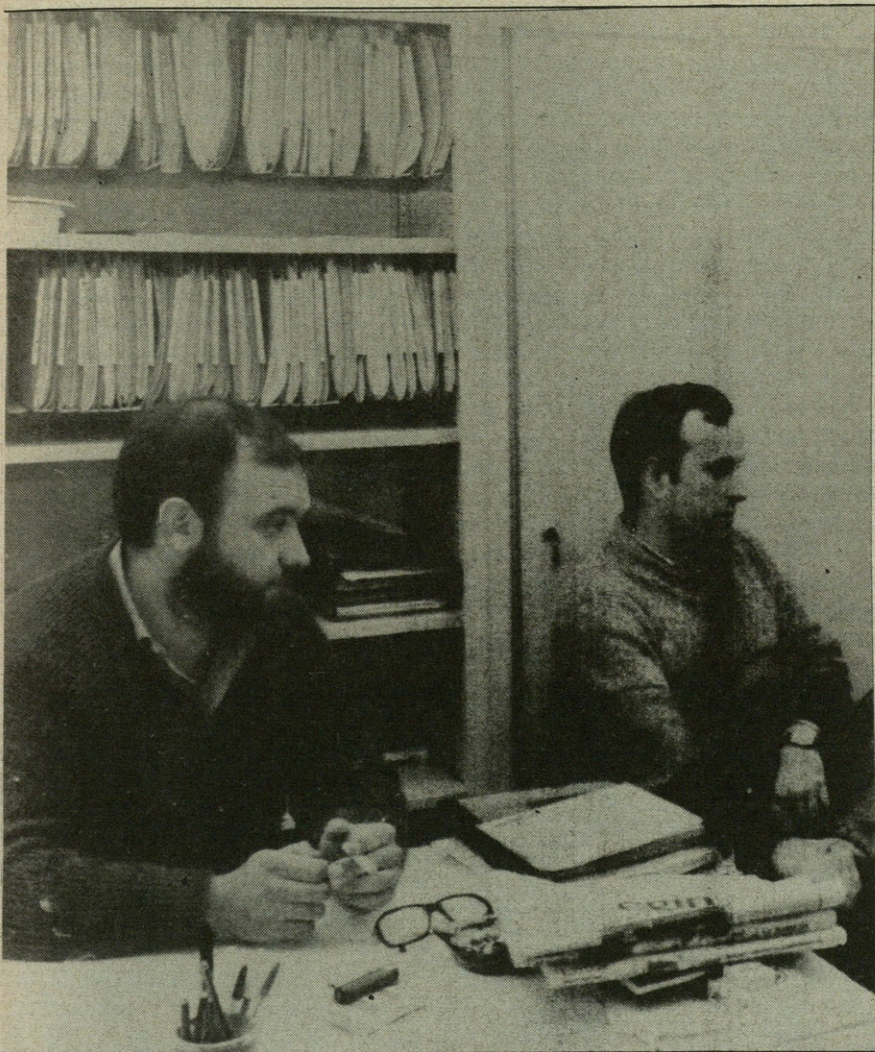
Urte hartan gauza mordoak zeukan Montse-txikik eskatzeko: txixa egiten zuen panpina, trizikloa, soka batetik tiraka ibiltzen zen gurdi kolore askotakoa, etxeak eta eraikitze piezak zekartzan kaxa, patinak, martzianoak hiltzeko aparailua, pilaz eta mando automatikoaren aginduz zebilen automobil dotorea, lapiko, armario, frigo eta beharrezko tresneria guztia zeukan sukaldetxoa, tren elektrikoa, bailarina eta futbolista jantziak, tarratata etengabea egiten zuen metraileta supersonikoa, xilofonoa, moto karrerak muntatzeko pista, baita muineka beltz potoloa ere, eta beste hainbat eta hainbat pitxi.

Baina... bazuen kezka haundi bat gure Montse-txikik: alde batetik, amak esana zion ezin zela gauza gehiegi eskatu, zekarrenari bestela ez bait zitzaion zakua tximinitik kabitzen; beste alde batetik, ez zekien nori eskatu behar zizkion erregaliak: Santa Klaus yanki oparoari, Europako ifarraldean errenotako trineotan dabilen San Nikolasi, Papa Noel frantximantari, Orienteko Errege Magoei edo gure Olentzero moxkor eta jatorrari?

Izan ere, Montse-txiki txikiegia zen oraindik, opariak gurasoek erosten dituztela jakiteko eta, gainera den denak nahi zituen berarentzat, ezeri uko egin gabe; zer egingo ote zuen beraz?

F.J. MENDIGUREN

(soluzioa «Jo... adarra» sailean aurkituko duzu)

Patxi Subijana EHNEko lehendakaria ezkerretan eta Julian Unanue lehendakari-ordea eskubitan.

Ezin Europarekin konpetitu

Oraindik ordea ez dira hasi gauza zehatzak negoziatzten. Puntu orokor politikotan besterik ez dira ailegatu adostasun batetara EEE eta estatu espainola. Denbora eramango du gainera Europan sartze horrek. «Transiziozko garai» bat izango da estatu espainoleko produkto askorentzat (fruta eta berdurentzat) estatu espainolak zazpi urtetakoa eta EEEk hamarrekoa izan dadin nahi dutena. Hemengo produktoentzat (esnea bereziki) tartea txikiago litzateke seguruena nahiz eta Eusko Jaurlaritza eta Gipuzkoa, Araba eta Bizkaiko nekazari sindikatuen artean osatutako «Comisión del sector lácteo» delakoak egindako azterketan hamar urteko «transizio» epea eskatu.

«Bi problema ikusten ditugu bereziki. Estructura problema da bata: gure baserria hartu eta hango baserriekin

konpetitzeko moduan al dago? Ez, pentsatzen dugu ezetz. Bigarren problema izango da prezioena: hango prezioak, gauza askotan, hemengoak baino bajuagoak dira. Fronterak irekitzen badira haiek sartuko lirateke eta guk ezingo genuke ezer atera. Ezin dugu haiekin konpetitu. Oso atzeratuta gaude haien aldean».

Esnearena da adibiderik argigarriena. Europan 12-14 mila litro produzitzen ari badira hektareako hemen zazpi mila litro terdira besterik ez omen gara iristen. Zergatik gertatzen den hau? Hemengo baserriak lur sail txikiak ditu. Duela urte batzuk egindako azterketa batean Bizkaiko ganaderoen %70ak 5 hektarea baino gutxiago zeuzkan bakoitzak. Europan %43 besterik ez dira 5 hektarea baino gutxiago dauzkatenak.

Terreno gutxi edukita normala da ganadu gutxi edukitzea baserrian.

1980. urtean lau behi baino gutxiago zeuzkaten Bizkaiko ganaderoen %56ak eta %11 baino ez ziren 9 behitik gora zituztenak.

Eman dezagun media eginaz base-ri bakoitzeko sei behi dauzkagula hemen. Europan normala omen da hogeitabost hogeitamar izatea baserriko. Ingalaterran 60-65 ... pentsa non gabiltzan.

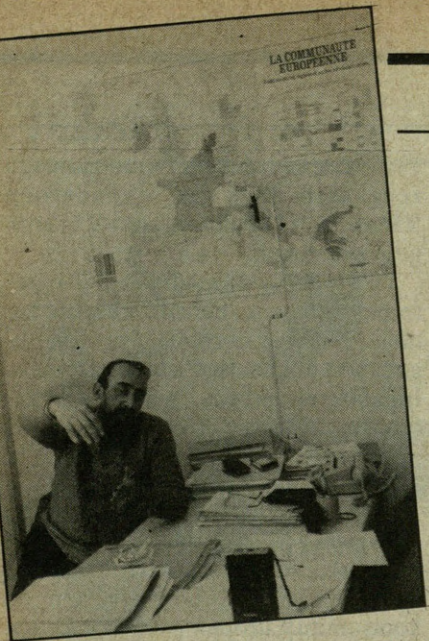
Esnea da arazorik beltzena

Honela gertatzen da Europan «esne itsasoak» eta «mantekila mendikadak» daudela saltzeko zain. Ezin da kontsumitu Europan produzitzen den esne eta mantekil guztia. Horri aterabiderik aurkitzen ez dioten bitartean bi neurri hartu dituzte: a) esnearen prezioa %0.5 batean besterik ez igotzea baserritarrari, hau da, salneurriak fijo mantentzea; eta b) estatu bakoitzak 1989.a bitartean 1981. urterarte produzitzen zuen esnea baino gehiago ez produzitzea. Hori baino gehiago produzitzen duenak zerga berezi batzuk ordaindu beharko ditu.

Hemen ordea ezin da oraindik Europan adina produzitu eta bestetik, 1983.eko datok dira, %8,5 batean igo zitzaion esnearen prezioa baserritarrari. Begibistakoa da zer nolako desastrea izango litzatekeen baldintza horietan EEEen sartzea.

«Guk, Comisión del Sector Lácteo horren bidez, eskatu duguna zera da, esnea produkto sensible bezala onartzea, hamar urteko epe hori mantentzea eta gure esne produzioa Europako edozein estaturen mailara ailegatu arte libre uztea».

**Ezin dugu
Europarekin
konpetitu. Oso
atzeraturik gaude
haien aldean.**

Arazo gehiegi ekarriko ditu European sartu behar honek. Andoni Lekuona, idazkaria, eritzi horretakoa da.

Ez da negoziaketa erraza izango. Europako Ekonomi Elkartek 150 mila milioi gastatu ditu 1983.eko hila-bete bakoitzean esnearen produzioa subentzionatzeko, azken finean salduko ez den esnea gordetzeko.

Esne kopuruarena da arazoetako bat. Ez bakarria ordea. Europako esnea hemengoa baino hobeagoa da kalitatez. «Momentu honetan Europako esneak 3,7ko grasa dauka media bezala. Gu gabiltzak 3,2tan. Batzuk ailegatzan dituk 3,4ra baina jeneralean esne kalidadean diferentzia handiarekin gabiltza Europaren ondoan. Dena dela esne kalidadea dexente igo da azken garai honetan behi asko ari garelako inportatzen. Danesak batez ere».

Une honetan erabat ari omen da aldatzen Euskal Herriko behia. «Pintuak» eta «Danesak» izango omen dira une honetan nagusi. «Suizuak» eta «Pirenaikoak» gutxi. «Ekonomia alde-tik begiratuta argi eta garbi dago aldaketaren beharra, askoz ere hobeago ateratzen bait zaio baserritarrari behi klase honekin lan eginda».

Lurra falta baserriak

Ikus dezagun ordea gaur eguneko baserri normal batean zer suposatzen duen esneak. Baserriak produzitzen duenaren laurdena esnearekin lortzen da. «Lautatik bat esnearekin. %20 bat haragitan, %45 behi-ganadutan, gero oilo, zerri etabarrak... Erdia baino gehiago ganadu klase guztiak kon-tatuz. Gero Araban patatak, gariak, garagarrik eta erremolatzak daukate garrantzia. Gipuzkoan eta Bizkaian baratzak eta loreak. Basoak ere badu bere partea....

Piskanaka piskanaka baserritar jendea espezializatzen ari omen da lan jakin batzutura. Ikusi bere baserria nolakoa den eta batzuk erabat esnetarra, beste batzuk erabat baratzara...

Dena dela baserriaren egituraketa berri bat planteatzekotan lurra da arazorik nagusia. Aipatu dugu hasieran ze sail txikiak diren hemengoak Europakoekin konparatuta. Okerrena da haunditzeko posibilitaderik ere ez dela ikusten. Baserritar batek bere inguruko lurra erostea izango litzateke aterabide bat... Baina ze preziotan daude lurra? Normalean ezinezkoa bilakatzen da soluzio hori ere. Orain dela urte batzuk, baserri asko hustu zirela eta, aldamenekoek igual izan zuten posibilitateren bat terreno haietaz baliatzeko. Gaur berriz kalean gaizki eta bueltan dotoz berriz baserrira. Terreno gutxi dago.

Eta hurrengo kezka, baratzan zertan afektatuko luke merkatu komunean sartzeak? Baratzak ez du gehiegi sufrituko, azken finean hemen bertarako egiten da eta ez dut uste bertako merkatua gehiegi minduko denik kanpoko jeneroarekin. Orain ere etoritzen dira Murziako tomateak eta Nafarroako letxugak. Baina hemengo tomateak eta hemengo letxugak ondo saltzen dira. Momentuan ez du ematen gehiegi afektatuko duenik.

Inbernaderoekin kontuz: alperrik da saldu ezinik ibiltzeko lana egitea

Baratzaren gai honetan gehiago larritzen duen beste arazo bat dago, edo hobeto esanda, arazo bat dator: bertan gero eta inbernadero gehiago jartzen ari direla. Jendea gero eta gehiago ari

«Ley de arrendamientos rusticos» dela eta

Erne, maizter asko baserria galtzeko arriskuan dago

Lege bat atera zen 1981. urteko otsailean. Lege horren bidez maizterrak eskubide batzuk dauka bere baserriaren jabe izateko. Legeak hiru mailatan zatitzen zituen maizterrak:

a) 1935-1942 tarte horretan maizter sartu zirenak urtebeteko epea zeukaten eskubide hori erabiltzeko. Hau pasa zen.

b) 1886-1935 tarte horretan sartu zirenak sei urteko epea zeukaten bere eskubidea erabiltzeko. Hau da konfliktiboa. Kasu honetan dau-de gehienak eta nahiz eta bi urte terdi besterik ez gelditu epea bukatzeko (1987.eko otsailean) asko eta asko geratzen dira oraindik eskubide hori erabili gabe. Eta desastre handiak etorri daitezke hemen-dik familia askorentzat: maizterrak bere eskubide hori erabiltzen ez ba-du jabeak eskubidea dauka desau-zioa egiteko, maizterra baserritik botatzeko. Nahikoa du jabeak bere familiako «zuzen» batentzat, seme batentzat dela baserria esatea maizterra botatzeko.

c) 1886 baino zaharragoko maizterrak lasaixeago ibiltzea badauka-te. Hauek ez dute eperik. Nahi du-tenean erosi dezakete baserria.

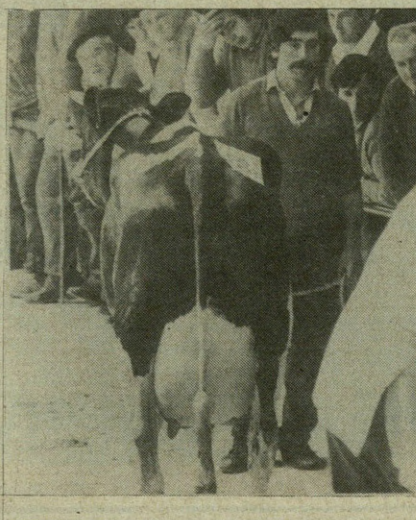
EHNE nekazarien sindikatua kanpaina bat egiten ari da 1886-1935 bitarte horretan maizter sartu zirenen artean nagusiari esan diezaioten baserria erosi egin nahi dutela. Gutxienez esan dezatela hori. Eskubidea daukatela eta erosi egin nahi dutela esan behar diote nagusiari.

«Ze pauso eman behar diren erosteko, eta nola erosi behar diren baserriak? Baserria ahal izanez gero onez erosi beharko litzateke nagusiarekin tratu batetara iritsita, lege aldetik inor sartu gabe. Baina lurra-ren problematikagatik eta merka-tuagatik arazoak sortzen dira. Na-gusiak, berea delako, prezio oso desorbitatuak jartzen ditu. Eta maizterrarentzat hori ez da errenta-garria. Maizterrak prezio justu bat eskatzen du».

Hor arregulorik ez baldin badago pauso batzuk eman behar dira abo-

da produzitzen plastiko azpian eta merkatuak lehen bezala jarraitzen du, barenko merkatua ez da hazi. Prezio problemak eta hasiko dira laister. Gauza bat da produzitzea baina gero saldu egin behar da. Ez saltzeko produzitzea ere....

Alde guzitatik ikusten dira arazoak baserrirako. Esnea, baratza... haragia. Bueno, haragiarekin saltzeko eta ez zegok arazo handirik. Prezioa ere ez dik txarra orain. Txahala erosterakoan badakik ze preziotan saltzen ari den. Kontua da ez dakiala ze nolako prezioa egingo duen txahal horrek ateratzea tokatzen zaionean. Urtebete, urte terditan eduki behar duzu hazten. Erostea ere ez zaik merke ateratzen. Askotan gertatu izandu duk gainera erositakoan baino prezio bajuagoa egitea saltzea tokatutakoan. Behin baino gehiagotan bota dira atzera baserritarrek. Orain ordea, ez da askorik egiten eta ondo

Behi-klasea aldatzen ari da Euskal Herrian. Asko meioratu da azken urteotan

gatuak eta tartean sartzen direlarik. «Acto de Conciliación» bat. «Junta arbitral»a... Junta hau sei baserritarrek (Hiru maizterraren aldetik eta beste hiru nagusiarenatik) osatzen dute sekretarioa (abogadu bat) eta presidentea (teknikoa) Eusko Jaur-laritzak jartzen dituelarik. Baserrira joan eta balorazio bat egiten dute. Normalean maizterraren ingurukoa izaten da balorazio hori, hau da, maizterratik bizi ahal izateko moduko balorazioa. Ondoren «Acto de avenencia» batera etortzen dira.

«Asko eta asko hor konpontzen dituk. Bestela juzgadora joan behar izaten da. Lehendabizi «Juzgado de Primera Instancia». «segunda»koa gero, gero Pamplona... eta aurrerago joanez gero «Tribunal Supremo» eta «Constitucionala».

Maizter asko omen dago egoera honetan oraindik mugitzen hasi gabe eta konturatu ere egin gabe beren bizkar gainean daukaten arriskuaz. «Besterik ez bada ere espedienteak ireki dezatela eskatzen diegu. Denbora gutxi gelditzen da eta notizi txarrak badauzkagu Gipuzkoan bi desautio gertatu direla eta».

Bi familia gertatu dira berriki baserritik bota eta ezer gabe gelditutakoak. Beren eskubideak erabili ez dituztelako edota ez zeuzkatelako. Nagusiak esan du «Gure artekoa

bukatu da eta orain nik nahi dut baserria». Eta bi nagusi badira irabazi dutenak.

«Guk 500 baserriren lista daukagu egoera honetan daudenak Gipuzkoan bakarrik. Bostehun eta herri asko eta asko falta zaizkigu lista horretan sartzeko. Kezkatu behar dira baserritar horiek. Kontu atera dezatela plazioa bukatu aurretik mugitu behar dutela».

EHNEk zenbait pauso eman ditu horretarako: hitzaldiak, txar-lak, bilerak... «Hala ere beldur gara 300 lagun ere ez direla mugituko. Gertatzen da nagusiari izugarritzko errespetua diola baserritarrek. Nagusiaren beldur bizi izandu da beti maizterra. Eta pentsatzen du ez ote den okerrago mugitzen hastea. «Ni mugitzen banaiz ez nau nagusiak botako?». Jende edadetuak behintzat beldur handia die».

Kasu harrigarriak ere kontatu dituzte: nagusi baten administradore jardun baserritarra konbentzitu nahian baserria erosteko eta hau berriz lasai.

«Beldur dira baina konturatu behar dira mugitzen ez badira baserria galduko dutela. Kasu honetan bere onerako da eroste eta horretarako pausoak ematea. Bestela daukate arriskua, ez mugitzekotan».

ateratzen da. Prezio onean dabil eta ematen du animatu xamarrek dabilzela baserritarrek berriz ere.

Baserritarra aurrenengo ekologista

Arbolen kontua ere ekarri dugu hitzera. Azken urteotan gero eta sagasti gutxiago nola gelditzen zen, gaitzak ere asko jotzen duela eta, berriz ere, sagardoaren moda honegatik edo, jende bat sagastiak aldatzen ari den. Ez ordea horretara dedikatze. Gehiago landu ezin diren sail batzuk aprobetxatzeko edota, baserritik bizi ez diren batzuk horretan denbora eta pasatzeko. Dena dela oraingo produzioa nahiko eskasa da duela urte batzutakoarekin konparatuz.

Pinuak direla eta kontutan hartu gu garena lehenengo ekologistak. Baserritarra da naturalezatik bizi dena diote. Kontxo, bazter guztiak pinuz josita egotea gauza ederra ez dela, baina kontutan hartzeko arbola beharrezkoa dela hainbat eta hainbat gauzarako: lurrari eusteko malda handitan erosioaren kontra... Begira Nafarroan gertatzen ari den desertizazioa. Dauzkaten salinidade problemak... Jaizkibel bat... Eta hainbat eta hainbat adibide. Uholdeetan gertatutako lur-jauzi hailetako asko ez lirateke gertatuko arbolak aldatuta egongo balira. Bilboko malda gorri haiek eta...

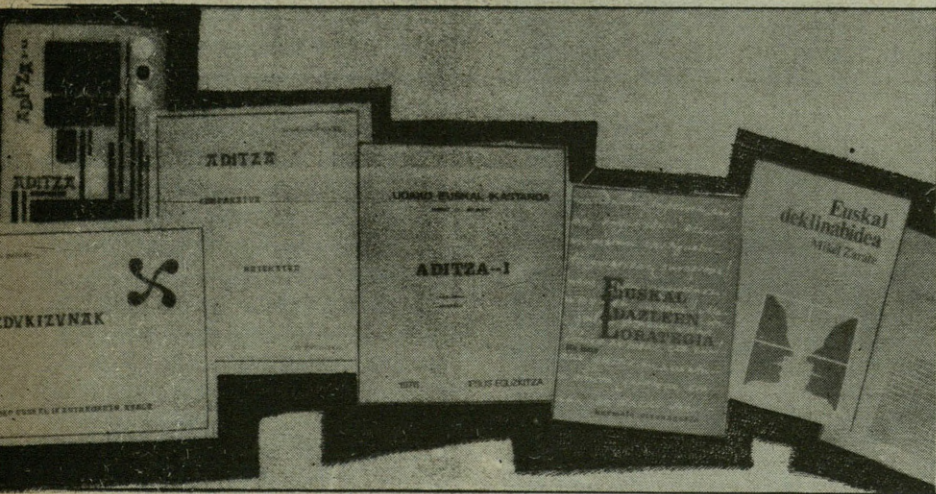
Gai denak ezin ikutu eta bukatu beharko baserritarra beste askotan ikutu duen beste gai samin batekin: autopista-bariante hauen aurrean zertan laguntzen ditu sindikatuak? Tolosatik Beasain aldera egiten ari diren autobia dela eta datorkigu galdera (Hori ere Madril eta Europa errazago lotzeko bidea). Guk horretan egin dezakeguna da ahalegindu baserritarrek ez dezan kalterik atera eta administratibotik dirurik gehiena ateratzeko. Trazadoa bera ere baserritarrekin ikusten dugu eta kalterik txikiena edo egin dezakeena aukeratuko dugu. Gainontzekoan ezin dugu ezer egin. Herriak hori behar badu ezin gara gu kontra atera. Denen onerako bada... Hori bai, ez konparatu Bilbao-Beobia egin zutenekoarekin sindikaturik ez zenean arloan. Desastre ederrak egin zituzten orduan.

ARTASO
Joxe MOLLARRI

Labayru Ikastegiak zutik dirau

Ander Manterola: "gu euskararen ekogolistak gara"

Udaro Derioko Seminarioan egiten diren Euskal Ikastaroak, Labayru Ikastegiak antolatzen ditu. Baina Labayru ez da hori bakarrik. Beste ekintza batzu burutzen ditu, eta batez ere, hizkuntzarekiko ikuspegi desberdina dauka, berezko filosofia.

Liburu mordo bat argitaratu dira euskarari buruz; Labayruren itzalean.

Labayru Ikastegiak ba du bere presentzia Euskal Herrian, Bizkaian batez ere. Bizkaieraz alfabetatzeko eskolak ematen ditu, ikerlanak burutzen ditu, «Idatz Mintz» aldizkaria argitaratzen du, Derioko Udako Ikastarotik aparte, beste 16 herrietaraino heltzen da, eta urtean liburu berriak ematen ditu argitara. Laster beste bi argitaratuko ditu: «Jaiko dira» Eusebio Erkiagarena, eta «Edo guk edo inoiz ez euskararen alde». Kirikiñorena.

Elizarekin eta Eusko Ikaskuntzarekin harreman estuak ditu, estuegiak askoren ustez. Boteretik beti ondo onartua izan da, eta urtean maneiat-

zen dituen 80 milioiak, ikastaroetatik, argitalpenetatik eta «mecenaz» batzuri esker lortzen ditu. Ohorezko laguntzaileak. Laguntzaile Sortzaileak eta Laguntzaile soilekin osatu ditu Batzorde Orokorra eta Zuzendaritza Batzordea. Laguntzaile sortzaile hauek 100.000 pezeta bana eman dute.

Bergarako UNEDekin batera, Euskal Herrian euskarazko tituluak emateko onartuta dagoen bakarra da, orain arte, Unibertsitate ofizialak (Irakaslego Eskolak) lortu ez duena, Francoren garaian onespenez ofiziala lortu zuen, lehenengoz, eta urteak joan, urteak etorri, bai Consejo Gene-

ral Vasco-k edo Euskal Jaurlaritzak, beti eman diote beharrezko babesa. Ekonomikoki ere, orain hasi da subentzioak jasotzen.

Hobeto ezagutzeko, bere hastapenetatik barruan dagoen pertsonaia batengana jo dugu, Ander Manterola jaunarengana.

Labayru Ikastegiaren ekintzak

ARGIA.— Zenbat arlotan banatzen dira Labayru Ikastegiaren ekintzak?

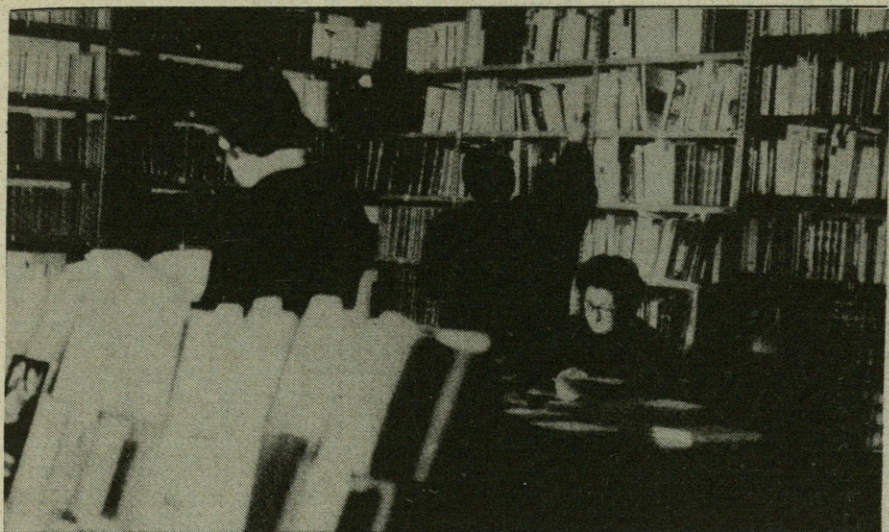
ANDER MANTEROLA.— Guk lantzen ditugun arlo handienak hauek dira: alde batetik hizkuntza, eta hizkuntzaren hesparruan beste zehazketa batzu dauzkagu: a) euskaldunei euskara irakastea, b) euskararen produkzioa, literaturaren aldetik, batez ere. Hor ere mintegi asko dira. Hizkuntzatik bereiztuta, hezkuntza arloa dugu, lantalde desberdinek osatua.

Gero, horrezaz gainera, Etnografia dugu, Euskal Herriaren ohizko kultura aztertzea. Beste atal bat Historia da. Hemen arlo bi dira, historia ikerlana eta artxibistika. Bizkaiko Elizaren Artxibo historikoa dugu, eta hemen ere beste mintegi batzu.

Gero, Arte arloa dugu, Museoa egiteko asmoaz, orain martxan dagoena; eta azkenez, Euskal Biblioteka.

Oraindik beste mintegi batzu dau-de, hesparru honetan kokatu ez direnak, «Mokorua Proiektua» eta «Bizkaiko Baselizen Katalogoa» esaterako.

A.— «Idatz Mintz» aldizkaria, non kokatzen duzu?

Zazpi mila aleko liburutegia ere badauka Institutoak.

A.M.— Aldizkaria literaturaren barruan, baina ez euskal irakaskintzan. Produktzioan sartzen da. Beste aldizkari bat ere ba dago. «Ikerlan» urtekaria. «Idatz Mintz» en helburua, batez ere, jende berria bizkortzea eta idazkeran zelatasuna sortzea da.

A.— Nola batzen dira atal guzti hauek? Zein da Labayru Ikastegiaren organigrama?

A.M.— Labayru Ikastegiaren organigrama edo egitura hauxe da. Lehenen. Batzar Orokorra dago, edo «Asamblea de Protectores», urtero batu egiten dena. Honen azpian, Artekazritza edo «Consejo Rector» a dago. Bederatzi partaidek osatzen dute. Ondoren, Zuzendaria dator, Gaspar Martinez, eta bere mendea Idazkazaritza Orokorra, Gurutzi Arregi-ren esku. Hauekin batera, Zuzendaritza Batzordea. Batzorde honetan lehen aipatu ditugun atal guztien buruak daude.

A.— Eta zu, Ander, non zaude?

A.M.— Neu irakaskintzan ba nago; Etnografian ere bai, Etniker Proiektioan; Artxiboa eta Biblioteka ere nere kontuak dira. Hortik aparte, Udako Ikastaroa nere ardura pean dago, orain arte, 15 urtetan, baina uste dut laster ez dela egongo.

A.— Udako Ikastaroak beste proiektzioa dauka, neguan zehar hainbat herritan antolatzen diren ikastaroetan; zenbat ikastetxe du Labayruk?

A.M.— Momentuan 16 ikastetxe daude, Bizkaian, 850 ikaslerekin.

A.— Ikastetxe horiek homologatuta daude, eta Eusko Jaurlaritzak onartzen dituen tituluak ematen ditu. Noiz lortu zen homologazioa?

A.M.— Guk hori Eusko Jaurlaritza sortu baino lehenago lortu genuen. Francoren garaian, «Consejo de las Lenguas Vernáculas» zeritzon armatoste batetan onartu egin zen. Geroztik egon zen hor «Comisión Mixta», eta horrek ere onartu gintuen. Gero, Preutonimikoan, «Consejo General Vasco» egon zen, eta horrek ere onartu gintuen. Eusko Jaurlaritzak ere, onartu zuen gurea, eta orain EGArako homologatuta gaude, Bergarako UNE-Da eta biok bakarrik gara. Besteak ez dira homologatuak, onetsiak baizik.

A.— Orduan zuek hasiera hasieratik lortu zenuten babes ofiziala?

A.M.— Gu klandestinitatean hasi ginen, 1970an; eta oraindik bakarrik ikastaroa eta Biblioteka existitzen ziren. Besterik ez zegoen, ez organigrama ez ezer. Etnografia 1973an hasi zen, Barandiaran-en babespean. Gero etorri da guztia.

Guk ez dugu egin erakunde bat eta gero lanak. Guk lan batzu egin ditugu, eta hauek eskatzen ahala erakundea sortu zen, 1976an.

A.— Hastapen haietan, zenbatekoa izan zen Mikel Zarate-ren eragina?

A.M.— Mikel Zarate klase haiek ematen egon zen, 1970an, Karmelo Etxenagusiarekin batera. Hantxe egon zen 1979an hil arte.

A.— Noren inizatibaz joan ziren sortzen gero Bizkaian zehar dauden ikastetxeak?

A.M.— Prozesua mixtoa izan da. 1975an Durangoko zentru batek eskatu zuen han ikastaroa egitea. 1976an segitu zuen, eta 1977an porrot egin zuen, zuzendaria soldaduskara joan zelako. 1976an Bilbon sortu zen, eta

berehala Gernikan. Eta zergatik? Udakoa laburregia zelako eta jarraipena emanez negukoak sortu ziren. Guk bultzatu baino, egiten duguna, metodologia, didaktika eta esperientzia eskeintzea da. Neguko ikasleak, normalean, udako ikasleak dira. Alfabetatzeko 500 ordu behar da gutxienez. Bueno, benetan 3.000-4.000 ordu beharko litzateke, baina guk 500 ordu eskola ematen dugu, eta beste 500 ordu bakar lanean sartzen dira.

A.— Zuek duzuen ezaugarriak nabariena, bakar bakarrik alfabetatze maila emateaz gain, soilik bizkaieraz egiten duzuela da, ezta?

A.M.— Bai, bai. Horretan irmo gaiztoz, edo gaude. Gu ekologista hutsak gara. Esan nahi dut. Guk uste dugu bertako landareak direla onenak, eta gero beste landareak bota daitezke.

A.— Orduan bizkaiera ezinbesteko baldintza da?

A.M.— Baldintza ez, gure ustez hori da prozesu naturala, berezko prozesua. Gure metodoa ez da Axularrengandik hasi eta gero amamarengana joan. Gurea da amamarengandik hasi eta Axularrengana joan. Zergatik? Amama urreago dagoelako. Ez da urrinetik urrera, urretik urrinera baizik. hau da, herritik eskualdera, eta eskualdetik Euskal Herrira, hau da gure metodologia. Dakigunetik ez dakigunera. Euskara bizitik hizkuntza idatzira. Bizkaieratik batura.

A.— Baina bizkaiera bakar bat ez dago, ezta? Zuek bizkaiera batua, standartzatua egin eta irakasten duzue?

A.M.— Bizkaieran ba daude diferentzia batzu, batuan ere diferentziak dauden bezala. Txarritonek eta Bilboko batek ez dute berdin egiten. Bueno, ahalegindu gara ez bizkaiera batua egiten, baizik eta euskalki bera parekatzen euskara orokor batekin. Ahalegin handiak egin dira, deklinabidearekin batez ere.

Guk uste dugu emateko beharrezkoa den prozesua dela.

A.— 1960. hamarkadan, euskara baturaren mugimendua martxan jarri zenetik, gutxi dira bizkaieraz mantendu diren erakundeak. Euskarazaleak erdi desagertu ziren, eta zuek bakarrik gelditu zarete.

A.M.— Gure proiektioan ez dago bizkaiera. Gure proiektioa da euskara bizia. Guk defendituko dugu bizkaiera, bizia delako, bizia eta emankorra delako. Egunero euskaraz bizi ahala, egunero sortzen delako.

Etniker-Bizkaia laguntza jaso ditu Institutoaren aldetik.

A.— Orduan Labayru Ikastegiak euskaltegi bat ipiniko balu Azkoitian, gipuzkeraz egingo luke.

A.M.— Jakina. Ez dago dudarik. Baina ez dugu egiten, gure esparrua Bizkaia delako. Baina Atharratzen egingo balu, zuberotarrez, eta prozesu berberean: ziberotarrez hasi baturantz eginez. Handik Axular eta Kiriñño eta ikusi arte, merezi duten guztiak.

A.— Labayruk, ikastaroak emateaz gain, hainbat liburu argitaratu du. Nola sortu zen liburuak ateratzeko asmo hau?

A.M.— Hemen ere prozesu bera segitu dugu. «Deklinabidea» liburua, esaterako, 1975an atera zuen Mikel Zaratek, baina lau urtetan gai hori ematen zuela, eta fotokopiaz materiale piloa egin ondoren. Hau da, guk ez dugu plan fijo, trinkoa, zehatza, finkatua, dogmatikoa... ez. Ez gara dogmatikoak. Metodologiak esaten duena bakarrik.

A.— Eta zuen artean nola hartzen dira hizkuntzarekiko erabakiak? Hizkuntz arauak eztabaidatu egiten dituzue?

A.M.— Bai, eztabaidak egon ba daude. Gure artean ba daude batzu h-rik onartzen ez dutenak, nahiz eta ikastaroak berak h-a onartzen duen. Baina euskara asko badaki, eta ona, gu ez gara horretan sartzen.

A.— Eztabaida horren atzean arrazoi linguistiko soilak daude, edo baturaren kontrako arrazoi ideologikoak?

A.M.— Bueno, gaur egun, h-aren arazoa eztabaidatuta dago, eta gehien batean onartuta dago, nahiz eta leku batzutan hain beharrezkoa ez izan. Baina h-a ondo dator batzutan. Guk horretan ez dugu problemarik. Oso liberalak gara. Eta pertsona batzu ez dira hain liberalak, nahiz eta heuren buruak progretzat eduki. Dogmatikoak dira.

(Puntu honetan ez du Ander Menterolak sakondu nahi, eta gaiaz aldatzen dugu).

A.— Labayru-ren betebeharrak irakaskuntzan murgildurik egonda, nola sortu ziren etnologia taldeak?

A.M.— 1921an Eusko Folklore Tal-

dea sortu zen. Barandiaran-en menpean. Gerran jausi zen, eta herbestean segitu zuen. Hona etorri zenean Franco zegoen, eta 1970 arte ez ziren taldeak berriro eratu. Barandiaran gurekin gelditu zen eta ETNIKER inkesta egiten hasi ginen: urte askotako lana, astiro egitekoa da.

A.— Lantalde horietan aritzen den jendea ikastaro horietatik atera zen?

A.M.— Ez, ez da horrela. Egon daiteke kasuren bat, ikastaro eta etnologia taldean dagoena, baina etnologian dauden pertsonak eta ikastaroetakoek ez dute zer ikusirik. Baldintza bakarra, lekukoa, bertakoa izatea da. Horixe da herri batetan inkesta pasatzeko baliodun metodologia bakarra.

Baina ETNIKER taldea ez dago Bizkaian soilik, ETNIKER GIPUZKOA, NAFARROA eta ARABA ere ba daude. Metodologia berarekin egiten ditugu inkestak. Guk gure boletina ateratzen dugu. Nafarroan CUADERNOS DE ETNOLOGIA Y ETNOGRAFIA. Eta Araban OHITURA. Urtero biltzarre orokorra egiten dugu, guztiok batera. Falta zaigun bakarra Iparraldea da, baina hori ere ekarri nahi dugu.

A.— Eta guzti hori finantziatzeko, nondik lortzen duzue dirua? Autofinantziatzen duzue egiten duzuen lana?

A.M.— Ez, gurea ez da autofinantziatzen. Finantziatu gabe bizi gara. Bueno, Batzarre Orokorrari dauden laguntzaile horiek, euskarazaleak dira eta dirua jarri dute, 100.000na pza. Hortik aparte, lagunei eskatzen diegu, etab. Dirua gero etorri da, orain, Eusko Jaurlaritzatik.

A.— Zein da urteko mugimendua, zenbatekoa da zuen presupuestoa?

A.M.— Denetara, klaseak eta abar kontatuz, 80 milioitakoa.

Hau bezalako erakunde asko egon behar du Euskal Herrian, milaka, pribatuak, eta imajinazioarekin. Ni beldur naiz, guk itxaropen guztia erakunde ofizialetan ipintzeaz. Ez da nahiko. Gazteen bidez eta militantismoz lortuko da zerbait Euskal Herrian. Esaterako, guk ahaleginak egin ditugu Eusko Ikaskuntza berriro ateratzen, promozionatzen. Guretariko batzu hango partaideak ere ba gara, eta harreman estuak ditugu. Baina hala eta guztiz ere, ez da nahiko. Hiru balego hobe, eta mila balego, askoz ere hobeto.

Laura MINTEGI

ARGIAREN IRAKURLEENTZAT INKESTA

Euskaltzale eta herrikoi izan nahi duen aldizkari batentzat nahi eta nahiezkoa da aldizkari hori irakurtzen dutenen ezaugarriak ezagutzea eta era berdinean aldizkariari berari buruz duten eritzia jakitea.

Euskal Prentsa gero eta indartsuago ikusi nahi dugunontzat ezin bestekoa da hau. Idazle argitaletxe eta irakurleok baturik bakarrik altxatu bai dezakegu euskal prentsa.

Gurea astero jasotzen duzu, orain zuri dagokizu eritzia ematea.

Beraz, ARGIA zuzentzen eta hobetzen lagundu nahi badiguzu, bete inkesta eta bidali hona: ARGIA aste-karia, Virgen del Carmen kalea Z/G. Ramonenea etxea, behea. Donostia, 20012.

Ohar batzu hasi baino lehen: Inkesta, denbora eta esfortzu gutxienarekin betetzeko prestatu du. Hori dela eta, behar bada, erantzunak motxak djrela irudituko zaizu, gehiago esan nahiko zenukeela alegia. Orduan beste orri batetan idatzi eritzi hori eta inkesta honekin batera bidali. Gu horrelako eritziak jasotzeko irrikitzen egoten gara. Baina orri hori bidaltzen badiguzu ere, inkesta hau betetzeko eskatzen dizuegu oraingoan, erantzunen azterketa erantzun hauei begira prestatu bait du. Eskerrik asko aurretik.

Erantzuteko era erraz asmatuko duzu: Erantzun egokia iruditzen zaizunaren aldamenen dagoen zenbakitxoa zirkulo batez inguratu behar duzu. Galdera gehienak erantzun bakarra eskatzen dute. Hala ez denean galderarekin batera jakin eraziko da.

A dibide gisa. Zu Emakumezkoa ba zaitugu hurrengo galdera honetan honela erantzun behar zenuke:

Emakumezkoa ①
Gizonezkoa 2

1

galdera
1 Bizi zaren probintzia:

Gipuzkoa 1
Araba 2
Bizkaia 3
Lapurdi 4
Nafarroa 5
Nafarroa B 6
Zuberoa 7
Beste Nonbait 8

2

galdera
2 Sexua:

Emakumezkoa 1
Gizonezkoa 2

3

galdera
3 Adina:

16 urte baino gutxiago 1
16tik 24ra bitartekoa 2
25etik 34ra bitartekoa 3
35etik 49ra bitartekoa 4
50etik gorakoa 5

4

galdera
4 Bizibidea:

Enpresarioa, badut zenbait enplegatu 1
Profesionala, neure kontura 2
Langile autonomoa edo kooperatibista 3
Zuzendari edo gerentea 4
Zuzendaritza mailako goi enplegatua 5
Erdi-mailako enplegatua 6
Enplegatu normala 7
Kontramaixu edo kapataza 8
Langile kualifikatua 9
Langile ez kualifikatu 10
Jubilatu edo pentsionista 11
Etxeko lanak 12
Ikaslea 13
Irakaslea 14
Funtzionarioa 15
Langabezian 16

5

galdera
5 Ikasketa maila:

Batxiler Aurrekoa ez osorik 1
Batxiler Aurrekoa osorik 2
Batxiler Elementala edo ordezkoa 3
Batxiller Nagusia edo ordezkoa 4
Prestakuntza Profesionala 5
Erdimailako titulua 6
Irakaskuntza Goimailako titulua 7

6

galdera
6

Euskaldun zaharra naiz 1
Euskaldun berria naiz 2

7

galdera
7 Mezatara joaten al zara?

Bai, 1
Ez, 2

galdera **8** Ezer idazten al duzu euskaraz?

Bai 1
Ez 2

Zer?: (artikuluak, gutunak, ...)

galdera **10** Zuk hartzen duzun ARGIA ale hau gehienetan, zenbat jendek irakurtzen du?

Inork ez 1
Nik bakarrik 2
Bi lagunek 3
Hiru lagunek 4
Gehiagok 5
Zenbatek (Hemen jarri zenbakia)

galdera **11** Zenbat aldiz, ze maiztasunarekin, hartzen duzu ARGIA irakurtzeko?

egunero 1
bi egunetik behin 2
astero 3
bi astetik behin 4
hilean behin gutxienez 5
noizean behin 6

galdera **13** Zein da zure eritzia aldizkariaren pentsakeraz?

Positiboa 1
Negatiboa 2
Zabalagoa behar du 3
Definituagoa behar du 4

galdera **9** Publikazio hauetatik zeintzu irakurtzen dituzu erregulartate minimo batekin?

(Galdera honetan erantzunak ez du zergatik bakarra izan behar)

ARGIA 1	Euzkadi 16
Aizu 2	Punto y Hora 17
Jakin 3	Arantzazu 18
Egan 4	Egin 19
Habe 5	Deja 20
Herriz herri 6	Diario Vasco 21
Herria 7	La Voz 22
Abil 8	Navarra Hoy 23
Susa 9	El Correo 24
Goiz Argi 10	Diario de Navarra 25
Ipurbeltz 11	Soud Ouest 26
Kili Kili 12	Le Monde 27
Zer 13	Liberation 28
Agur 14	Liberación 29
Karmel 15	La Gaceta del Norte 30

galdera **12** Zeintzu dira normalean irakurtzen dituzun gaiak?

Aste Giroa 1
Mundua ez da borobila 2
Nazioartekoa 3
Ttamtaka 4
Elkarrizketak 5
Erreportaia luzeak 6
Erreportaia motzak 7
Kultur gaiak 8
Politika 9
Koxka 10
Denbora pasak 11
Txisteak (Jo...Adarra) 12
Bertsoak 13
Kolaborazioak, firmak, luma zorrotz etab 14
Txutxumutxukak 15
Azkena 16

galdera **14** Azken honetan argitaratu diren idazki hauetatik zeintzu irakurri duzu eta zer iruditu zaizu?

Ez dut irakurri

Irakurri dut eta ona iruditu zait

Irakurri eta txarra iruditu zait

Juztizia: neutraltasunaren mito zahartua (I. Zubiondo) 1	1	1
Nafarroan detentzio bolada; Ezker Abertzalea ito nahi (I. Zubiondo) 2	2	2
Reagan-en azainak (Pablo Sastre) 3	3	3
Pilota gainbeheran ote? (Joxe Mollarri) 4	4	4
Joxe Lizaso: Bertsoaketa hotza egiten da orain 5	5	5
Koldo Izagirrerekin solasean (Mikel Antza, Josu Landa) 6	6	6
Euskadi irratia bere bigarren urtemugan (Laura Mintegi eta Mikel Antza) 7	7	7
Zer moduz zatoz zure loarekin? Ametsaren bidea 8	8	8
Bertsoak: Alperrik galdu bearra (Inozentzio Olea) 9	9	9

galdera **15** Ze kalifikazio jarriko zenioke Argiari?

Presentazioa:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Gaiak:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Euskara:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Artikuluen zailtasuna	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

galdera **16** Non jarriko zenuke esfortzu handiagoa?

Azala hobetzen 1
Itxura orokorra hobetzen 2
Orrialde gehiago sartzen 3
Edukian 4

Beste zer edo zer:

Azaroaren 17an Oiertzungo pilotalekuan emandako kantaldi baten bitartez aurreztu zuen «Txanbela» taldeak bere lehen diskoa. Kaleratu berri-berria den disko horrek taldearen izen bera darama eta guztiz musikaren bide tradizionalari heltzen diote. Kultur orriotan ageri da disko horren berri zehatzagorik, haiekin egindako elkarrizketa argitaratzen bait da. Esan beharra dago goian dagoen argazkian ez daudela taldeko guztiak, argazkiaren ezkerretik kanpo pandero-jolea gertatzen bait da.

berriak

Sabin

Azkenean erabaki du Jaurilaritzak nola banatu EATBren diru-laguntza.— Euskal Herriko antzerki taldeei eman behar zitzaizen diru-laguntzen erabakia ekainean jakinarazi zuen Kalifikapen Juntak. Euskal Antzerki Taldeen Biltzarreari bi milioi eta berrehun mila pezetako diru kopurua ematea erabaki zen. baina diru hori EATBrentzat ez ezik bertako beste bost talderentzat ere bazen. Hori zela eta Biltzarreak kopuru hori nola banatu erabaki zezaten eskatu zuen. berak egindako proposamen eta proiektuei zuzenki erantzutea eskatu zuen bezala. Azkenean hilabete hone-tan Valeriano Yarza jauna izendatuz gero erabaki da nola banatu bi milioi eta pikoko subentzioa. 1,4 milioi EATBrentzat eta "Tauda", "Txo", "Txotxongilo", "Intxurre" eta "Goaz" taldeentzat 150.000 mila peztan bana.

"Muskaria" aldizkari musikaren 22. zenbakia kalean jadanik.— Kaleratu dute azkenik "Muskaria"koek beren 22. zenbakia. oñi duten bezala Euskal Herriko taldeen berri zabal emanez. eta horrekin batera kanpoko taldeek Euskal Herrian egindako errezi-tal eta jaialdien informazioa eskeiniz. Hemen argitaratzen den musika aldizkari bakar honetan musikaren inguruko gaien berri ematen da. Elkarrizketak "Jkie", "Sarako Denbora", "Oskorri", "Ruper Ordorika", "Gazte Milak", "Liquidación por Reformas" eta abarrek dakartzan zenbaki berri honek. Dena dela garrantzi haundiena duten atalak "Zarama" eta "Hertzainak" taldeei eskei-ni diete muskariarrek. Irrati libreak, diskoen komentarioak, be-riak eta kontzertuen erreseinek betetzen dute zenbakia.

HABEk erretiratu milioi t'erdiko subentzioa Sestaoko Eus-kaltegiari.— Arrazoi pedagogikoak zirela medio (hori esan zuten haiek, behintzat) Sestaoko Euskaltegitik ertzain bat bota zutela eta, sortutako iskanbilek izan dute ondorio zuzen eta berehalako bat: HABEk milioi t'erdiko subentzioa kendu egin dio AEKko zentru horri bere jarrera eta arrazoinak eztabaidatzeko aukerarik eman gabe. HABeko patronatoan (denak PNVkoak, noski) per-sona bakarra agertu omen zen errepresalia gogor horren kontra. Beste guztiak alde. HABE eta PNVren bengantza eta jukutria zi-kina kontsumatu egin da oraingoan ere (aitzakia behar zuten, bis-tan da) eta gizarte honetan dirua daukanak arrazoina daukala be-rriz ere frogatua geratu da. PNV AEKren kontra behin eta berriz erabiltzen ari den arrazoin ustela: dirua.

"Korrok" 5.a eskuartean har dezakezu.— Salneurri igoera txiki batekin eta itxura berri eta hobetu batez kaleratu da "Korrok" literatur aldizkariaren 5. zenbakia. Maketazioa asko zaindu dute oraingoan "korrokeroek" eta erruak kontrolatzen hasiak direla dirudi. Mamia itxura bezain interesgarria. Koldo Izagirren kolaborazio bat dakarte oraingoan, eta kolaboratzaile kopurua gehitu egin da. Zenbaki berri honekin guztiz sendotuta daudena-ren itxura ematen du. Kritika, saioak, klasifika ezinezko komenta-rioak, poemak eta Luzia Goñirekin egindako elkarrizketa polit bat ere aurki daiteke "Korrok" kaleratu berri honetan. Asko izerditu dutela diote aintzinsolasan, baina produktoa ikusiz merezi izan du zalantzarik gabe.

Durangitis larriaren kontra, planifikazio oso bat egin

Euskal literatura, egoera larrian

Durangoko Azokak beti pizten du polemika euskal literaturaren inguruan.

Lagunak, bai, bazeuzkan eta dauzka, baina oso gutxi. Izan ere, Iker nahiko bakartia da, zuhaitz baten pean eseri eta ikastolako beste haurrei begira gelditzen da sarri.

Makuluaren beharra

Orain bost urte dituelarik, herren egiten duela ikusi dute guztiek. Lehen txikiegia zenez inork ez zion jaramonik egiten ibiltze oker horri, «ikasten ari duk», «gaztetxoa da oraindik», eta horrelakoak esaten zituzten, baina orain, hazitako zuhaitzetan bezala, orain ikus daitezke Ikerren hutsak, herren egite horri, eta gabonak gertu daudela eta, makulua eskatu beharko diote Olentzerori.

Ikerren historia hau Beñat nire lagunak kondatu zidan lehengo batetan; historia zaharra zela zioen, baina gaur bertakoa dugu zoritxarrez, Ikerrek gorpuztik ez izan arren badiu bere bizitza ta historia; makulua —ikusi ahal izan duzue bezala— berriagoa da, izan ere Durangoko azoka nahiko gaz-

tetxoa da euskal literaturaren bizitzarekin parekatuz gero. Eta euskal literatura (Iker) gaizki dagoela badiogu, makuluaren (Durangoko azoka) beharra duelako esaten dugu.

Inoiz baino liburu gehiago argitaratzen ari den garai honetan, sekula baino garbiago ikus daiteke Durangoko azokaren pisua. Aurtan, 1984an, kaleratuko diren literatur liburu gehienak, abenduan kaleratuko dira, Durangoko azokaren inguruan alegia.

Argitaletxe guztiak, Durangora begira

Hordagok, esaterako, aurtan argitaratutako guztia, egun honetan ari da plazaratzen. Ereinek, literatura arloan, iazko azokan atera zituen azken liburuak; Susa eta Elkarrek atera dituzte, aurtan zehar, liburu batzu, baina ezin da konparatu abenduan aterako duten liburu multzoarekin. Susak urtariletik hona hiru liburu atera badiu, abenduan hamarren bat liburu kaleratzeko asmoa du, El-

Ikerrek bost urte bete arte inor ez zen konturatu. Erditzean poz handia senditu zuten gurasoek. Oso mutil isila zen, beti formal ibiltzen diren horietakoa. Sekula ez zuen plater bat ere puskatu, ezta aitamak esnaturik eduki gauez.

karrek berriz, bost liburu argitaratu ditu orain arte literatura sailean, eta azokarako beste hamarren bat edo dauzkala uste dugu, idazle ezagunak direlarik (Amuriza, Kintana, G. Garate, J.M. Iturralde «Jimu», Etxaide, Berasategi, Dirarde, Maupas-sant...)

Eta ohizko argitaletxe hauez gain, Pamiela aldizkariak euskarazko liburuak argitaratzeari ekingo dio, azokarako lau liburu atereaz: Sarriandariaren egunkari bat, alkoholari buruzko antologia bat B. Atxaga eta Txema Larrearen artean prestatua, P. Lizarralderen ipuin bilduma eta azkenik, Miranderi buruzko beste bat.

Beraz, aurtengo azokan liburu pila bat plazaratuko da, eta egia bada ere azoka inguruan propaganda handia dagoela, bestaldetik hainbeste nobedade kaleratzea kaltegarria izan daiteke liburu askorentzat ia-ia inor ohartu gabe kalera baitaitezke (iaz Mikel Hz. Abaitua eta Otamendiri gertatu zitzaizen bezala, liburu onak atera baina oso jende gutxi konturatu). Dena den, eta artikulua izenburuan diogun bezala, euskal literatura egoera larrian dago,

eta horrela izango da planifikazio oso bat egin arte, liburuak urtean zehar etengabe kaleratu arte, Durangitis aguda hau sendatu arte.

Xabier E.

Debako alkatearen züzenketak

Debako AEKren gaueskola zela eta ez zela artikulo bat egin nuen azaroaren 4ko ARGIA-n. Bertan «Lokalak badauzkagu» jartzen genuen alkatearen hitzetan: AEKkoek galdetu ziotela ea ez ote zizkien utzi nahi eta «Bai, horixe da» erantzun omen zien. Elkarriketla hori (?) izandako batek eman zigun guri istuluei buruzko informazioa. Inaki Elosua Debako alkateak deitu digu orain eta berak ez omen zituen horiek esan. «Udalak lokalak bere eginkizunetarako behar ditu. Batzorde iraunkorrean gainera 136.000 ptako subentzioa ematea erabaki zen» argitu digu alkateak jentile-ziaz.

Peru UNZUETA

Euskalzaleen Biltzarra ere bildu zen Gerezieta

«Herria» astekariak 40. urteurreneko festa egin zuen

Joan den igandean, hilaren 18, ospakizun bikoitz bat izan zen Gerezieta herrian: alde batetik Euskalzaleen Biltzarrekoak bildu ziren ohitura duten bezala, eta bestetik «Herria» astekariaren 40. urtemuga ospatu zen.

Michel Itzaina Euskalzaleen Biltzarraren buruzagiak dion bezala batasun hori amaxi bat dugu, herriko euskaltasunaren gailurretan. 1901ean sortu zen, Elizalde-Zerbitzariren, Das-sancen eta Etxepare mirikuaren borondatez. Urtero beraz, Iparraldeko heri batean bere biltzar nagusia egiten du, meza kantatu baten eta bazkari aberats baten artean. Guk meza kalastrapiotik segitu arren, ehun eta berrogei ta hamar euskaldun/fededun bildu ziren Gerezieta azaroaren 17an kartsutasunik handienean...

Jean Elissalde apezaren omenetan

Angelus hurri baten ondotik Jean Elissalde-Zerbitzari apezari plaka zizelkatu bat jarri zioten Gerezieta elizaren atarrian. Gizon saildu hau euskaldun idazle ospetsuenarik dugu, eta bere bizi osoan «Biba Frantzia!» oihukatzen arizantik merezi ukan du ikurrina bat bere orroitarriaren gainean ardieste. Laster Askaineko auzapez-tegiaren eraginez Elissalde izkribatu liburuak agertuko dira «gazteek ere jakin dezaten zein baliosa zen apez hori!».

Euskaltzaleen Biltzarrak beraz bidezko dituen ritoen arabera egin du bere festa: auzapez, herrietako hautetsi, berrogei urte hauetan biltzar bat

mankatzen ez duten zahar asko eta gazte guti, are emakumezko gutiago non ez diren beren senar ohoratuen konpainiatzeko etortzen... Mintzaldiak (Itzaina, Harritxelar, Charriton, Camblong, Bachoc, eta Landart), haurrei sariak ematea (badakizu gazteak eta bereziki haurrak euskarari lot daitezen!) Seaskaren eta Gure Irratiaren alde bi mozioenen bozkatzea, bururatze-ko kafearen ondotik cognac idor baten irestea. Horiek denak Gerezieta, Hasparnetik hiru kilometrotan nonbait han.

«Herria» astekariaren urtemuga

Halá ere beste urtemuga nagusi bat ospatzen zen Gerezieta Pier Laffite jaun kalondea gabe: «Herria» astekariaren berrogei urteak hain zuzen. Kaseta hori luzaz (behar bada oraindik ere) iparraldeko euskarazko aldizkari bakarra dugu. Euskara leguna, ximplea, aberatsa batzutan eta egunean egunerokoa. Ideologia aldetik girixtinoa da, edo Emil Larre bere zuzendariak dioen eran «d'inspiration chrétienne». Egia erran, mundua ebandelioaren ikuspegitik begiratzen dute, ordea «Herria»k ez du nahi mintzatu denak girixtino balire bezala!». 1944.ean abertzaletasun morala zeukaten (eskuara etxen atxiki, mantendu

Emile Larre ezkerretan, «Herria»ren oraingo zuzendaria, Lafitte hasierako zuzendariarekin batera.

etab.) gero kulturala eta azke-nean politikoa ere sartu dute zaharrarekilako kideetasunik ukatzen, baina pentsatzen dut kolaborazioneko ixkanbilen ondotik «Herria» erreakzio baten maneran kaleratu zela, klientela, irakurleko eta kasik lankide berdinekin.

Gaur egun 3.000 zenbaki saltzen dituzte, beren pundurik gorena 1952-62 urteetan eduki zutelarik (zazpi-zortzi mila ale astero) euskal herriko mutil gazteak Algerian gerlari zebiltzalarik. «Herria»-Herri»ren eta «Berriak»-en sortzeak ondorioak baditu, baina hauek ez dute osoki «Herria»k duen leku berezia hartzen, biak elebidunak baino gehiago direlakoan. Geroztik «Herria» berritu da eta publikoari adaptatzen saiatzen da: argazkiekin, paper argiagoo, kronika berriak. Problema bat badute ordea, gazteek ez dutela asko kolaboratzen, ez da segur zuzendariaren gogo eskasaren faltaz. Gazteek ez

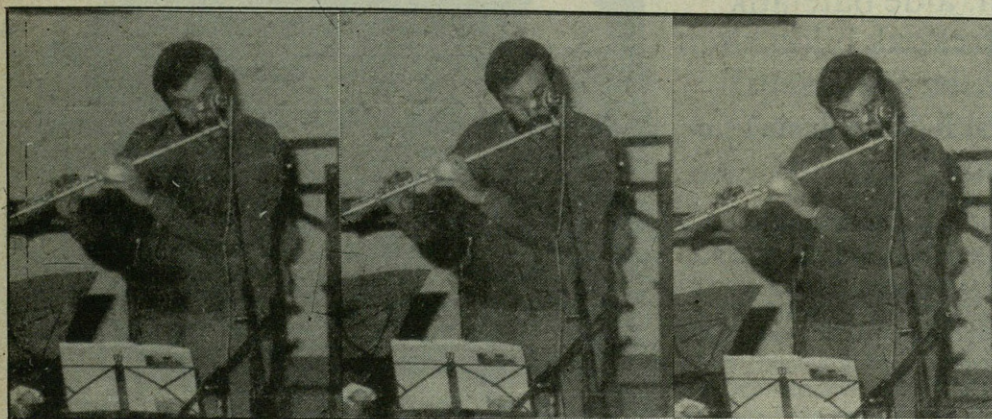
omén dute gehiago euskaraz idazten, ez eta ondorioz irakurtzen. Hor dagoke problemaren giltza. Emil Larrek dio «Euskara desagertzen bada, Herria kaseta ere desagertuko da!». Orain arte berrogeitamar bat kolaboratzale kondatzen ditu «Herria»k: apezak, gero eta gutiago, irakasleak, bule-goetako langileak, merietako sekretarioak eta laborari batzu herrietako berrien igortzeko. Astero, bestalde, firma ospetsuak irakur daitezke: Larreren editoriala, Goitiren munduko berriak, Harritxelar-en telebixtako kritikak, Hiriart-Urruty-ren fedeari buruzko krónika eta Lafitteren «Euskal Herrian gaindi» saila...

«Eskualduna» kasetak formatu irakurriegoa fidela du «Herria»k, baina fidelitatea ez da eternala; desiratzen diogu, beraz, beste berrogei urtez irautea, nahiz eta ez den aste-kari perfekta. Baina zein da perfekta? Itxaro BORDA

Txanbela taldeak bere lehen diskoa kalean

Juan Mari Beltran: «Musika Herrikoia hurbiltzea da gure asmoa»

Juan Mari Beltran dugu Txanbela taldea sortu eta bildu duena lehen Azaletan ibili ondoren.

Talde sortu berria dugu Txanbela. Musika Herrikoia aztertzea, lantzea eta plazaratzea da bere helburu nagusia. Hala diote «gure herriaren altxor kultural hori berreskuratzea eta zuzpertztea da bildu berri garenon asmoa eta erabakia».

Beren saioetan Euskal Herriko eskualde guztiko doinuak agertzen dira moeta ezberdinetako musikak eginaz: kantu tristeak, txantxetakoak, amodiozkoak, festa eta dantzarako doinuak etabar...

Euskal soinu tresna tradizionalak ezagutzeko eta entzuteko aukera eskaintzen digute. Bide ezberdinez jasotako doinu eta kantuak euskal soinu tresnen eta Euskal Herrian oso erabiliak izan diren beste soinu tresnen laguntzaz (bibolina, esku soinu, kitarra...) doinu eta kanta haiek aurkezten dizkigute beren «Txanbela» disko honetan.

Orkestra tradizional-berri

honen erdian Juan Mari Beltran daukagu. Hogeitaz luzez dabilena musikaren munduan. Txiki txikitatik musika tresna heltzen. Horrezaz aparte musika tresna herrikoia ikasten eta doinuak biltzen Euskal Herria batetik bestera pasatuko. Honen batera Iñaki Peña akordeolari gaztea, esperientzia haundikoa ordea; Jantxo Villalba Etxabe (kitarra eta lauda) eta Pilartxo Otxoa de Eribe Royo (bibolina eta boza) goi mailako ikasketak egindakoa haur ere.

Juan Mari gustora agertu zaigu bere musikoak, edota taldea osatzen duten musikoak direla eta. Berarekin hizketan ha-

si eta beste belozidade batean sartzen zara, beste «erritmo» batean esango luke berak. Erritmo mantsoxoago batean, gauzei hitzak atera nahian bezala, historia zaharrak kontatzen diren bezala.

ARGIA.— Euskal Musika Herrikoia aipatzen duzue behin baino gehiagotan. Zer da hori zuentzat?

JUAN MARI BELTRAN.— Historian zehar, hizkuntza musikalak joera politiko eta filosofikoekin loturik daude eta horren ondorio direla esan daiteke. Horrela egiten da musikaren historia. Une bakoitzean historia orokorrari dagokion musika joerez osatzen da historia hori.

Gertatzen duk gehienetan musika eskolatutik kanpo dagoen beste musika hau ez dela jasoa izaten historia ofizialetan. Beste ezaugarri batzurenatik sortua bait duk musika hau. Ezaugarri etnikoak, geografikoak, bestelakoak... azken finean ezaugarri horien bildumari deitzen zioagu Herrikoia.

A.— Horretan gehiegi sartu gabe, bueno zuen diskoa ere horren bilatze bat duk ezta?

J.M.B.— Gure asmoa disko hau egiterakoan zera izan duk. Musika Herrikoia-erikiko hurbiltze bat lortzea berarekin harremanetan sarturik. Gure kasuan Euskal Musika Herrikoia-erikiko noski.

A.— «Txanbela» diskoa ederra aterazue. Musika mota hau gustoko duenarentzat entzungarria benetan.

J.M.B.— Instrumentazio aldetik eta «Azaletan»ekin egindako diskoa baino sinpleagoa duk hau. Instrumento gutxiago erabili dizkiagu grabatzerakoan eta ez diagu tranparik egin nahi izan zuzenean jotzen dena eta diskoan entzuten denaren artean.

A.— Ze tranpa klase esan nahi duk?

J.M.B.— Hik diskoan nahi duan guztia sartzea daukagu. Zuzenean ordea taldearen laguntza besterik ez daukagu. Gu saiatu gaituk berdin berdin izatea diskoa eta zuzena. Bi tranpa txiki egin dizkiat ordea: diskoan posible duk nik neronek bi instrumentu sartzea une batean eta momentu berean. Zuzenean berriz esango didak nola!

A.— Euskal Musika Herrikoia esan duk lehen. Zer nolako kantak sartu dituzue ordea?

J.M.B.— Kalejirak, fandangoak, porrusalda... horiek bai. Horiek gabe ezinezkoa duk «euskal» musika izatea. Jendeak hori ezagutzen du herriko bezala. Horren aldamenen ordea pasodobleak, baltsak, ingurutxoak... eta gaur egun ia ezagutzen ez den beste erritmo bat: bolera. Gaur ez ditugu entzun ere egiten, apenas. Bai-

na oso herrikoia izandakoak dira horiek ere. Euskal Herriak badu ba Mediterraneo parte bat. Azpiroztik behera Ebro aldera, parte horretan asko erabilitako erritmoa da bolearena. Catalunya, Valencia eta Aragoen zer esanik ez. Han oraindik ere ba dute indar piskat.

A.— Horietaz aparte «Txanbela» musika tresnaren presentazioa dakarkizue...

J.M.B.— Bueno, badago diskoan kanta bat, «Haur abandonatuaren khantoria» izenekoa, lehen aipatu ditugun guzitatik bereizten dena. Kanta honetan dago Txanbela. Baina esan beharra zegok Txanbela instrumentua izateaz gain kantatzeko modu bat dela. Era bat. Estilo bat. Lehen esaten ziaten «Txanbela bezala ari da kantatzen».

A.— Galdutako estilo bat...

J.M.B.— Erabat diferentea gainera beste kantekin eta konparatuz gero. Kanta normalak erritmo metriko bat izaten dute, tonalak izaten dira, musika akademizistak ezartzen dituen arauetan sartzen dira gutxi gora behera... Txanbela aldiz bestelakoa duk. Erritmo ametrikoa, atonala, arauak errespetatzen ez duena, hobe, beste arau berreko batzuk dauzkana... estilo zahar eta bitxi bat da.

Gizon bat baino ez duk gelditzen Txanbela zer den dakienik, eta nola jotzen den dakienik: Pierre Caubet. Zuberotar hori da une honetan estilo zahar horren, duela 300-500 urte herrikoia zen estilo zahar horren lekuko bakarra. Kasualitatez gainera. Ez bere aitak, ez bere amak... bere aurreko belaunaldiak ez zekien Txanbela jotzen. Bere amonak erakutsita daki Pierre-k.

A.— Nola aurkitu huen lekuko hori?

J.M.B.— Orain dela hamazazpi urte esan zidan Jabier Lakuntzak, Iruñeako gaiteroen sortzaileak, Lakarrin ba zela gizon harrigarri bat tresna benetan interesgarri eta ezezagun bat jotzen zuena, Txanbela. Benetan ikusgarria huen. Lakarrin, bere herrian, inork ez zekien Txanbela jotzen zuenik. Etxe barruan bakarrik jotzen dik Pierre Caubet honek. Etxe barruan eta sutondoan. Bere emaztearentzat. Esaten dik jendea ez zaiola gustatzen musi-

ka hori. Horregatik ez duela etxetik kanpo jotzen. Bere emazteari aldiz gustatzen omen zaiok, horregatik jotzen omen zio berari.

A.— Kuriosoa benetan.

J.M.B.— Polita izan huen Lakuntzak Iruñeara ekarri zue-nean grabazio bat egitera zue-nean. Eszenatokira atera huen. Hartu zian Txanbela eta jotzen hasi huen. Jendeak ez zian musika hori ezagutzen. Ez zekien ez noiz hasten zen, noiz zen arnasa hartzeko geldiunea, noiz amaitzen zen kanta... Isil isilik zegoen jendea. Hori ikusirik eszenatokitik alde egin zian Pierre Caubetek. Honela esan zion Lakuntzari: «Jendea ez zaiola musika hau atsegin. Ate! a daitetzela hurrengoak. Talde horien musika gustatuko zaie eta

ondo pasako dute». Jabier Lakuntzak hori ikusirik zer egingo eta jendea esan. Bai, han aurrean jarri eta hola ta hola. Txaloka hasi zen jendea segituan eta han sartu zen Pierre bere Txanbelarekin jotzera. Isiltzen bazen txalo jendeak. Orduan segi berak... Jaialdia bukatzeko izan hituen kontuak gero.

A.— Hark gordetako doinu bat jaso duzue beraz.

J.M.B.— Bai. Eta ahalik eta fidelenik gainera. Berari egin genion grabazio bat eta hor bezala jotzen ahalegintzen nauk. Ba zekiat ezinezkoa dela, baina bera gelditzen dela, ni ere bai. Tono erdi bat gora, edo behera, berdin.

A.— Instrumentua bera nolakoa duk?

J.M.B.— Gaitaren antzekoa. Pittin bat txikixegoa. Hogeita piko zentimetro izango dizkik. Hori ere orain kontserbatua zegok nolabait esatearren. Lakuntzak eginak dizkik dozena erdi bat Txanbela Pierrerren modeloa errespetatuz. Nik ere bazeukeat bat.

A.— Gaia aldatuz, eta bati baino gehiagori galdetu diogunez, nola ikusten duk hik kantaldien asuntia. Batek baino gehiagok esan du gaur egun gero eta gutxiago antolatzen direla, horren zergatirik nagusiena taldeek kobratzen duten diru kopurua delarik.

J.M.B.— Nik zera esan behar diat horri buruz, presupostu batekin joan beharra zegok. Presupostu hori gainera fijo mantendu dezake antolatzaileak instituzioren bat edo baldin bada. Ez dakit nongo festak eta udaletxeak hainbeste milioi dituz festetarako... kontxo hortik atera behar duk.

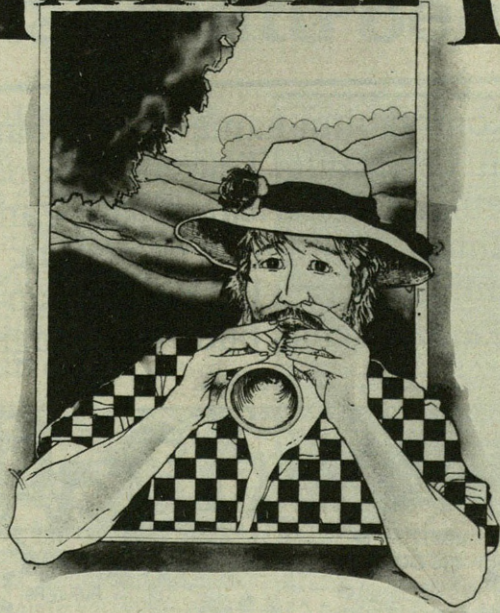
Horiek ordea ez dituk askotan izaten. Gehienetan herriko jendea duk kantaldiak eta antolatzen dituen. Arazoa da antolatzaileek hiri kartelak jarri hi kantatzera joan aurretik, kantaldia prestatu, lokala ordaindu, hiri afaria pronto jarri eta gero hik aldegin ondoren haiek dena jaso eta garbitu ondoren igual aurkitzen direla kantaldiarekin ez dakit zenbat mila pezeta galdu dituztela. Gaur egun 200 mila pezetatik gora joaten zaik edozein kantaldi antolatzea. Gero 25 lagun besterik ez bada joaten entzutera...

A.— Toki bakoitzean ikusi behar zer egin ezta?

J.M.B.— Bai. Hau ez duk Hollywood. Hemen jende asko zegok herri hau aurrera atera nahiean. Musikoak eta musikoek lan egin dezagun posible egiten duten guzi horiek. Profesionala izan beharra zegok kalidade mailan. Esijitu beharra zegok hori. Baina kantaldi bakoitzean ikusi beharko duk zer egin eta zer kobratu. Presupostu batekin joan, bai. Baina gero esan «Hi, konponduko gaituk». Dependez ze diru ateratzen den. Azken finean denen onerako duk kantaldiak antolatzea. Guzi mesede handia egiten digute. Ezin ordainduko ditek beraiek dena.

David ZUAZALDE

TXANBELA

Tolosako «Batxurizarpa» hamabostaldi kontrakulturala

«Positiboa izan da talde marjinatu guztiak biltzea»

Ekintza asko antolatu dituzte egun horietan. Irrati libre bat ere bai. Aldizkari bat ere bai. Beraiekin hitzegin dugu ea zer dioten mugida horrezaz. «Lau elemendu elkartu ginen eta pentsatu genuen interesgarria litzatekeela mugida ezberdinetako jende guztia elkartzea. Azken finean, rollo diferenteak izanik ere denak rollo berberarekin gabiltzak: beti kanpoan gaudek».

Kanpoan egote horrek esan nahi omen du bide ofizialeatik kanpo izatea. Han ez egotea inoiz tokirik gureztat. Horregatik elkartu ziren feministak, EHGA-Meko jendea, homosexualak, antzerkilariak, kontzientzi objektoreak, Euskal Herrian Euskarazkoak, ekologistak, antimilitaristak... «Nik jende guztia ez dut ezagutzen. Denetik sartzen da hor. Oria Ibairen aldekoak, Kristau taldeak... denetik».

Mugida bat

Garbi gelditu dadila hau ez dela «talde» bat. «Hau mobida bat da. Hamabostaldi bat kontrakulturala, edo kultura marjinal guztiak hartzekoa». Eta hamabostaldi hau antolatzen mugitu den jende kopurua ere nahiko ezberdina izan omen da, «Euskal Herrian Euskarazkoak esaterako ez gaituk asko mugitu, ekologistak aldiz pila bat».

Mugida hau nola joan den jakin nahi izan dugu eta antza denez nahiko gustora zeuden antolatzaileak. Irratsaioak, hitzaldiak, erakusketak, bazkariak, bizikleta ibilaldiak, kontzertuak... eta aldizkari bat «Tolosako Bat-

Kontrakultur hamabostaldi bat amaitu berria dute Tolosan. Azaroaren 5etik 18ra bitartean ospatu izan dutena. Feminista, ekologista, antimilitarista, Euskal Herrian Euskaraz... denak bildu dira mugida honetan.

zurizarpa Ttaka-Ttaka». «Aldizkari hori ia ia dena euskaraz ateratzea izugarriko aurrerakada izan da. Hau da, gero mantentzen bada kristona suposatuko luke aurrera begira. Orain arte rollo marjinalak beti izan dirapaso de todo eta erdaraz. Orain kontrakoa probatu da hemen.»

Tolosako jendearen aldetik harrera oso ona izan omen du kontrakultur hamabostaldi honek, «jendearen parte harieza ezberdina izan da. Gauza bat da afari batetara joatea, Txerri Boda moduko bat egin genuen, eta beste bat lan zehatzagotan sartzea. Dena dela jende asko pasa da erakusketatik ere.

Merkadilloan ere nahiko jende».

Merkadilloan denetik jarri omen zuten: jendeak egindako gauzak, trasto zaharrak, bigarren-éskukoak... Hori bera izan daiteke mugida beraren islada bat: poutpurri bat egitea «balio ez duten trasto guziekin».

Marjinatuen kontrakultura

Kontrakultura horretaz hitzegiten hasi eta ez omen da dena kontrakoa egitea. Areago, molde zaharrak ere erabili dituzte: hitzaldiak, afariak, txarangak... «Asmoa da diferentea. Ez dugu izan nahi Fiestas Euskaras bat

dena erdaraz. Ez. Hemen ez da aipatu 'euskal' hitz hori baina azken finean giroa euskalduna izan da hainbat eta hainbat gauzatan, nahiz eta ez guztian».

Eztabaidatu dugu ea zergatik «marjinal» guziorien biltzea. Ea ez ote den marjinaltasun horretan egon nahia. Ea ez ote den forma asunto bat bakarrik. Ea ez ote den hor barrenean aurkitzea zenbait jenderen burua eta une oroz beren zilborrari begira egotea. Eta ezetz. «Gu marjinalak gara marjinaturik gaudelako. Ez hori nahi dugulako. Euskararena da adibiderik argigarriena. Gizarte osora zabaldu nahi dugu euskara baina marjinaturik gaituzte gure herrian bertan».

Beste gauza bat eztaba-dagarria litzateke gizarte osora zabaldu behar bada horrelako gai bat (euskara berarena esaterako) ea zer nolako borroka klase egiten diren: marjinatuei bakarrik zuzendutakoak edota herri osoari zuzendutakoak.

Ez gara gu orain horretan sartuko. Gai interesgarria litzateke eztabaidatu nahi duenarentzat. Guk Tolosakoek esandakoarekin amaituko dugu. Beraien ustez oso esperientzia ederra gertatu da talde guzti hauek biltzearena. Oso positibotzat jo dute.

Ea bada zer egiten duten aurrerantzean.

Peru UNZUETA

KEINU antzerki taldearen ibilerak

«Txontxongiloarekin jarraitu edo helduentzako antzerkia egitea planteatu behar dugu»

Gasteizko KEINU antzerki taldea daukagu gurekin. Duela urte batzuk badira sortu zirenetik eta eskolatarako bideo batzuk egiteaz gain euskara irakasteko bi txontxongilo prestatu dituzte. Beren mugidaz eta Gasteizkoaz ihardun dugu elkarrizketatxo honetan.

ARGIA.— Taldearen sorrera noizkoa duzue?

KEINU.— Uste dut 1981.ean sortu zela Keinu. Ordurarte jendea beste zenbait mugidetan ibilia zen, eskolatan lanean antzerki mailan edota taldetan ere bai. Gainontzekoak euskararen inguruan eta... Bildu ginen Kultura Saitetik bideoak egiteko proposamen bat izanda gero. Hamar bideo egin genituen 81.ean. Eskolatan euskara irakasteko gehigarri bezala erabiltzea zen bideo horien helburua. «Mas, Mis, Mos» izena zuen serial horrek.

A.— Pedagogi helburu batekin sortu zen Keinu...

K.— Bildu aurretik esan ditut ze mundutan genbiltzan. Bildu ginenean ere garbi geneukan antzerkia landu nahi genuela baina proiektzio pedagogiko batekin. Kultura Sailarekin egindakoa garbi zuzendu zen eskolara.

A.— Horrezaz gain zer egin duzue?

K.— Beste bi saio. Bata da «Oiloa eta Erratza» eta «Grunpus» bigarrena. Biak dira txontxongiloak. Aurtengo udan izan zen hauen sorrera. Gurdi bat eta zaldi bat hartu eta herriz herri emanaldi horiekin ibiltzeko asmoa geneu-

kan. Oso ondo pasa genuen eta jendea oso ondo enrrollatu zen gurekin. baserritako atea eta irekitzen zizkiguten lotarako eta dena. Institutioak ordea ez ziren batere enrrollatzen eta kontxo, dirua haiek eman behar dizute. Titiriteroen mugida moduko bat. (*Disidente batek boza altxa eta hamabost egun haiek bakazioak pasatzea baino ez zirela izan dio. Gastuak ere beraiek ordaindu zituztela.*)

A.— Hori da beraz egin duzuen; bideo horiek eta bi saio hauek. Ba al duzue proiekturik eskuartean?

K.— Ez, orain momentuan ez. Gauza zehazturik ez.

A.— Etorkizunari begira izango duzue proiekturik...

K.— Proiektu zehatz bat ez... asmoa daukagu jarraitzeko eta gehiago sakontzeko. Erabaki garrantzitsu bat hartu dugu duela gutxi antzerkian gehiago murgiltzeko, sakontzeko...

A.— Profesionalizatzeko?

K.— Bueno, ez dakit... behintzat denbora gehiago dedikatzen diogu eta edozein egunetan joan gaitezke edonora. Egia esan gauza berriak planteatzen hasiak zaizkigu. Profesionalizatzeko hori ez da hutsetik etortzen. Planteatu beharra daukagu txontxongiloekin segi

edo helduentzako antzerkia egin. Hori bai, autonomia izan nahi dugu antzerkia egiteko.

Une honetan gorputza eta ahotsa lantzen ari gara. Datorren hilabeteetan kurtsilo batzuk izango dira eta horietan parte hartuko dugu.

A.— Kontua zer da, txontxongilotik antzerkira pasatzea edota antzerkia da zuek egiten duzun txontxongiloa.

K.— Ez, ez. Dago diferentzia kualitatibo bat.

A.— Planteatzen duzuen salto hori da.

K.— Bai, gure gorputzarekin antzerkia egin nahi dugu.

A.— Eta helburua ez da jada pedagogikoa izango...

K.— Pedagogikoa? Une honetan proposatuko diogu Arabako Diputazioari lan bat egitea ikastola guztietan orain arte egin ditugun muntaiekin. Alde batetik txontxongiloa planteatzen da eta denbora berean proposamen pedagogikoak eskaintzen.

A.— Helduei zuzendutako antzerki pedagogikoa al da zuen asmotan egitea dagoena?

K.— Ez, ez.

A.— Euskara irakastea?

K.— Guk teatroa egin nahi dugu eta antzerkia landu, ikasi eta batez ere guk pertsonaia bezala teatrotik bizitzea. Hor ez dago helburu pedagogiko bat bereziki. Hor gainera beste mobida bat dago. Talde batek bizitzeko gauza asko egin behar ditu eta batez ere bere produzio guztiak saldu behar ditu.

A.— Gasteizko antzerki giroaz zer diozue? Urtean behin ematen du zerbait badagoela Nazioarteko erakusketa horretan... Baina horrezaz gain, zer dago urtean zehar?

K.— Ez dakit eritzi berekoak izango garen taldeko denak. Guk jarraitu ahal izan dugu Gasteizko antzerkia en erreallitatea eta itxuraz behintzat beste zenbait tokitan baino gehiago dagoela ematen du. Festivalaz esaterako eztabaida bat egon zen. Postura bat zen instituzioena eta bestea Gasteizko taldeek bultzatzen genuena. Antolakizun aldetik batez ere.

A.— Urtean zehar...?

K.— Ez dago programazio bat. Dagoena oso pobrea da. Zenbait talde badago baina batetik bestera ibiliaz funtzionatzen.

X.Etxaniz

literatura

● **Gandiagaren obra berri eta zaharrak.**-- Poema-liburu berri bat kaleratzekotan omen dabil Bittoriano Gandiaga poeta haundia. Horrek bilduko dituen poemak duela denboraldi batetakoak omen dira eta Gandiagaren laugarren pomea-liburu honen izena jakiterik ez dugu izan. Liburu berri horezaz gain, bi poema liburu zaharren birrargitarapena ere prestatua eta hitzegina omen dauka: Hiru gizon bakarka eta Uda batez Madrilen.

● **Saizarbitoria nobela batekin ari da.**-- Ramon Saizarbitoria Ene Jesus bere hirugarren nobelatik dike sekoan zegoela zirudien. Bada ez, dagoeneko bere laugarren nobela izan daitekeenarekin ari omen da serio-serio. Guztiz txundigarria izan zitekeen Ramonen lan metodikotik beste nobela bat sortu ahal izango balitz.

antzerkia

● **"Antzerti Eskola" euskaraz dakitenentzat aurrerantzean.**-- Aurten ez da ikasle berririk onartu "Antzerti Eskola"ko lehen

euskal kulturaz

Sabin

TXU
TXU
MU
TXU
KA

kurtsoak. Ikasleen aldetik protestak egon ziren hori zela eta. Orain erabaki berri bat hartu omen du eskola horretako zuzendaritzak, hain zuzen, lehen kurtsoan bi urtean behin ikasleak onartzeaz gain, eskolan sartzeko baldintza euskara jakitea izango da. Badirudi ikasleak horren aurrean protestaren bat egitekotan dabilzala.

antzerkia

● **Euskal Antzerki Erakusketak Iparraldera.**-- Donostian eta Bilbon egon ondoren Euskal Antzerti Erakusketak Iparraldera joko du. Hasiera batean Baionan egongo bada ere, Iparraldeko beste hiriburutan zehar ere ibiliko dela dirudi. Iparraldean gainera eratzailen asmoak betetzen badira aberastuta ibiliko da Erakusketa. Iparraldeko antzerkiaren informazio gehiago edukitzeaz gain EATBekin sinatutako akordio baten bitartez. Biltzarre honetako taldeek eta kanpoko taldeek ere zenbait emanaldi eskeiniko dituzte. Normalean antzerkiarentzat hain gogor gertatzen den muga hori gainditzeko aukera ona izan daiteke. Ea kunplitzen den asmoa eta Maulen eta Garazin ikusten den Euskal Antzerki Erakusketa hori.

● **Iñaki Begiristaini omenaldia abenduaren azken egunetan.**-- Ekainaren 13an hil zen Iñaki Begiristaini egingo zaion omenaldiaren fetxa definitiboa abenduaren azken egunetan zehaztu da, azken egun horietatik posibilitate haundienak dituen abenduaren 28a da.

**Bila ezazu joan den urteko ARGIA bat.
Zerbait baino gehiago aurreratu dugu lehengo urteko ARGIA EGUNetik, ezta?**

KOXKA argitaratzen hasi ginen hamabostero geroztik.

**Informazio pila bat gehitu dugu Aste Giroan.
Barruko sailak itxura berri eta astez-asteko informazioz osatu ditugu.**

**Konpara itzazu textoak: askoz gehiago dago orain.
Puntualago iristen gara zure etxera.**

**Eta laster, sekulako sorpresa izango dena:
ARGIAREN URTEKARIA**

**Datorren urterako indar berriak behar ditugu.
Eta harpidedun berriak.**

Har ezazu parte Astigarragako arratsalde - pasan eta ARGIA EGUNean.

Eusko Jaurlaritza / Gobierno Vasco

Lehendakaritzako Idazkaritza
Argitalpen Zerbitzua

(Aspaldiko lankidea dugu Legorre-rako Lurdes Esnaola. Horratio, ez zai-gu berehala nekatzen, eta txintxo-tint-xo bodaltzen dizkigu bere txisteak. Hona hemen oraingo honetan igorri dizkigunak).

KOARTELEAN

Bildu omen ditu tenienteak soldadu guztiak teorikako klaserako, eta galdetzen omen dio aurrean eserita zegoen bati:

— Irakurtzen eta idazten ba al daki-zu?

— Irakurtzen ez, baina idazten bai, teniente jauna.

— Idatzi ezazu bada zerbait.

Papera hartu, eta serio-serio zirriborro batzu egiten hasten da soldadua:

— Baina zer ari zara idazten? — galdetzen dio tenienteak.

— Teniente jauna! Esan dizut bada lehen irakurtzen ez dakidala!

ERLOJU EZAGUTZEA

Praixkori Jaungoikoak eman zion semetxo musugorri pottolotxo bat, eta aitak zioenez, mutiko azkarra omen zen. Halako batetan magalean hartzen du eta esaten dio:

— Semetxo, honezkero ikasiko zenuen erlojuari atzematen, eh?

— Bai, aitatxo. Ikasi dut.

— Ea! Ikusi dezagun asmatzen duzun. Gure herriko kanpandorreko erlojuak hamalau aldiz joko balu, zer izango litzateke?

— Zera... ba... zera... Aita! Hori ezin dut nik asmatu!

— Konpontzera eramateko ordua, semetxo.

MOZKOR GALANTA

Mozkor bat bi besoekin farolari helduta aurkitu zuen ertzainak gauerdialdera.

— Hoa hortik azkar etxera! — bidali nahiean.

— Faina, ez daugat joaterig eta.
— Zer dela eta?
— Xapela erori egin zaidalago.
— Txapela erori? Jaso ezak, bada erori egin bazaik!
— Fai... zug erraz esaten duzu «jaso ezag! Jaso ezag!».. faina nork eutsi fehar dio bitartean farolari?

DESPISTATU XAMARRA

Mutiko bati, bere herriko festetan, dirua lapurtu diote poltsikotik. Etñera joandakoan, sekula ez bezalako erriertaren ondoren, amak haserreturik ea ez al den konturatu poltsikoan eskua sartu diotenean galdetzen dio:

— Bai, konturatu, konturatu naiz, baina neurea zela uste nuen...

ADARRA JO NAHIEZ

Manuel oso elizkoi eta errezogilea zen. Egunero-egunero joan ohi zen

bere herriko elizara batetan ere huts egin gabe. Behin batez, bere lagun Bartolok, denborapasan adarra jo nahiaz, honela esan omen zion:

— Gizona! Egunero-egunero Jaungoikoari ogia eskatzen ari haiz eta nola ez zaren aspertzen ere ez dut ulertzen. Horrela ibili beharrean, zergatik ez diozu hilabete guztirako ogia eskatzen?

— Adiskide! Ogi lehor eta gogorrik ez jateagatik!

AMAK ALABARI

Ikasturtea hasi berria eta eskolako liburua, koadernoak, e.a. erosi beharrean aurkitzen zen Manoli, Euskal Herriko beste hainbat ama bezala. Denda baten eskaparetearen aurrean, prezioak ikusten ari zela, esaten dio bere alabari:

— Ez da berriketa Edurne! ez da berriketa zure eskola zenbat kostatzen den... hainbeste liburu, e.a.

— Eta hori, oso gutxi ikasten dudala ama, bestela...

«Koxka»n proposatutako denborapasen soluzioa

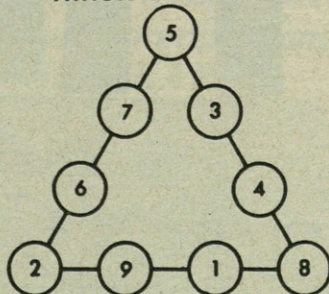
IXTORIO=MIXTERIO'

Montse-txiki ez zen bat ere tontoa, eta denak nahi bazituen eta inori ezin bazion gehiegi eskatu, guztiei eskatuko zien, bakoitzari gauzatxo batzuk; ete errege beltzari ba panpina beltza.

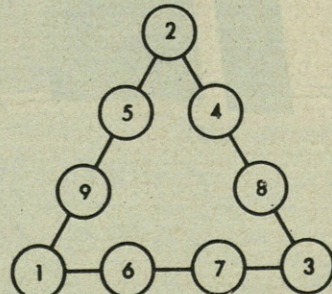
Hiruki magikoa II

Bana itzazu 1-etik 9 arteko zifrak (errepikatu gabe) zirkuloetan, hirukiaren alde bakoitzean dauden zifrak batuz, 17 emateko moduan.

HIRUKI MAGIKOA I:

HIRUKI MAGIKOA II:

DAMEROA:

A. Goitu; B. Garai; D. Gehitu; E. Eztena; F. Suteak; G. Edariak; H. Duguna; I. Kexatu; J. Garden; K. Ederra. «Egur hezeak egiten du gar, eta egiten du nigar: sua datxeka eta ura dario». Axular.

« 20-N »

*Doinua: «Ai gure antziñeko
guraso nobliak...».*

Fito R.B.

Berriro urteurrena,
bederatzi urte
bederatzi urte.
Utzitako erentzi
guretzako kalte.
Ez baikaude oraindik
Espainik aparte,
menperatuta baizik
auskalo noiz arte!
Natorkizue hontan
ematera parte.

Data berezi hontan
faszisten tristura,
faszisten tristura,
eta gure aldetik
berriro ardura,
ezbaitugu onartzen
bizi genun hura
ezta gaurkoa ere
onar dugu gura
ea lortutzen dugun
biharko haustura!

Francoren heriotza
Euskadin algara,
Euskadin algara,
denon gogoan dago
pasatako gaba.
Lotsatik ateratzen
eta uzten ikara,
botil denak hustutzen,
irtetzen plazara...
baina Zoriontasunak
beti behar paga!

Aise ipini genuen
orduan eskela,
orduan eskela,
zetorkiguna baitzen
berriro kandela
eta egunerokoa
orduan bezala,
berdin jiratzen da gaur
lehengo karrusela,
Kaleetan poliziak,
beteta gartzela.

Esan diat nik gaurkoz
behar nian haina,
behar nian haina,
atzoko ezta gaurkoak
guri ez engaina.
Francoren gorputza duk
oroizmena baina
oraindik bere itzala,
duk gaur bere Espania.
Hauze ez ahaztutzeko
badugu adina!

Gero etorri zaigu
guri errezibo,
guri errezibo,
aise eman genion
heriotzari fido.
Nahiz eta Francok egin
hortxe erretiro
bere sagako batzu
boterera igo
eta ondorio gisa
gaur hainbat latigo.

Euskaldunen eritziz
inpernuan bego,
inpernuan bego,
Deabruak zain beza
beraren bezero.
Bere gorputz zaharkin
egon bedi bero
ona utzi baitigu
hemen errelebo,
bigunago ez baita
gaurko gartzelero.

Egia hutsa omen da
gorputzez da hila
gorputzez da hila,
eta gure aldetik
bai jarrai dadila!
nahiz eta jakin ez nik
dena zen pantaila,
zeren bera bezala
daukagu gaur pila,
lehenengo bat bakarrik,
gaur osatzen saila.

Manikeismo eta hipokresiatik aski

1961 EKO urriaren 17an, 30.000 aljeriarenk desfilatu zuten

Parisen, manifestaldi paketsu eta isil batean. Poliziak eraso egin zuen, dozenaka aljeriar hil ziren itota edo su-armaz hilik. Seine ibaiak gorpuak daramazki; basoetan urkatuak aurkitzen dituzte. Poliziaren Prefekturak —Claude Bourdet-ek dioenez— dozenaka aljeriar M. Papon Prefektoaren aurrean hiltzen ezagutzen dituzte (1).

1956ko urriaren 26an: Bou-Kamech-eko triskantza. «Ihes egin ahal izan ez zuten zaurituak sarritan zangoetan joak ziren, sendatzeko modukoak beraz... Irudimen normal bat bai baina Aljeriako errealtatea gaingitzen ez duten modu ikaragarrietan izan ziren masakratuak. Garbiketa gidatzen zuen G.M.P.R. (eliteko soldadu) europarrak bereziak ziren partikularzki. Zaurituei kudelki-ekiten zieten ostikoka... Azkenik, sukaldeko kutxilloa atereaz, luzaz zorrozten zuten arkaitzean kondenatuen begiradapean. Exekuzioa traketsa eta mantsoa zen, zintzurra ebakitzen zion, karotida ikutu gabe... Kalkulutan gainezka, Mas 36 baten bala bat, muturraren aurrean, aurpegia zanpatzen zion, gauza nazkagarri bat bihurtuz, izugarrikeriaren hizkuntzan izenik ez duen batean» (2).

MASAKREAK, bortxaketak, emakumeen, haurren, zaharren, torturak... 7 urteetan zehar!

Gerra orok, bortizkeria armatua erabiltze orok, legal nahiz ilegal, uniformez nahiz ez, helburu zuzen nahiz lotsagarri baten alde, odol krimenak dakartza eta gizakiaren eskubideei erasoak. ETAko meuskaldunek odola al dute beren eskuetan?

J-J.R.

Estatu bat demokrazia etnikoa praktikatzeko? Italiarrei Korsika militarki kentzean? Kurdoen kasuan? Irlandarrean? Palestindarrean? Azal-Gorriean?... Izenak, adibideak.

Francoren armada eta poliziak agintzen dute beti ere Espainian. Eusko Alderdi Jeltzaleak (majoritariotza) berak ere adierazten du otsailaren 23ko kolpearen ondoren PSOE/Armada koalizio bat dagoela.

Euskal Herriak bere gehiengo zabal batean Konstituzio Espainola botatzeari uko egin dio, juxtu autogobernu eskubidea, autodeterminatzekoa, ezagutzen ez ziolako.

Ez dago —zorionez— polizia eta armada euskaldunik Madrilén. Badago —zoritxarrez— armada eta polizia espainola Euskal Herrian, eta nahi ez duelarik!

Bortxak egiten du Hego Euskal herria lur espainol. Nola harritu biolentziak bilatzen badu lur independente egitea?

Ez, Frantzia herri aljeriarrarentzat ez zen demokratikoa. Ez, Espainia Euskal herriarentzako ez da demokratikoa.

Manikeismotik aski! Faltsukeriatik aski!

Biolentzia gerarazteko garaia da. Eta hori egiteko, negoziazio mahaian eseri Euskal herriak bere buruaren jabe izateko duen eskubide lejitimoaren modalitateak ikertzeko.

Hori da soluzio demokratiko bakarra, «Aljeriako departamenduko gertakizunetan» ikusi zen legez.

(1) La torture dans la république française

(2) Les crimes de l'armée française. Perre Vidal. Maspero.

Bai ZIUR! Eta FLNk ere bai? Baita ere! Eta Frantziak eta Espainiak ere bai! Ezin da alderdi bat moralki barkatu eta bestea kondenatu: heriotz oro, tortura oro, krimen bat da! Hala ere herri biktimen biolentzia konpreni daiteke. Sekula ez estatu borroarena!

«**B**ESTE herri bat zanpatzen duen herriak ez du jakingo berak libre izateko» (Marx)

Herri batek bere buruaren jabe izateko duen eskubide elementala ukatzen duen Estatuak ez da demokratikoa. Non eta noiz ikusi da bestela

Horixe da Auzmendi. Bitxia. Berezia.

Donostiako estiloa.

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner

donostia

271050 eta 270447

30 segunduren buruan zeure eragiketak eginik daude.

"Tarjeta 24 CAP" txartelaz
gure Kutxazain Automatikoak
erábiliaz dirua atera, dirua sar,
taloi edo txeke, zure
kontuaren laburpena
eska, talonari berri
bat eska eta hori
dena
herrenkan
jarrita itxoin
beharrik gabe,

denbora asko aurreztuz.
30 segunduz behetik, eta batera
konplikaziorik gabe, Gure
Kutxazain Automatikoak
egunaren 24 ordutan
zerbitzeko

baitauzkazu, nola
funtzionatzen
duen pausoz
pauso azaltzen
dizute.

Kutxazain Automatikoa

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA